

סֵפֶר

יִרְנְנוּ עַצֵּי הַיַּעַר

בו יבאר פרוש נפלא על פרקי שירה,
שאומרים האילנות ופרות ותבואות השדה
לפניו יתברך, ואת הלמוד שלומדים מהם
בעבודת השם יתברך, לקרב את כל בר
ישׂראל אליו יתברך.

(ואשרי מי שלומדו בט"ו בשבט — ראש השנה לאילנות)

בנוי ומיסד על-פי דברי

רבנו הקדוש והנורא, אור הגנוז והצפון
בוצינא קדישא עלאה, אדונינו, מורנו ורבנו
רבי נחמן מברסלב, זכותו יגן עלינו.

ועל-פי דברי תלמידו, מורנו

הקדוש, אור נפלא, אשר כל רז לא אניס ליה
רבי נתן מברסלב, זכותו יגן עלינו,

ומשלב בפסוקי תורה, נביאים, פתובים ומאמרי
חכמינו הקדושים מגמרא ומדרשים וזהר הקדוש.

*

הובא לדפוס על-ידי

חסידי ברסלב

עיה"ק ירושלים תובב"א

מוֹהֲרָא"ש נ"י אָמַר: מִי שֶׁנִּכְנָס לְהַתְּבוּדָה
בְּתוֹךְ הַיַּעַר וְעוֹצֵם עֵינָיו, וְשׁוֹפֵךְ אֶת כָּל לְבוֹ
אֱלֹיוּ? תְּבַרֵךְ בְּבִכּוּת עֲצוּמוֹת, וּמִבֵּטֵל עֲצוּמוֹ
לְגַמְרֵי אֱלֹיוּ? תְּבַרֵךְ, אֲחֵרֵי-כֵן כְּשֶׁפּוֹקֵחַ אֶת
עֵינָיו, הוּא מְרַגֵּשׁ כְּאִלוֹ הוּא נִמְצָא בְּגֵן-עֵדֶן
מִמָּשׁ, וְעֲצֵי הַיַּעַר הֵם כְּעֲצֵי הַגֵּן-עֵדֶן.

(אמרי מוהרא"ש, חלק ב', סימן תרעט)

הַקְדָּמָה

צָרִיף שְׁתַּדַּע, אֱהוּבִי, בְּנִי, אֲשֶׁר הוּא יִתְבַּרֵּךְ.
מְחִיָּה וּמְהִיָּה וּמְקַיֵּם אֶת כָּל הַבְּרִיָּאָה
כְּלָה, וְדוּמָם, צוּמָח, חִי, מְדַבֵּר, הֵם עֵצִים
עֲצָמִיּוֹת חַיּוֹת אֱלֻקוֹתוֹ יִתְבַּרֵּךְ, כִּי הַכֹּל לְבוֹשׁ
לְגִבֵּי גְלוּי הָאֹר אֵין סוּף בְּרוּךְ הוּא, וְדָבָר זֶה
לֹא יְכִילָהוּ הָרַעִיוֹן וְהַשָּׁגָה הָאֲנוּשִׁית כָּלֵל,
אֵיךְ שְׁכָל הַבְּרִיָּאָה כְּלָה הִיא אֵין סוּף בְּרוּךְ
הוּא, וְהוּא יִתְבַּרֵּךְ מְלַבֵּשׁ בְּתוֹךְ כָּל הַבְּרִיָּאָה
כְּלָה, וְכָלֵם צוּעְקִים וּמְגַלִּים נוֹרָאוֹת נְפֻלָּאוֹת
גְלוּי אֱלֻקוֹת, וּמְרַמְזִים לְאָדָם רְמִזִּים אֵיךְ לָשׁוּב
אֵלָיו יִתְבַּרֵּךְ. כְּמוֹ שְׁאָמַר רַבֵּנוּ ז"ל (שִׁיחוֹת-הָרַ"ן,
סִימָן נב): מְכָל הַדְּבָרִים צוּעֵק כְּבוֹד הַשֵּׁם
יִתְבַּרֵּךְ, כִּי "מְלֹא כָּל הָאָרֶץ כְּבוֹדוֹ" (יִשְׁעִיָּה ו, ג);
וְאֶפְלוּ מְסַפּוּרֵי הַגּוֹיִים צוּעֵק גַּם-כֵּן כְּבוֹד הַשֵּׁם
יִתְבַּרֵּךְ, כְּמוֹ שְׁכַתּוּב (תְּהִלִּים צו, ג): "סִפְרוּ בַּגּוֹיִם
כְּבוֹדוֹ", שְׁאֶפְלוּ בְּסַפּוּרֵי הַגּוֹיִים צוּעֵק כְּבוֹד
הַשֵּׁם יִתְבַּרֵּךְ, כִּי כְּבוֹדוֹ יִתְבַּרֵּךְ צוּעֵק תָּמִיד
וְקוֹרָא וּמְרַמֵּז לְאָדָם, שְׂפִיתֶיךָ רַב אֵלָיו יִתְבַּרֵּךְ,
וְהוּא יִתְבַּרֵּךְ יִקְרַב אוֹתוֹ בְּרַחֲמִים, בְּאַהֲבָה
וּבְחֶבֶד גְּדוּלָה, וּבְמִדְרַשׁ מוֹבָא (בְּרֵאשִׁית רַבָּה,

פְּרָשָׁה יג, סִימָן ב' עַל הַפָּסוּק (בְּרֵאשִׁית ב, ה):
"וְכָל שֵׁיחַ הַשָּׁדָה" — כָּל הָאֵילָנוֹת כְּאֵלוֹ
מְשִׁיחִין אֵלוֹ עִם אֵלוֹ, כָּל הָאֵילָנוֹת כְּאֵלוֹ
מְשִׁיחִין עִם הַבְּרִיּוֹת, כִּי כָל־מִגְלִים רְזִי דְרָזִין
וְסִתְרֵי נִסְתָּרוֹת לְמִי שֶׁבָקִי בָהֶם, שְׁזָה סוּד
שְׁיִחַת דְּקָלִים (סָפָה כח.); כִּי מִי שֶׁזֹּכֵחַ לְזִכְרוֹ
הַמְּחִין, לֹא מִבְּעֵיִא שֶׁיִּכּוֹל לְשִׁמֵּעַ אֶפְלוֹ
מִסְפּוּרֵי הַגּוֹיִים רְזִי דְרָזִין וְסִתְרֵי נִסְתָּרוֹת, כִּי
הָרִי אֵין בְּלִעְדֵּיּוֹ יִתְבַּרֵּךְ כָּל־ל, וְדָבָר גְּדוֹל וְדָבָר
קָטָן לֹא נַעֲשֶׂה מִעֲצָמוֹ אֶלֶּא בְּהַשְׁגָּחַת הַמַּאֲצִיל
הָעֲלִיּוֹן, וְאִם הִזָּה צָרִיךְ לְשִׁמֵּעַ דִּיקָא בְּרַגַּע זֶה
מֵאִיזָה אָרוּר גּוֹי טָמֵא אִיזָה דְבוּר, בּוֹדְאֵי צָרִיךְ
לְקַשֵּׁר עֲצָמוֹ אֵלָיו יִתְבַּרֵּךְ, וְלַחֲשֹׁב וְלִהְתְּבוֹנֵן
מֵה שֶׁמִּעֲתִי עֲכָשׁוּ, וּמָה אָמַר לִי וּמָה רוּצָה
מִמֶּנִּי, אֶלֶּא אֶפְלוֹ דּוּמִם צוּעֵק וּמִגְלָה אֶלְקוּתוֹ
יִתְבַּרֵּךְ, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (חֲבֻקוֹק ב, יא): "כִּי אָבִן
מִקִּיר תִּזְעַק"; וְכְמוֹ שֶׁהָעִידוּ צְדִיקִים קְדוֹשִׁים
שֶׁהָיוּ דְבוּקִים בּוֹ יִתְבַּרֵּךְ בְּדַבְּקוֹת אִמַּת עַד
בְּטוֹל הַמְּצִיאוֹת, כְּשֶׁנִּכְנָס לְחֻדְרָם אִיזָה בַּעַל
עֲבָרָה, הַתְּקָרָה וְהָרִצְפָּה וְהַקִּירוֹת צָעֲקוּ וְגָלוּ
אֶת מַעֲשָׂיו, רַחֲמָנָא לְצַלָּן; וְכֵן בַּעֲלֵי חַיִּים
צוּעֲקִים וְהוֹמִים וּמִגְלִים סִתְרֵי נִסְתָּרוֹת,
וְכַמֵּאֲמָרָם ז"ל (בָּבָא קָמָא ס:): כָּל־בָּיִם בּוֹכִים —
מִלֶּאךָ הַמּוֹת בָּא לָעִיר, כָּל־בָּיִם מְשַׁחֲקִים —

אֲלֵיהוּ הַנְּבִיא בָּא לְעִיר; כִּי אֶפְלוּ כָּלֵב שְׁנוּבָח
מִגְּלָה נִסְתָּרוֹת, וְכָל זֶה מִשִּׁיגִים הַצְּדִיקִים
הַדְּבָקִים לְגַמְרֵי בְּאֵין סוּף בְּרוּךְ הוּא, וְיִוְדְעִים
אֲשֶׁר אֵין בְּלִעְדֵּיּוֹ יִתְבָּרַךְ כָּלֵל, וְכָל הַבְּרִיאָה
כָּלָה שָׂרָה שִׁירָה לְפָנָיו יִתְבָּרַךְ, שְׂוָה כָּלֵל פְּרָקִי
שִׁירָה שְׁשָׂרִים כָּלֵל הַבְּרִיאָה: דּוּמָם, צוּמָח, חֵי,
מְדַבֵּר — לְפָנָיו יִתְבָּרַךְ, וּכְשֶׁאָדָם זוֹכֶה לוֹמֵר
וְלִהְתְּבוֹנֵן בְּפְרָקִי שִׁירָה, מִבְּטָח לוֹ שֶׁהוּא בֶן
הָעוֹלָם הַבָּא; כִּי מִי שֶׁמְתְּבוֹנֵן הֵיטֵב בְּדוּמָם,
צוּמָח, חֵי, מְדַבֵּר, וּמְחַפֵּשׁ וּמְבַקֵּשׁ וּמוֹצֵא אֶת
הָאֱלֻקוֹת שֶׁמְתַגַּלָּה עַל יָדָם, וּמְדַבֵּק עֲצָמוֹ אֶז
בְּאֵין סוּף בְּרוּךְ הוּא, עַל-יְדֵי-זֶה דִּיקָא חוּזֵר
בְּתִשׁוּבָה מֵאֲהָבָה, וּמוֹחֲלִין לוֹ עַל כָּל עֲוֹנוֹתָיו,
וְעַל-כֵּן הַפְּלִיגוּ מְאֹד בְּמַעֲלַת הַזּוֹכֶה לוֹמֵר
פְּרָקִי שִׁירָה בְּכָל יוֹם, וְנִמְחָלִים כָּל עֲוֹנוֹתָיו.
לְזֹאת אִמְרָתִי לְהִתְבוֹנֵן בְּפִסּוּקֵי שִׁירָה
שְׂאוּמְרִים וְשָׂרִים וּמְזוּמְרִים הָאֵילָנוֹת
וְהַדְּשָׂאִים, הַפְּרוֹת וְהַיִּרְקוֹת וְתִבּוֹאוֹת הַשְּׂדֵה,
וְלִהְיוֹצֵיא מִפִּסּוּקִים אֵלֶּיךָ רְמִזִּים וְהִתְחַזְּקוֹת
וְהִנְהָגוֹת יִשְׁרוֹת וּדְרָכִים חֲדָשׁוֹת וְנִתְיָבוֹת
חֲכָמָה אֵיךְ לָשׁוּב אֵלָיו יִתְבָּרַךְ; אֲשֶׁרֵי מִי
שֶׁמְתְּבוֹנֵן בְּכָל זֶה, וּמוֹסִיף כְּפִי חֲכָמָתוֹ וְשִׁכְלוֹ
וְדַעְתּוֹ.

תִּנְיָא רַבִּי אֱלִיעֶזֶר הַגָּדוֹל אוֹמֵר: כָּל
הָעוֹסֵק בְּפֶרֶק שִׁירָה זֶה בְּכָל יוֹם,
מֵעִיד אֲנִי עָלָיו, שֶׁהוּא בֶן הָעוֹלָם הַבָּא,
וְנִצּוֹל מִפְּגַע רַע וּמִיַּצָּר הָרַע וּמִדִּין קָשָׁה
וּמִשָּׁטָן וּמִכָּל מִינֵי מַשְׁחִית וּמִזִּיקִין; גָּמַר
בְּכָל לְבַבְךָ וּבְכָל נַפְשְׁךָ לְדַעַת דְּרַבִּי
וְלִשְׁמֹר דְּלִתּוֹת הַיְכָלִי וְתוֹרָתִי, וְלִשְׁמֹר
מִצְוֹתַי וְחֻקֵּי, נִצַּר תּוֹרָתִי בְּלְבַבְךָ, וְנִגְדַּד
עֵינֶיךָ תִּהְיֶה יִרְאַתִּי, שְׁמֹר פִּיךָ וְלִשׁוֹנְךָ
מִכָּל חֲטָא וְאַשְׁמָה, וְאַנִּי אֶהְיֶה עִמָּךְ בְּכָל
מָקוֹם שֶׁתֵּלֵךְ, וְאַל־מִדָּךְ שֶׁכָּל וּבִינָה מִכָּל
דָּבָר, וְהָיִי יָדוּעַ שְׁכָל מַה שֶּׁבָרָא הַקָּדוֹשׁ-
בְּרוּךְ-הוּא לֹא בָרָאוּ פִי אִם לְכַבּוּדוֹ,
שֶׁנֶּאֱמַר: "כָּל הַנִּקְרָא בְּשֵׁמִי וְלְכַבּוּדִי
בָּרָאתִיו יִצְרַתִּיו אֶף עֲשִׂיתִיו".

אָמַר רַבִּי: כָּל הָעוֹסֵק בְּפֶרֶק שִׁירָה בְּעוֹלָם
הַזֶּה, זוֹכֵה לְלַמֵּד וְלִלְמַד לְשִׁמּוֹר

וְלַעֲשׂוֹת וּלְקַיֵּם, וְתִלְמוּדוֹ מִתְקַיֵּם בְּיָדוֹ,
וְנִצּוֹל מִיֵּצֵר הָרַע וּמִפְּגַע רַע, וּמִחֲבוּט
הַקָּבֶר וּמִדִּינָהּ שֶׁל גֵּיהֲנוֹם, וּמִחֲבָלוֹ שֶׁל
מְשִׁיחַ, וּמֵאַרְיֵךְ יָמִים וְזוֹכָה לְיָמֵת
הַמְּשִׁיחַ וּלְחַיֵּי הָעוֹלָם הַבָּא.

ספר

ירננו עצי היער

אילנות שבשדה אומרים:

"אז ירננו עצי היער מלפני יהוה כי בא
לשפט את הארץ"
(דברי הימים-א טז, לג)

צריך שתדע, אהובי, בני, אשר כל הבריאָה
כָּלָה לא נברָאָה אֶלָּא בְּשִׁבְלוֹ יְתָבָרָךְ, וְכִמוֹ שְׁכָתוֹב
(מְשַׁלֵּי טז, ד): "כֹּל פֶּעַל ה' לַמַּעֲנֵהוּ", וְדָרְשׁוּ
חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (שְׁמוֹת רַבָּה, פָּרָשָׁה יז, סִימָן א'):
אַתָּה מוֹצֵא שְׁפָל מֵה שְׁבָרָא הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא
בְּשֵׁשֶׁת יָמֵי בְּרֵאשִׁית לֹא בָּרָא אֶלָּא לְכְבוֹדוֹ וְלַעֲשׂוֹת
בְּהֵן רְצוֹנוֹ, בַּיּוֹם הָרִאשׁוֹן בָּרָא שָׁמַיִם וָאָרֶץ, אֵף הֵם
לְכְבוֹדוֹ בָּרָאם, שֶׁנֶּאמַר (יִשְׁעְיָה סו, א): "כִּי אָמַר ה'
הַשָּׁמַיִם כְּסֵאֵי", וְאוֹמַר (תְּהִלִּים יט, ב): "הַשָּׁמַיִם
מִסְפָּרִים כְּבוֹד אֵל"; וְכֵן אִזְּרָא שְׁבָרָא לְכְבוֹדוֹ הוּא,

דְּכַתִּיב (שם קד, ב): "עֲטָה אֹר כַּשְּׁלֵמָה". מַה נִּבְרָא
 בְּיוֹם שְׁנִי? רָקִיעַ לְכְבוֹדוֹ בְּרָאוּ, שְׁיַעֲמָדוּ שָׁם
 הַמְּלָאכִים, וַיְהִיו מִקְלָסִין אוֹתוֹ, שֶׁנֶּאֱמַר (שם קנ, א):
 "הִלְלוּהוּ בְּרָקִיעַ עֲזוֹ". מַה בְּרָא בְּיוֹם שְׁלִישִׁי?
 דְּשָׂאִים וְאֵילָנוֹת, וּמְצִינּוֹ שֶׁהַדְּשָׂאִין מִקְלָסִין
 לְהַקְדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, שֶׁנֶּאֱמַר (שם סה, יד):
 "יִתְרוֹעְעוּ אֶף יְשִׁירוּ". וּמִנֵּין אֶף הָאֵילָנוֹת, שֶׁנֶּאֱמַר
 (דְּבָרֵי הַיָּמִים-א טז, לג): "אֲז יִרְנְנוּ עֲצֵי הַיַּעַר מִלְּפָנַי
 ה'". אַתָּה מוֹצֵא שְׂצוּהַ הַקְדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא מִן
 הָאֵילָנוֹת לַעֲשׂוֹת מִהֵן מְצוּוֹת, בְּפָרָה אֲדָמָה צְנוּהַ
 לְהַשְׁלִיךְ בְּשִׂרְפָתָהּ עַץ אֲרֻז וְאֲזוּב, וְהִזְאֵת מִי נִדְהַ
 צְנוּהַ לַעֲשׂוֹת בְּאֲזוּב, וְטָהֲרַת הַמְּצוֹרֵעַ צְנוּהַ לַעֲשׂוֹת
 בְּעֵץ אֲרֻז וְאֲזוּב. וְכֵן בְּמְצָרִים צְנוּהַ לְהַגִּיעַ הַדָּם אֶל
 הַמְּשָׁקוֹף וְאֶל שְׁתֵּי הַמְּזוּזוֹת בְּאֲזוּב, שֶׁנֶּאֱמַר
 "וּלְקַחְתֶּם אֲגֻדַּת אֲזוּב". וְכֵן בְּרָא הַיָּמִים בְּיוֹם
 שְׁלִישִׁי שֶׁכִּנְסָן מֵעַל הָאָרֶץ, וּמִשָּׁם קְלוּסוֹ עוֹלָה,
 שֶׁנֶּאֱמַר (תְּהִלִּים צג, ד): "מִקּוֹלוֹת מַיִם רַבִּים אֲדִירִים
 מִשְׁבְּרֵי יָם". מַה נִּבְרָא בְּיוֹם רְבִיעִי? מְאוּרוֹת
 לְכְבוֹדוֹ בְּרָאֵם, שֶׁנֶּאֱמַר (שם קמח, ג): "הִלְלוּהוּ
 שֶׁמֶשׁ וְיָרֵחַ". בְּיוֹם חֲמִישִׁי בְּרָא עוֹפוֹת לְכְבוֹדוֹ
 לְהַקְרִיב מִהֵן קֶרְבָּן, שֶׁנֶּאֱמַר (וַיִּקְרָא א, יד): "אִם מִן
 הָעוֹף עֲלֶה קֶרְבָּנוֹ". מַה נִּבְרָא בְּיוֹם שֵׁשִׁי? בְּהֵמוֹת

לְכַבּוֹדוֹ, וְצָוָה לְהַקְרִיב מֵהֶם קָרְבָּן, שֶׁנֶּאֱמַר (וַיִּקְרָא א, ב): "אָדָם כִּי יִקְרִיב מִכֶּם קָרְבָּן לַיהוָה מִן הַבְּהֵמָה מִן הַבָּקָר". וּבָרָא בּוֹ אָדָם לְכַבּוֹדוֹ, שֶׁנֶּאֱמַר (תְּהִלִּים קמח, ז-יג): "הִלְלוּ אֶת ה' מִן הָאָרֶץ תַּנְיִינִים" וְגו', הֵי הַיַּעַר לְמַעַנְהוּ". לְמַדִּים מִכָּאן, שֶׁכָּל מַה שֶׁבָּרָא הַקְדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא בְּעוֹלָמוֹ, לֹא בָרָא אֶלָּא בְּשִׁבְלֵהוּ, שֶׁיִּשְׁרְרוּ שִׁירָה לְפָנָיו יִתְבַּרַךְ. וְאַשְׁרֵי בַר יִשְׂרָאֵל שֶׁזוֹכֶה לְהִתְבּוֹנֵן בְּשִׁירֵי הָאֵילָנוֹת, שֶׁאֵז יָבִין דְּבַר מִתּוֹךְ דְּבַר, כִּי הָאֵילָנוֹת מְגַלִּים סִתְרֵי נִסְתָּרוֹת, וְמִי שֶׁזוֹכֶה, מִבֵּין מֵהָעֲלִים שֶׁל הָאֵילָנוֹת דְּבָרִים עֲלִיוֹנִים, וְהֵם מְעוֹרְרִים אֶת הָאָדָם לָשׁוּב בְּתִשׁוּבָה שְׁלֵמָה. וְכַמוֹכָא בַּמְדָּרָשׁ (וַיִּקְרָא רַבָּה, פְּרָשָׁה ל', סִימָן ד'): "אֵז יִרְנְנוּ עֲצֵי הַיַּעַר", אָמַר רַבִּי אַחָא: "הַיַּעַר" וְ"כָל עֲצֵי הַיַּעַר", 'הַיַּעַר' — אֵלוֹ אֵילָנוֹת שֶׁעוֹשִׂין פְּרוֹת, וְכָל עֲצֵי הַיַּעַר' — אֵלוֹ אֵילָנוֹת שֶׁאֵינָן עוֹשִׂין פְּרוֹת. לְפָנָי מִי? "לְפָנָי ה'", לָמָּה? "כִּי בָּא" — בְּרֵאשׁ הַשָּׁנָה וּבִיּוֹם הַכַּפּוּרִים, מַה לַּעֲשׂוֹת? "יִשְׁפֹּט תִּבֵּל בְּצֶדֶק וְעַמִּים בְּמִישָׁרִים" (תְּהִלִּים צח, ט); הֵינּוּ לְפָנָי יוֹם הַדִּין גַּם אֵילָנוֹת וְעֲצֵי הַיַּעַר מְעוֹרְרִים אֶת הָאָדָם לָשׁוּב בְּתִשׁוּבָה, וּמְגַלִּים וּמְפַרְסְמִים כִּי הִנֵּה יוֹם הַדִּין הוֹלֵךְ וּבָא לְשֹׁפֵט אֶת כָּל הָעוֹלָם כְּלוּ, וְכֵן הַמְשָׁכָן שֶׁנִּבְנָה מֵאֲרָזִים שֶׁהֵם עֲצֵי הַיַּעַר, שָׁם הָיָה

מִשְׁכַּן הַשְּׂכִינָה. וְאָמְרוּ חֲכָמֵינוּ הַקְדוּשִׁים (תְּנַחוּמָא
 תְּרוּמָה, סִימָן ט'): מֵהֵיכָן הָיוּ הַקְרָשִׁים? [אֵלָא] יַעֲקֹב
 אָבִינוּ נָטַע אוֹתָם בְּשָׂעָה שְׁיָרֵד לְמִצְרַיִם. אָמַר
 לְבָנָיו: בְּנֵי, עֲתִידִים אַתֶּם לְהַגְאֵל מִכָּאן, וְהַקְדוּשׁ-
 בְּרוּךְ-הוּא עֲתִיד לֹאמַר לָכֶם מִשְׁאַתֶּם נִגְאָלִין,
 שְׂתַעֲשׂוּ לוֹ אֶת הַמִּשְׁכָּן. עֲמְדוּ וְנִטְעוּ אֲרָזִים,
 שְׂבִשְׂעָה שְׁיֵאמַר לָכֶם לַעֲשׂוֹת לוֹ אֶת הַמִּשְׁכָּן יֵהִיוּ
 הָאֲרָזִים מְתַקְנִים לָכֶם, מִיַּד עֲמְדוּ וְנִטְעוּ וְעֲשׂוּ כֵן,
 וְלֹא עוֹד אֵלָא שְׁאוֹתָן הָאֲרָזִים הָיוּ אוֹמְרִים שִׁירָה
 לְפָנָי הַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, הֵיאָף שִׁירָה אוֹמְרִים,
 שְׁנֵאמַר (תְּהִלִּים צב, יב): "אֲזַ יִרְנְנוּ כָּל עַצֵּי יַעַר
 מִלְּפָנָי ה'", וְאֵין אֲז אֵלָא שִׁירָה, שְׁנֵאמַר (שְׁמוֹת טו,
 א): "אֲז יִשִּׁיר מִשָּׁה"; וּבְאַמַּת עֲלִיָּה, אֶהוּבֵי, בְּנֵי,
 לְהַתְּבוּנָן הַיֵּטֵב, אֲשֶׁר כָּל עֲנִין הַמִּשְׁכָּן הָיָה
 לְהַמְשִׁיךְ אֶת שְׂכִינַת עֲזוֹ יִתְבָּרַךְ לְמַטָּה, כִּי בָעֵת
 שֶׁהַמִּשְׁכָּן הָיָה קָיָם, הָיָה הוּא יִתְבָּרַךְ שׁוֹרֵה בְּנִשְׁמוֹת
 יִשְׂרָאֵל, וְרָאוּ וְשָׁמְעוּ וְהִרְגִישׁוּ גְלוּי אֲמַתַּת מְצִיאוֹתוֹ
 יִתְבָּרַךְ, עַל-יְדֵי הַמִּשְׁכָּן שֶׁהָיָה נִבְנָה מֵעַצֵּי שִׁטִּים,
 וְהָיָה מִתְּכַפֵּר עֲוֹנָם שֶׁל יִשְׂרָאֵל, וְאָמְרוּ חֲכָמֵינוּ
 הַקְדוּשִׁים (שְׁמוֹת רַבָּה, פָּרָשָׁה נב, סִימָן ב'): בְּיוֹם
 שְׁעֲמַד הַמִּשְׁכָּן, הֵיטָה שְׂמִיחָה גְדוּלָה בְּיִשְׂרָאֵל, כִּי
 אֲז נִתְבַטְּלוּ כָּל הַמְזִיקִים מִן הָעוֹלָם, כְּמֵאמָרָם ז"ל

(בַּמִּדְבָּר רַבָּה, פָּרָשָׁה יב, סִימָן ג'): עַד שֶׁלֹּא הוּקָם
הַמְּשָׁכָן, הָיוּ הַמַּזִּיקִים מִתְגַּרְיִן בְּעוֹלָם לְבַרְיּוֹת,
מִשֶּׁהוּקָם הַמְּשָׁכָן שֶׁשָּׂרְתָהּ הַשְּׂכִינָה לְמִטָּה, כָּלוּ
הַמַּזִּיקִים מִן הָעוֹלָם, כִּי הַמְּשָׁכָן שֶׁנִּבְנָה מֵעֲצֵי
שִׁטִּים שֶׁהֵם עֲצֵי הַיַּעַר, הָיָה לוֹ כַּח לְהַמְשִׁיךְ אוֹרוֹ
יְתַבְרֵךְ בְּכָל מִינֵי גּוֹנִיִן עֲלָאִין, וְכַמְּאִמְרָם ז"ל
(בַּמִּדְבָּר רַבָּה, פָּרָשָׁה יב, סִימָן י'): בְּשַׁעֲהָ שֶׁאָמַר
הַקָּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, לְמַשֶּׁה עָשׂוּ לִי מְשָׁכָן, הִרְאָה
הַקָּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא לְמַשֶּׁה אִשׁ אֲדָמָה, אִשׁ יִרְקָה,
אִשׁ שְׁחוּרָה, אִשׁ לְבָנָה, אָמַר לוֹ כְּתַבְּנִיתֶם אֲשֶׁר
אַתָּה מֵרָאה בְּהָר, וְעַכְשָׁו כְּשֶׁחָרַב לֹא נִשְׁאַר לָנוּ
אֶלָּא שִׁיְהֵא הָאָדָם קָם בְּאִמְצַע הַלַּיְלָה, וּמִתְאַבֵּל עַל
חֲרַבְּן הַבַּיִת, שֶׁאִז נַחֲשָׁכִים כָּל הָאוֹרוֹת, וְנִתְגַּבֵּר
הַחֲשֵׁךְ וְהַשָּׁקֵר. וְלָכֵן כְּשֶׁאָדָם קָם בַּחֲצוֹת לַיְלָה,
וּבּוֹכָה וּמְבַכָּה שָׁמַיִם וָאָרֶץ עַל צָרוֹתָיו וְצָרוֹת
יִשְׂרָאֵל, גּוֹרֵם שֶׁעֲשׂוּעִים גְּדוֹלִים לְמַעְלָה בְּכָל
הָעוֹלָמוֹת, וְזוֹכָה לְשִׁמְעַ קוֹלוֹ יְתַבְרֵךְ, כַּמּוּבָא (זִהַר
לְךָ-לְךָ עז). תָּא חֲזִי בְּשַׁעֲתָא דְאַתְעֵר פְּלָגוֹת לֵילְיָא
וְקַדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא עָאֵל לְגַנְתָּא דְעֵדֵן לְאַשְׁתַּעֲשַׁעָא
עִם צְדִיקְיָא כְּלָהוּ אֵילָנִין דְּבַגְנָתָא דְעֵדֵן מִזְמָרָן
וּמְשַׁבְּחָן קָמִיָּה, דְּכָתִיב : "אִז יְרַנְנוּ עֲצֵי הַיַּעַר
מִלְּפָנֵי הַיְיָ" ה" וְגו', וְכַרוֹזָא קָרִי בְּחִיל וְאָמַר, לְכוּן

אָמְרִין קְדִישֵׁין עֲלִיוֹנִין מֵאֵן מִנְכוּן דְּעֵיל רוּחָא
בְּאוּדְנוּי לְמִשְׁמַע, וְעֵינוּי פְּקַחִין לְמַחְמִי, וְלִבִּיה
פְּתִיחַ לְמַנְדַּע, בְּשַׁעֲתָא דְרוּחָא דְכָל רוּחִין אָרִים
בְּסִימוּ דְנִשְׁמָתָא, וּמִתְמָן נְפִיק קָלָא דְקִלְיָא, חֵילִין
אֲתַבְּדִרוּ לְאַרְבַּע סְטְרֵי עֲלָמָא וְכוּ', עֵין שָׁם^א; וְכֵן
מוּבָא בְּזֵהר הַקְדוּשׁ מְעֵלַת הַזִּזְכָּה לְקוּם בְּכָל לַיְלָה
וְלוֹמַר שִׁירוֹת וְתִשְׁבְּחוֹת לְהַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, שְׂאֵז
כָּל הָאֵילָנוֹת שְׂהֵם כָּלֵל הַנְּשָׁמוֹת מִתְעוֹרְרוֹת לְשִׁיר
בְּיַחַד עִמּוֹ יִתְבָּרַךְ. וְעַל-כֵּן אֲשָׁרֵי הַזִּזְכָּה לְהִיּוֹת עֵר
בְּעֵת חֲצוֹת, וּמִבְּקֵשׁ וּמִתְחַנֵּן אֲזֵי מִמְּנוּ יִתְבָּרַךְ כָּל
מָה שֶׁהוּא צָרִיף, וְכֵן זִזְכָּה אֲזֵי לְשִׁיר שִׁירוֹת
וְתִשְׁבְּחוֹת לְהַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, כִּי אֵין לְתַאֲרֵי וְאֵין
לְשַׁעֲרֵי אֵת גְּדֵל הַשְּׁעֵשׂוּעִים שְׁגוּרֵם לְמַעְלָה בְּכָל
הָעוֹלָמוֹת, כְּמוּבָא (זֵהר וַיְחִי רֵלָא): וְכַדִּין כָּל אֵינוֹן
אֵילָנִין דְּבִגְנַתָּא דְּעֵדֵן כְּלָהוּ פְּתַחֵי שִׁירְתָּא, וְקִדְשָׁא

(א) בוא וראה, בשעה שנהייה חצות לילה, הקדוש-ברוך-הוא נכנס
לגן-עדן להשתעשע עם הצדיקים, כל האילנות שבגן-עדן
מזמרין ומשבחין לפניו, כמו שכתוב: אז ירננו עצי היער מלפני
הנני"ה, וכרוז יוצא בכת ואומר: לכם אומרים קדושים עליונים,
מי מכם שמכניס רוח באזניו לשמע ועיניו פקוחות לראות, ולבו
פתוח לדעת, בשעה שהרוח של כל הרוחות, מרימה את גיחות
הנשמה, ומשם יוצאים קול הקולות והצבאות מתפזרים לארבע
רוחות העולם.

בְּרִיף הוּא עָאָל בְּגִנְתָּא דְעֵדָן, הֵדָא הוּא דְכְתִיב
 (דְּבָרֵי הַיָּמִים-א טז, לג): "אֲזַ יִרְנְנוּ עֲצֵי הַיַּעַר מִלְּפָנַי
 יְהוָה כִּי בָא לְשַׁפֵּט אֶת הָאָרֶץ", כְּמָה דְכְתִיב (יִשְׁעִיָּה
 יא, ד): "וְשַׁפֵּט בְּצֶדֶק דְּלִים"; בְּגִין דְּמִשְׁפָּט עָאָל
 בְּנֵייהוּ, וְאִתְּמַלְיָא מִיְנִיָּה גַן-עֵדָן וְרוּחָא דְצָפוֹן
 אֲתַעַר בְּעֵלְמָא, וְחִדְוָה אֲשַׁתְּכַח, וְנָשִׁיב הֵהוּא רוּחָא
 בְּאִינוֹן בּוּסְמִין, וְסִלְקִין רִיחִין לְעֵילָא וּמִתְעַטְרִין
 צְדִיקָא בְּעֵטְרֵיהוּ, וּמִתְהַנֵּן מִגּוֹ זִינָא דְאַסְפְּקִלְרִיא
 דְנִהָרָא, וְכַאֲיִן אִינוֹן צְדִיקָא דְזַכָּאן לְהֵהוּא נְהוּרָא
 עֲלָאָה^ב. וְכֵן הוּא בְּזִהָר (וַיִּקְרָא כב:): תָּא חֲזִי כַד
 קִדְשָׁא בְּרִיף הוּא אָתִי לְאַשְׁתַּעֲשַׁעָא עִם צְדִיקָא
 בְּגִנְתָּא דְעֵדָן, כָּל מְלִי דְעֵלְמָא תַּתְּאָה וְעֲלָאָה, וְכָל
 עֲלָאִין וְתַתְּאִין מִתְעַרִין לְקַבְּלִיָּה, וְכָל אֵילָנִין
 דְּבְּגִנְתָּא דְעֵדָן פְּתַחֵי שְׂבַחָא לְקַבְּלִיָּה, הֵדָא הוּא

ב) וְעַל-כֵּן כָּל אֱלוֹ הָאֵילָנוֹת שְׂבַגְנֵ-עֵדָן, כָּלֵם פּוֹתְחִים בְּשִׁיר,
 וְהַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא נִכְנָס בְּגַן-עֵדָן. זֶה מֵה שְׂפָתוֹב: "אֲזַ יִרְנְנוּ עֲצֵי
 הַיַּעַר מִלְּפָנַי ה', כִּי בָא לְשַׁפֵּט אֶת הָאָרֶץ", וְכִמוֹ שְׂפָתוֹב: "וְשַׁפֵּט
 בְּצֶדֶק דְּלִים", מִחֲמַת שְׁהַמְשַׁפֵּט נִכְנָס בִּיְנֵיהֶם וְנִתְמַלָּא מִמְּנוֹ
 הַגַּן-עֵדָן וְרוּחַ שֶׁל צָפוֹן מִתְעוֹרֶרֶת בְּעוֹלָם וְשִׁמְחָה נִמְצָאת,
 וְנוֹשְׁבַת הָרוּחַ הַהִיא בְּאֱלוֹ הַבְּשָׂמִים, וְעוֹלִים הָרִיחֹת לְמַעְלָה,
 וּמִתְעַטְרִים הַצְּדִיקִים בְּעֵטְרוֹתֵיהֶם, וְנִהְנֵים מִתּוֹךְ הַזִּיזוֹ שֶׁל
 אֲסַפְּקִלְרִיָּה הַמְּאִירָה; אֲשֶׁרִי אֱלוֹ הַצְּדִיקִים שְׂזוּכִים לְאוֹר הָעֲלִיוֹן
 הֵהוּא.

דְּכַתִּיב (דְּבָרֵי הַיָּמִים-א טז, לג) "אֲז יִרְנְנוּ עֲצֵי הַיַּעַר מִלְּפָנַי יְהוָה כִּי בָא", וְאֶפְלוּ עוֹפֵי דְאֶרְעָא כְּלָהוּ מִרְחֲשֵׁי שְׂבָחָא קַמִּיהּ, כְּדִין שְׁלֵהוּבָא נָפֵק וּבִטְשׁ בְּגַדְפוּי דְתִרְנַגּוּלָא, וְקָרִי וְשָׁבַח לְמַלְכָא קַדִּישָׁא וְקָרִי לְבָנֵי נָשָׂא דִישְׁתַּדְלוּן בְּאוּרֵיתָא וּבְשְׂבָחָא דְמֵאֲרִיהוּן וּבְפוֹלְחָנִיהּ זַכָּאָה חוֹלְקִיהוּן דִּמָּאן דְקִימִין מֵעֲרִסִייהוּ לְאֶשְׁתַּדְלָא בְּאוּרֵיתָא^ג. וּבִזְהַר הַקְּדוּשׁ (אָמַר צו.) דְרָשׁוּ אֶת הַפָּסוּק הַזֶּה עַל מַעֲלַת וְשְׁבַח הַזּוֹכָה לְלִמּוּד הַתּוֹרָה הַקְּדוּשָׁה, וְעַל גְּדֹל הָעֲנָשׁ לְמִי שֶׁמְבַטֵּל לְמוֹד הַתּוֹרָה הַקְּדוּשָׁה: רַבִּי שְׁמַעוֹן פְּתַח (דְּבָרֵי הַיָּמִים-א טז, לג): "אֲז יִרְנְנוּ עֲצֵי הַיַּעַר מִלְּפָנַי יְהוָה כִּי בָא לְשַׁפֵּט אֶת הָאָרֶץ"; זַכָּאָה חוֹלְקִיהוּן דְאִינוּן דְמִשְׁתַּדְלִי בְּאוּרֵיתָא יִמָּא וְלִילִי דִידְעִין אֲרַחֲוִי דְקַדְשָׁא בְרִיךְ הוּא, וְאֶתְאַחֲדָן בְּשָׁמִיָּה כָּל

ג) בוא וראה! כִּשְׁהַקְּדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא בָּא לְהַשְׁתַּעֲשֵׂעַ עִם הַצְּדִיקִים בְּגַן-עֵדֶן, כָּל דְּבָרֵי הָעוֹלָם הַתַּחְתּוֹן וְהָעֲלִיוֹן, וְכָל הָעֲלִיוֹנִים וְהַתַּחְתּוֹנִים מִתְּעוֹרְרִים לְנִגְדּוֹ, וְכָל הָאֵילָנוֹת שֶׁבְּגַן-עֵדֶן פּוֹתְחִים בְּשִׁבַח לְנִגְדּוֹ, זֶה מֵה שֶׁכָּתוּב: "אֲז יִרְנְנוּ עֲצֵי הַיַּעַר מִלְּפָנַי ה' כִּי בָא", וְאֶפְלוּ עוֹפוֹת הָאָרֶץ כָּלֵם מִרְחֲשֵׁים שְׁבַח לְפָנָיו, אֲזִי שְׁלֵהֶבֶת יוֹצֵאת וּבוֹעֵטֶת בְּכַנְפֵי הַתִּרְנַגּוּל וְקוֹרָא וּמְשַׁבַּח לְמַלְךְ הַקְּדוּשׁ, וְקוֹרָא לְבָנֵי-אָדָם שִׁישְׁתַּדְלוּ בְּעֶסֶק הַתּוֹרָה וּבְשִׁבַח אֲדוֹנָם וּבַעֲבוּדָתוֹ: אֲשֶׁרֵי חֲלָקֵם שֶׁל אֱלֹהֵי הַקָּדוֹשׁ לַעֲסֹק בַּתּוֹרָה.

יוֹמָא, וְוִי לְאִינוּן דְּלֹא מִשְׁתַּדְּלִי בְּאוּרִיתָא דְּהָא לִית
 לוּן חוּלְקָא בְּשָׂמָא קְדִישָׁא וְלֹא אֶתְאַחַדֵּן בֵּיהּ לֹא
 בְּהָאֵי עֲלָמָא וְלֹא בְּעֲלָמָא דְּאָתִי, מֵאֵן דְּזָכִי בְּהָאֵי
 עֲלָמָא זָכִי בְּעֲלָמָא דְּאָתִי. מְכַל זֶה תְּרַאֶה, אֶהוּבִי,
 בְּנִי, אֵיךְ שְׂמִפְסוּק זֶה דִּיקָא לּוֹמְדִים כָּל-כָּף הַרְבֵּה
 דְּבָרִים יָפִים, אֵיךְ שְׂכָל בְּרַיִשְׁרָאֵל הַמְּטָה אֲזֵן יְכוּל
 לְזַכּוֹת לְשִׁמְעָא אֶת קוּל עֲצֵי הַיַּעַר, כִּי צַד הֵם שָׂרִים
 שִׁירוֹת וְתִשְׁבְּחוֹת לְהַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, וּמְכַל שְׂכָן
 מִי שְׂנֹזְהַר לְהִיּוֹת עַר בְּכָל לַיְלָה בְּעֵת נְקֻדַּת חֲצוֹת,
 וְשָׂר שִׁירוֹת וְתִשְׁבְּחוֹת לְהַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, אֵין
 לְתַאֲר וְאֵין לְשַׁעַר אֶל אֵיזוֹ מְדֻרְגָה הוּא יְכוּל לְזַכּוֹת
 אֲז. וְעַל-כֵּן אֲשֶׁרִי מִי שְׂזוּכָה לְהִיּוֹת דְּבּוּק בּוֹ
 יְתַבְּרֵךְ, וּמְדַבֵּיק מִחֲשַׁבְתּוֹ לְגַמְרֵי אֶל הָאֵין סוּף
 בְּרוּךְ הוּא, וּמְבַטֵּל אֶת עֲצָמוֹ וְאֶת יִשׁוּתוֹ אֵלֵיו
 יְתַבְּרֵךְ, שְׁעַל-יְדֵי-זֶה יִזְכֶּה לְשִׁמְעָא עֲתִידוֹת מִן
 הָאֵילָנוֹת וְהָעֲשָׂבִים, שְׂזוֹ הִיְתָה מְדֻרְגַת גְּדוּלֵי
 מְבַחְרֵי הַצְּדִיקִים. וְרַבְּנּוּ ז"ל אָמַר (לְקוּטֵי-מוֹהַר"ן,

ד) אֲשֶׁרִי חֲלָקִים שֶׁל אֵלוֹ הַעוֹסְקִים בַּתּוֹרָה יוֹמֵם וְלַיְלָה, שְׂיֻדְעִים
 דְּרַכְּיוֹ שֶׁל הַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, וּמִתְאַחַדִּים בְּשִׁמּוֹ כָּל יוֹם. אוֹי
 לְאֵלוֹ שְׂאִינֵם עוֹסְקִים בַּתּוֹרָה, שְׂהַרִי אֵין לָהֶם חֵלֶק בְּשֵׁם הַקְדוּשׁ,
 וְאִינֵם מִתְאַחַדִּים בּוֹ, לֹא בְּעוֹלָם הַזֶּה וְלֹא בְּעוֹלָם הַבָּא, מִי שְׂזוּכָה
 בְּעוֹלָם הַזֶּה — זוּכָה לְעוֹלָם הַבָּא!

חֶלֶק ב', סִימָן יד): כְּשֶׁאָדָם מִתְפַּלֵּל בַּשָּׂדֶה, אֲזִי כָּל
הָעֲשָׂבִים כָּלָם בָּאִין בְּתוֹךְ הַתְּפִלָּה, וּמְסִיעִין לוֹ
וְנוֹתְנִין לוֹ כַּח בְּתִפְלָתוֹ, וְזֶה שֶׁנִּקְרָאת הַתְּפִלָּה
שְׂיִחָה, כָּמוֹ שֶׁכָּתוּב (בְּרֵאשִׁית ב, ה): "וְכָל שְׂיִחַ
הַשָּׂדֶה"; כִּי כְּשֶׁהָאָדָם מִתְפַּלֵּל בַּשָּׂדֶה, כָּל שְׂיִחַ
הַשָּׂדֶה נוֹתְנִים כַּח וְסִיוֵעַ לְתִפְלָתוֹ, וְעוֹזְרִים לוֹ
בְּתִפְלָתוֹ, שֶׁזֶה מֵה שֶׁנֶּאֱמַר (שָׁם כד, סג): "וַיֵּצֵא
יִצְחָק לְשׁוֹחַ בַּשָּׂדֶה"; וַיִּקָּא בַּשָּׂדֶה הָעֲשָׂבִים
וְהָאֵילָנוֹת נִכְלָלִים בְּתוֹךְ תְּפִלָּתוֹ; וּכְשֶׁבֵר יִשְׂרָאֵל
זוֹכָה לְהַתְּבוּדָה תָּמִיד אֵלָיו יִתְבָּרַךְ, וּבִפְרֹט בַּשָּׂדֶה
וּבַיַּעַר, אֲזִי כָּל עֲצֵי הַשָּׂדֶה וְהָעֲשָׂבִים עוֹזְרִים לוֹ,
וּמְגַלִּים לוֹ סִתְרֵי נִסְתָּרוֹת. וְכָמוֹ שֶׁאָמַר רַבֵּנוּ ז"ל
(חֲיֵי-מוֹתֵר"ן, סִימָן שיז), שֶׁהוֹלְכִים שְׁלוּחִים מֵאֶחָד
לְשָׁנִי וּמֵהַשָּׁנִי לְהֵלֵךְ יוֹתֵר, עַד שֶׁהִדְבָּר מִגִּיעַ
לְהִצְדִּיק; הֵינּוּ כִּי מְכַל הָאֵילָנוֹת וְהָעֲשָׂבִים וּמְכַל
הַדְּבָרִים שֶׁבְּעוֹלָם — מְכַלָּם, הוֹלְכִים שְׁלוּחִים
מֵאֶחָד לְחֵבְרוֹ, עַד שֶׁמִּתְגַּלְּגַל וּמִגִּיעַ הַדְּבָר לְאֶזֶן
הַצְּדִיק הָאֱמֵתִי, וְהוּא מְקַבֵּל וּמְבִין מֵהֶם עֲצוֹת
לְעִבּוּדָתוֹ; אֲשֶׁרֵי מִי שֶׁזוֹכָה לְשִׁים עֵין אֱמֵת עַל
דְּבָרִים אֵלוֹ, וּמִטָּה אֶזֶן קוֹשֶׁבֶת לְכָל הַבְּרִיאָה כְּלָה,
אֲזִי יֵרָאֶה וַיִּשְׁמַע אֶת הָאֱלֻקוֹת הַשָּׂרָה שִׁירָה מְכַל
פְּרִטֵי הַבְּרִיאָה, וּמְגַלָּה רְזִין וְסִתְרֵי נִסְתָּרוֹת מֵה

שְׁקוֹרָה בְּכָל הָעוֹלָם — אֲשֶׁרֵי לוֹ! וְצָרִיךְ שְׁתַּדַּע,
 אֶהוּבִי, בְּנִי, שְׁמוּבָא בְּסִפְרֵי הַנּוֹרָא "בְּרִית מְנוּחָה",
 שְׁעַל כָּל עֵץ פְּרִי מְמַנָּה הַמְּלֶאךָ טְלָפִיא"ל, וְעַל כָּל
 עֵץ שְׁאִינוֹ עוֹשֶׂה פְּרִי מְמַנָּה הַמְּלֶאךָ שְׁרוּא"ל, וְיִישׁ
 תַּחֲתֵיהֶם אֲלָפִים וְרַבָּבוֹת וְרַבָּבוֹת מְלָאכִים שְׁמִמְנִים
 עַל כָּל עֲצֵי הַיַּעַר; אֲשֶׁרֵי מִי שְׁאִינוֹ מְטַעֵה אֶת עֲצָמוֹ
 בְּזֶה הָעוֹלָם כָּלֵל, רַק הוּא דְּבוֹק תְּמִיד בְּחֵי הַחַיִּים
 בּוֹ יְתַבְּרֵךְ, וְיִוֹדַע אֲשֶׁר כָּל הַבְּרִיאָה כְּלָה מְשַׁגַּחַת
 בְּהַשְׁגָּחָה נּוֹרָאָה וְנִפְלְאָה מִמֶּנּוּ יְתַבְּרֵךְ.

גִּפְן אֹמֶרֶת:

"כֹּה אָמַר יְהוָה כֹּה־אֲשֶׁר יִמָּצֵא הַתִּירוֹשׁ
 בְּאֶשְׁכּוֹל, וְאָמַר אֵל תִּשְׁחִיתֶהוּ כִּי בִרְכָה בּוֹ
 כֵּן אֶעֱשֶׂה לְמַעַן עֲבָדֵי לְבַלְתִּי הַשְׁחִית הַכֹּל"
 (יִשְׁעִיָּה סח, ח)

צָרִיךְ שְׁתַּדַּע, אֶהוּבִי, בְּנִי הַיָּקָר, אֲשֶׁר הַגִּפֶּן —
 יִישׁ בָּהּ מְעַלָּה נּוֹרָאָה וְנִפְלְאָה מְאֹד, שְׁתַּקְּנוּ עֲלֵיהָ
 בְּרָכָה מִיְחֻדָּת, כִּי הִיא חֲשׁוּבָה מְאֹד אֲצִלוֹ יְתַבְּרֵךְ,
 כִּי דִרְכָּה שֶׁל גִּפֶּן, שְׁאִינָה מְקַבֶּלֶת שׁוּם הִרְכָּבָה,
 כְּמוּבָא (תְּקוּנֵי־זֹהַר, תְּקוּן סט): מַה גִּפֶּן לָא קַבִּילַת

הַרְכָּבָה מִמִּין אַחֲרָא מְכַל אֵילָנָא דְעֵלְמָא, הֵכִי שְׂכִינְתָא לָא קְבִילַת עָלֶיהָ הַרְכָּבָה אַחֲרָא בְּעֵלְמָא אֲלָא מִבְּעֵלְהָ" ; וְעַל-כֵּן נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל אֵינָן יְכוּלוֹת לְהִתְעַרְבַּ עִם אַמוֹת הָעוֹלָם בְּשׁוּם פָּנִים וְאִפֵּן אֲלָא עִם הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא בְּעֵצְמוֹ, כִּי הַשְּׂכִינָה שׁוֹרָה בְּנִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל, וְאֵינָה יְכוּלָה לְהִתְעַרְבַּ אֲלָא עִם בְּעֵלְהָ, שֶׁהוּא קֹדֶשׁא בְּרִיךְ הוּא ; כִּי בְּאַמַּת נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל אֵינן לָהֶן שׁוּם שְׂיִכוֹת לְאַמוֹת הָעוֹלָם, וְאֵי אִפְשָׁר לְבוֹלֵל אוֹתָן בְּשׁוּם פָּנִים וְאִפֵּן, כִּי הֵם שׁוֹמְרִים אֶת הַבְּרִית, וּבָזָה הֵם נִפְרָדִים מֵאַמוֹת הָעוֹלָם, וְעַל זֶה מְרַמֶּזֶת הַגִּפֵּן. וְכֵן מוּבָא (תְּקוּנַיִי-זוֹהַר, תְּקוּן טו) : יַעֲקֹב בְּגִין דְּלֹא הָוָה בֵּיהּ פְּסֻלַּת אֲתָמַר בְּזִרְעִיהּ בְּגִלוּתָא "וַיֵּשְׁכֵן יִשְׂרָאֵל בְּטַח בְּדַד עֵין יַעֲקֹב" (דְּבָרִים לָג, כח), אֲתָמַר הֵכִא 'בְּטַח בְּדַד', וְאֲתָמַר הָתָם בְּמִפְקָנוּ דְּגִלוּתָא (שָׁם לָב, יב) : "הוֹי" הַ בְּדַד יִנְחֲנוּ וְאֵין עִמוּ אַל נִכְר", לָא אֲתָעֲרַבוּן בְּבִנוּי עֲרַבוּבֵי דְּגִיּוֹרִים, וּבְגִין דָּא אֵין מְקַבְּלִים גִּיּוֹרִים לִימּוֹת הַמְּשִׁיחַ, דְּעֵלְיָהּוּ דְּזִרְעֵ יַעֲקֹב אֲתָמַר (תְּהֵלִים פ, ט) "גִּפֵּן מִמְּצָרִים תִּפְסִיעַ", מַה גִּפֵּן לָא מְקַבְּלָא

ה) מה גִּפֵּן אֵינָה מְקַבְּלַת הַרְכָּבָה מִמִּין אַחַר מְכַל אֵילָן שְׂבַעֵוֹלָם, כִּי הַשְּׂכִינָה אֵינָה מְקַבְּלַת עֲלֶיהָ הַרְכָּבָה אַחֲרַת בְּעוֹלָם אֲלָא מִבְּעֵלְהָ.

הִרְכָּבָה מִמִּין אַחֲרָא, כֵּן זִרְעִיהָ הוּוּ נְטָרִין אוֹת בְּרִית
 וְלֹא מִקְבָּלִין הִרְכָּבָה מִמִּין אַחֲרָא, וְכָל מֵאן דְּנָטִיר
 אוֹת בְּרִית זָכִי לְמַלְכוּת כְּגוֹנָא דִּיּוֹסֶף וְיִשְׂרָאֵל, בְּגִין
 דְּנְטָרִין בְּרִית זָכוּ לְמַלְכוּתָא, וְאַתְמַר בְּהוּן כָּל
 יִשְׂרָאֵל בְּנֵי מְלָכִים, וּמַשֶּׁה בְּגִין דְּנָטִיר אוֹת בְּרִית
 אַתְמַר בֵּיה (דְּבָרִים לֵג, ה): "וַיְהִי בִישׁוּרוֹן מֶלֶךְ",
 זְכָאָה אִיהוּ מֵאן דְּנָטִיר בְּרִית; וְעַל-כֵּן יֵשׁ בְּגִפְן
 מְצוּה מִיַּחְדָּת לְקַדְּשׁ עַל הַיִּין בְּשַׁבַּת-קֹדֶשׁ, כִּי שַׁבַּת
 הִיא אוֹת בֵּין הַקָּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא לְבֵין יִשְׂרָאֵל,
 שְׂבַחַר בָּהֶם לְהִיּוֹת לוֹ לְעַם, וְהֵם אֵף פַּעַם לֹא
 יִתְעַרְבוּ יַחַד, וְאֵף שְׂבִזְמַן הַגְּלוּת הָאֲרָכָה וְהַמְרָה
 מִתְפַּשְׁטִים הַקְּלָפוֹת וְהָעַרְב־רַב לְעַרְבֵי אֶת נַשְׁמוֹת

ז) יַעֲקֹב בְּגַלֵּל שָׁלֹא הִיָּתָה בּוֹ פְּסָלָת, נֶאֱמַר בְּזִרְעוֹ בְּגַלוּתוֹ: "וַיִּשְׁכַּן
 יִשְׂרָאֵל בְּטַח בְּדָד עֵין יַעֲקֹב", נֶאֱמַר כָּאן: 'בְּטַח בְּדָד', וְנֶאֱמַר שָׁם
 בִּיצִיאַת הַגְּלוּת: "ה' בְּדָד יִנְחֵנוּ וְאֵין עִמּוֹ אֵל נֹכַר", לֹא הִתְעַרַב
 בְּבָנָיו עַרְבוּב שֶׁל גֵּרִים, וּמַחֲמַת זֶה אֵין מִקְבָּלִים גֵּרִים לִימּוֹת
 הַמְּשִׁיחַ, שְׁעַל זִרְע יַעֲקֹב נֶאֱמַר: "גִּפְן מִמְצָרִים תְּסִיעַ", מֵה גִפְן
 אֵינָה מִקְבָּלָת הִרְכָּבָה מִמִּין אַחֵר, כֵּן זִרְעוֹ הָיוּ שׁוֹמְרִים אוֹת
 בְּרִית, וְאֵינָם מִקְבָּלִים הִרְכָּבָה מִמִּין אַחֵר. וְכָל מִי שְׁשׁוֹמֵר הַבְּרִית
 זוֹכֵה לְמַלְכוּת כְּמוֹ יוֹסֶף וְיִשְׂרָאֵל, מַחֲמַת שְׁשִׁמְרוּ עַל הַבְּרִית זָכוּ
 לְמַלְכוּת, וְנֶאֱמַר בָּהֶם: "כָּל יִשְׂרָאֵל בְּנֵי מְלָכִים", וּמַשֶּׁה מַחֲמַת
 שְׁשִׁמְר עַל אוֹת בְּרִית, נֶאֱמַר בּוֹ: "וַיְהִי בִישׁוּרוֹן מֶלֶךְ"; אֲשֶׁרִי
 לְמִי שְׁשִׁמְר הַבְּרִית.

יִשְׂרָאֵל וּלְבוֹלָלִים עִם אַמּוֹת עוֹלָם, שָׁזוּ הַצָּרָה הַכִּי
 גְּדוֹלָה שְׁאַנְחָנוּ סוּבְלִים בְּגִלוּתָנוּ הָאֲרָכָה וְהַמָּרָה
 הַזֹּאת, וְאֶלְמָלֵא זְכוּת אַבוֹתֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים: אֲבָרְהָם,
 יִצְחָק וְיַעֲקֹב, וְהָאֲמָהוֹת הַקְּדוֹשׁוֹת, וְהַשְּׁבָטִים
 הַקְּדוֹשִׁים וְכָל הַצְּדִיקִים — הֵינּוּ מִכְּבָר וְנֶאֱבָדִים.
 וְכַמֵּאֲמָרם ז"ל (חֵלִין צ.ב.): תִּנְיָא רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר,
 "גִּפְן" — זֶה הָעוֹלָם, "שְׁלֶשָׁה שְׁרִיגִים" — זֶה
 אֲבָרְהָם, יִצְחָק וְיַעֲקֹב, "וְהוּא כְּפָרַחַת עֲלֵתָה נִצָּה"
 — אֱלוֹ הָאֲמָהוֹת, "הַבְּשִׁילוֹ אֲשַׁכְּלֵתֶיהָ עֲנָבִים"
 — אֱלוֹ הַשְּׁבָטִים. אָמַר לוֹ רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ, וְכִי מֵרְאִין
 לוֹ לְאָדָם מַה שְּׁהֵיָה, וְהֵלֵא אֵין מֵרְאִין לוֹ לְאָדָם
 אֶלָּא מַה שְּׁעֵתִיד לְהֵיוֹת? אֶלָּא "גִּפְן" — זֶה תוֹרָה,
 "שְׁלֶשָׁה שְׁרִיגִים" — אֱלוֹ מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן, וּמְרִים
 "וְהוּא כְּפָרַחַת עֲלֵתָה נִצָּה" — אֱלוֹ סִנְהֶדְרִין,
 "הַבְּשִׁילוֹ אֲשַׁכְּלֵתֶיהָ עֲנָבִים" — אֱלוֹ הַצְּדִיקִים
 שְׁבָכֵל דוֹר וְדוֹר, הֵרִי שָׂרָק בְּזְכוּתָם עִם יִשְׂרָאֵל
 קִיָּמִים בְּכָל דוֹר וְדוֹר; וְאָמְרוּ (שָׁם): אָמַר רַבִּי
 שְׁמַעוֹן בֶּן לֵקִישׁ, אֵמָּה זֹאת כְּבִגְפֵן נִמְשָׁלָה, זְמוּרוֹת
 שָׁבָה — אֱלוֹ בַּעֲלֵי בָתִּים, אֲשַׁכּוֹלוֹת שָׁבָה — אֱלוֹ
 תַלְמִידֵי חֲכָמִים, עֲלִין שָׁבָה — אֱלוֹ עַמֵּי הָאָרֶץ,
 קִנְיָנוֹת שָׁבָה — אֱלוֹ רִיקָנִים שְׁבִיִּשְׂרָאֵל, וְהֵינּוּ
 דִשְׁלָחוּ מִתָּם, לִיבְעֵי רַחֲמִים אֵיתְכַלִּיא עַל עֲלִיא,

דֹּאֲלֵמָלָא עֲלִיא לָא מִתְקַיִּימִין אִיתְכַּלִּיא; וְעַל-כֵּן
 צְרִיכִים לְהִתְחַזֵּק מְאֹד בְּאַמוּנַת חֲכָמִים, שְׂאֵי אֶפְשָׁר
 לְהִתְקַיֵּם בְּגִלוּתָנוּ הַמָּרָה הַזֹּאת, אֲלֵא עַל-יַדֵּי
 שְׂמֵת־חֲבָרִים אֶל תְּלַמִּידֵי חֲכָמִים וְצַדִּיקִים אֲמִתִּיִּים
 הַנִּקְרָאִים גִּפְּן, וְאֶסוּר לְהִרְהֹר אַחֲרֵינוּ יִתְבָּרַךְ וְאַחֲרֵי
 הַצַּדִּיקִים הָאֲמִתִּיִּים, כִּי בּוֹדֵאֵי "צַדִּיק הוֹי" הַ בְּכָל
 דְּרָכָיו וְחָסִיד בְּכָל מַעֲשָׂיו" (תְּהִלִּים קמ"ה, יז), וְאֶסוּר
 לְהִקְשׁוֹת שׁוֹם קִשְׁיוֹת עַל הַקְּדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, כִּי
 הוּא בּוֹדֵאֵי יוֹדֵעַ מַה שֶּׁהוּא עוֹשֶׂה, וְאַנְחָנוּ חֲסִדֵּי
 דַעַת וְקִטְנֵי הַמַּח לְהַבִּין דְּרָכָיו יִתְבָּרַךְ, לָמָּה צְרִיכָה
 לְהִתְאַרְךָ הַגָּלוּת, וְלָמָּה צְרִיכִים לְהִטְלִיט לְמַקּוֹם
 לְמַקּוֹם, כִּי הַכֹּל בְּחֻשְׁבוֹן צְדָקָה. וְכַמֵּאֲמָרָם ז"ל
 (שְׁמוֹת רַבָּה, פָּרָשָׁה מַד, סִימָן א') עַל פְּסוּק (תְּהִלִּים פ',
 ט): "גִּפְּן מִמְּצָרִים תִּסִּיעַ". לָמָּה נִמְשְׁלוּ יִשְׂרָאֵל
 לְגִפְּן? אֲלֵא מָה הַגִּפְּן כְּשֶׁבָעָלֶיהָ מִבְּקָשִׁין שְׂתִּשְׁבִּיחַ,
 מַה הֵם עוֹשִׂים? עוֹקְרִין אוֹתָהּ מִמְּקוֹמָהּ, וְשׁוֹתְלִין
 אוֹתָהּ בְּמַקּוֹם אַחֵר וְהִיא מִשְׁבַּחַת, כִּי כִּיּוֹן שְׂבִקְשׁ
 הַקְּדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא לְהוֹדִיעַ יִשְׂרָאֵל בְּעוֹלָם, מָה
 עֲשֶׂה? עֲקָרָן מִמְּצָרִים וְהִבִּיאָן לְמַדְבָּר, וְהִתְחִילוּ
 מִצְּלִיחִים שָׁם, וְהִתְחִילוּ מְקַבְּלִין הַתּוֹרָה וְאוֹמְרִים
 (שְׁמוֹת כ"ד, ז): "כֹּל אֲשֶׁר דִּבֶּר הוֹי" הַ נַעֲשֶׂה וְנִשְׁמָע",
 וְיֵצֵא לָהֶם שֵׁם בְּעוֹלָם, שְׁנֵאֲמַר (יִחְזַקְאֵל טז, יד):

"וַיֵּצֵא לָךְ שֵׁם בְּגוֹיִם בְּיַפְיָךְ"; וַיִּכְמוּ-כֵן כָּל הַגְּלוּת
 הַמָּרָה וְהַנְּמָהֶרֶת הַזֹּאת, שְׁאַנְחָנוּ מִטְּלָטְלִים זֶה אֶל־פָּנִים
 שָׁנָה, וְעוֹבְרִים עַל נְשָׁמוֹת יִשְׂרָאֵל כָּל מִינֵי צָרוֹת
 וְיִסּוּרִים וּמְרִירוֹת וּמְכַאוּבִים, וְסוֹבְלִים כָּל מִינֵי
 הַרְיָגוֹת וּמִיתוֹת מְשָׁנוֹת מֵהַגּוֹיִים, אֲמוֹת הָעוֹלָם
 הַרְשָׁעִים, וְאַף־עַל־פִּי־כֵן אֵין עִם יִשְׂרָאֵל שׁוֹאֲלִים
 שׁוֹם קְשִׁיּוֹת וּשְׂאֵלוֹת עָלָיו יְתַבְּרֶךְ, אֲדַרְבָּה!
 מִתְחַזְּקִים בְּאַמוּנָה פְּשׁוּטָה בּוֹ יְתַבְּרֶךְ. וְזֶה עֵקֶר
 שְׂבָחָם אֲצִלוֹ יְתַבְּרֶךְ, שְׂמֵבְרָכִים אוֹתוֹ יְתַבְּרֶךְ עַל כָּל
 מָה שְׂקוֹרָה אֲתָם, כְּמֵאֲמָרַם ז"ל (וַיִּקְרָא רַבָּה, פָּרָשָׁה
 לוֹ, סִימָן ב'): מָה גָּפֶן הַזֶּה יֵשׁ בָּהּ יֵינ, וַיֵּשׁ בָּהּ חֲמֹץ,
 זֶה טָעוֹן בְּרָכָה, וְזֶה טָעוֹן בְּרָכָה, כִּי יִשְׂרָאֵל חֲיִבִין
 לְבָרֶךְ עַל הַטּוֹבָה וְעַל הַרְעָה. עַל הַטּוֹבָה — "בְּרוּךְ
 הַטּוֹב וְהַמִּיטִיב", עַל הַרְעָה — "בְּרוּךְ דִּינֵן הָאֱמֶת".
 מָה הֵינֵן הַזֶּה כָּל מִי שֶׁשׁוֹתֶה מִמֶּנּוּ — פָּנָיו
 מְאִירוֹת, וְכָל מִי שֶׁאֵינּוּ שׁוֹתֶה מִמֶּנּוּ — שָׁנָיו
 קָהוֹת, כִּי יִשְׂרָאֵל כָּל מִי שֶׁשָּׂבָא וּמְזַדְּוֵג לָהֶם — סוּף
 שְׁנוּטֵל אֶת שְׁלוֹ מִתַּחַת יְדֵיהֶן. מָה גָּפֶן זֶה בְּתַחֲלָה
 הִיא נִרְפָּסֶת בְּרֶגֶל וְאַחַר־כֵּן עוֹלָה לְשַׁלְחַן מְלָכִים,
 כִּי יִשְׂרָאֵל נִרְאִין כְּאֵלוֹ מְאֹסִין בְּעוֹלָם הַזֶּה, דִּכְתִּיב
 (אֵיכָה ג, יד): "הֵייתִי שְׂחָק לְכָל עַמִּי נְגִינָתָם כָּל
 הַיּוֹם". אֲבָל לְעֵתִיד לָבוֹא (דְּבָרִים כח, א): "וַיִּתְּנֶךָ

הַיָּ"ה עֲלֵיוֹן", דְּכַתִּיב (יִשְׁעֵיהָ מֵט, כג): "וְהָיוּ מְלָכִים
 אֲמִנִּיךָ וְשָׂרוּתֵיהֶם מִיְּנִיקְתֶּיךָ"; וְעַל-כֵּן גִּפְּן מְרֻמֹּת
 עַל נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל, וַיֵּשׁ לָהּ בְּרָכָה מִיַּחְדָּת וּמִצְוָה
 מִיַּחְדָּת. וּמוֹבָא בַּסֵּפֶר הַנּוֹרָא "בְּרִית מְנוּחָה",
 שְׁמֵלֶאָדָּה הַמְּמַנָּה עַל הַגִּפְּן — מִיכָא"ל שְׁמוֹ, וַיֵּשׁ
 תַּחֲתָיו רַבְבוֹת מְלָאכִים, הַמְּלַמְּדִים זְכוּת עַל נִשְׁמוֹת
 יִשְׂרָאֵל. וּכְמֵאמָרָם ז"ל (שְׁמוֹת רַבָּה, פָּרָשָׁה יח, סִימָן
 ה'): מִיכָא"ל וְסַמְא"ל עוֹמְדִים לְפָנַי הַשְּׂכִינָה
 וְהַשְּׁטָן מְקַטְרֵג, וּמִיכָא"ל מְלַמֵּד זְכוּתָן שֶׁל יִשְׂרָאֵל,
 וְהַשְּׁטָן בָּא לְדַבֵּר וּמִיכָא"ל מִשְׁתִּיקוֹ; וְלִכֵּן רָאוּי
 לְכָל בַּר יִשְׂרָאֵל לְהִיּוֹת דְּבוּק בְּחֵי הַחַיִּים בּוֹ יִתְבָּרַךְ,
 וְלִידַע אֲשֶׁר אֵין שׁוּם מְצִיאוֹת בְּלַעֲדָיו יִתְבָּרַךְ כָּלֵל,
 וְהַכֵּל לְכָל אֱלֻקוֹת גָּמוּר הוּא, וְדוּמָם, צוּמַח, חַי,
 מְדַבֵּר — הֵם עֲצָם עֲצָמִיּוֹת חַיּוֹת אֱלֻקוֹתָיו יִתְבָּרַךְ,
 וּמְכַל פֶּרֶט מְפָרְטֵי הַבְּרִיאָה יְכוּלִים לְלַמֵּד הַרְבֵּה
 דְּבָרִים, שְׂאֵלוֹ הַרְמְזִים שֶׁהָאָדָם צָרִיךְ לְרַמֵּז מְכַל
 דְּבַר שֶׁבְּעוֹלָם; אֲשֶׁרֵי מִי שֶׁמְכַנֵּס אֶת עַצְמוֹ בְּזוּה,
 וְאֵז טוֹב לוֹ כָּל הַיָּמִים!

תְּאֵנָה אוֹמֶרֶת:

”נֹצֵר תְּאֵנָה יֹאכַל פְּרִיָּהּ, וְשֹׁמֵר אֲדָנָיו יִכְבֵּד”
(מְשָׁלִי כז, יח)

צָרִיף שְׁתַּדַּע, אֶהוּבִי, בְּנֵי הַיָּקָר, אֲשֶׁר מֵהַתְּאֵנָה
לוֹמְדִים הֶרְבֵּה עֲצוֹת טוֹבוֹת לְעִבוּדָתוֹ יִתְבָּרַךְ שְׁמוֹ,
וְכַמְּאִמְרָם ז”ל (עֲרוּבֵין נד.): אָמַר רַבִּי חֵיָא בַר אֲבָא,
אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: מֵאִי דְכָתִיב: ”נֹצֵר תְּאֵנָה יֹאכַל
פְּרִיָּהּ”, לָמָּה נִמְשְׁלוּ דְבָרֵי תוֹרָה כְּתְּאֵנָה? מַה תְּאֵנָה
זוֹ כָּל זְמַן שְׂאָדָם מִמְשַׁמֵּשׁ בָּהּ מוֹצֵא בָּהּ תְּאֵנִים,
אֲףִי דְבָרֵי תוֹרָה כָּל זְמַן שְׂאָדָם הוֹגֵה בָּהֶן מוֹצֵא בָּהֶן
טַעַם. וְאָמְרוּ (בְּמִדְבָר רַבָּה, כֵּא, טו): ”נֹצֵר תְּאֵנָה
יֹאכַל פְּרִיָּהּ”, לָמָּה נִמְשְׁלָה תוֹרָה בְּתְּאֵנָה? שְׁרֵב
הָאֵילָנוֹת: הַזֵּית, הַגָּפֶן וְהַתְּמָרָה נִלְקָטִין בְּאַחַת,
וְהַתְּאֵנָה נִלְקָטֶת מְעַט מְעַט, כִּף הַתוֹרָה הַיּוֹם לֹמֵד
מְעַט וְלִמְחָר הֶרְבֵּה, לְפִי שְׂאִינָה מִתְּלַמְּדָת לֹא בְּשָׁנָה
וְלֹא בְּשָׁנָתִים; וְלִכֵּן צָרִיף כָּל בַּר יִשְׂרָאֵל לְהִרְגִיל
אֶת עֲצָמוֹ לְלַמֵּד בְּכָל יוֹם מְעַט וְעוֹד מְעַט מֵהַתוֹרָה
הַקְּדוּשָׁה, וְדִיקָא עַל-יְדֵי-זֶה יִזְכֶּה לְסִיַּם וְלִהְיוֹת בְּכָל
חֻלְקֵי הַתוֹרָה הַקְּדוּשָׁה; כִּי בְּאַמַּת אֲנַחְנוּ רוֹאִים,
אֲשֶׁר מִדּוּעַ בְּנֵי-אָדָם מִתְּרַשְׁלִים מִלְּמוֹד הַתוֹרָה

הַקְדוּשָׁה, אֲשֶׁר הִיא תַּיִנוּ וְאַרְךָ יַמֵּינוּ? רַק מַחְמַת שְׂרוּצִים לְלַמַּד אֶת כָּל הַתּוֹרָה בְּיוֹם אֶחָד, וּמַחְמַת שְׁזֵה דְבַר בְּלִתי אֶפְשָׁרִי, מִפְּנֵי זֶה מִתְרַשְׁלִים מְלֵמוּד הַתּוֹרָה הַקְדוּשָׁה. וּבְאַמַּת אָמְרוּ חֲכָמֵינוּ הַקְדוּשִׁים (וַיִּקְרָא רַבֵּה, פָּרָשָׁה יֵט, סִימָן ב'): מִי שֶׁטִּפֵּשׂ אֹמֵר: מִי יָכוֹל לְלַמַּד אֶת הַתּוֹרָה — גְּזִיקִין ל' פְּרָקִים, כָּלִים ל' פְּרָקִים, מִי שֶׁפָּקַח מֵהוּ אֹמֵר? הֲרִינִי שׁוֹנֵה שְׁתֵּי הַלְכוֹת הַיּוֹם, שְׁתֵּי הַלְכוֹת לְמַחֵר, עַד שֶׁאֲנִי שׁוֹנֵה אֶת כָּל הַתּוֹרָה כְּלָה. אָמַר רַבִּי אֲמִי (מִשְׁלֵי כד, ז): "רֵאמוֹת לְאֹיִל חֲכָמוֹת", אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן לְכַפֵּר תְּלוּי בְּאֹיִרוֹ שֶׁל בֵּית, מִי שֶׁטִּפֵּשׂ אֹמֵר: מִי יָכוֹל לְהוֹרִיד אֶת זֶה? מִי שֶׁפָּקַח אֹמֵר: וְלֹא אַחַר תְּלֹאוֹ? ! אֲלֹא מֵבִיא שְׁנֵי קָנִים וּמְסַפְּקֵן זֶה לְזֶה וּמוֹרִידוֹ, כֶּף מִי שֶׁטִּפֵּשׂ אֹמֵר: מִי יָכוֹל לְלַמַּד תּוֹרָה שֶׁבְּלָבוֹ שֶׁל חָכָם, מִי שֶׁפָּקַח אֹמֵר: וְהוּא לֹא מֵאַחַר לְמַדָּה? ! אֲלֹא הֲרִינִי לֹמֵד שְׁתֵּי הַלְכוֹת הַיּוֹם וְשִׁתִּים לְמַחֵר, עַד שֶׁאֲנִי לֹמֵד אֶת כָּל הַתּוֹרָה כְּלָה, אָמַר רַבִּי לִוִּי מִשָּׁל לְטֵרְסֶקֶל נְקוּב, שֶׁשָּׂכַר בְּעָלָיו פּוֹעֲלִים לְמַלְאוֹתוֹ, מִי שֶׁטִּפֵּשׂ מֵהוּ אֹמֵר? מָה אֲנִי מוֹעִיל — מְכַנֵּס בְּזוֹ וּמוֹצִיא בְּזוֹ. מִי שֶׁפָּקַח מֵהוּ אֹמֵר? וְלֹא שָׂכַר כָּל חֲבִית וְחֲבִית אֲנִי נוֹטֵל? ! כֶּף מִי שֶׁהוּא טִפֵּשׁ, מֵהוּ אֹמֵר? מָה אֲנִי מוֹעִיל לְלַמַּד

תּוֹרָה וּמִשְׁכָּחָה, מִי שֶׁהוּא פֶקַח מֵהוּ אוֹמֵר? וְלֹא שָׂכַר יְגִיעָה הַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא נוֹתֵן?! הֲרִי שְׂלָף לְפָנֶיךָ, שְׂאֵי אֶפְשָׁר לְלַמֵּד אֶת הַתּוֹרָה בְּפַעַם אַחַת, אֲלֵא בְּכָל יוֹם וַיּוֹם יִלְמַד קִצָּת וְעוֹד קִצָּת, עַד שֶׁבְמִשָּׁךְ הַזְּמַן יִזְכֶּה לְלַמֵּד אֶת כָּל הַתּוֹרָה כְּלָה, וְאֶפְלוּ שְׁלוֹמֵךְ וּמִשְׁכָּחָה, אָסוּר לְפַל בִּיאוּשׁ, אֲלֵא לִידַע שְׁסוּף כָּל סוּף הַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא יִזְכִּיר לוֹ אֶת כָּל מַה שְׁלָמַד בְּעוֹלָם הַזֶּה (סֵפֶר-הַמִּדּוֹת, אוֹת לְמוֹד, סִימָן ח'). וְעוֹד לְמִדִּים מִהַתְּאַנָּה מַעֲלֵת אֲמוּנַת חֲכָמִים וְשִׁמוּשׁ תִּלְמִידֵי חֲכָמִים, וְכַמְּאֲמָרם ז"ל (בְּמִדְבָּר רַבָּה, פָּרָשָׁה יב, סִימָן ט'): "נִצֵּר תְּאַנָּה יֹאכֵל פְּרִיָּה", מְדַבֵּר בִּיהוֹשֻׁעַ שֶׁהוּא שִׁמַּשׁ אֶת מֹשֶׁה, כְּמָה דְּתִימָא (שְׁמוֹת לג, יא): "וּמִשְׁרַתּוֹ יְהוֹשֻׁעַ בֶּן נוּן נֶעַר לֹא יָמִישׁ מִתּוֹךְ הָאֵהָל", וְכֵן אֵרַע לִיהוֹשֻׁעַ, שְׂלֵא יִרְשׁוּ בָנָיו שֶׁל מֹשֶׁה מְקוֹמוֹ, אֲלֵא יְהוֹשֻׁעַ יִרְשׁ מְקוֹמוֹ, כְּמָה דְּתִימָא (בְּמִדְבָּר כז, יח): "קַח לָךְ אֶת יְהוֹשֻׁעַ בֶּן-נוּן וְגו', "וְשִׁמַּר אֲדוֹנָיו יִכְבֹּד" — זֶה יְהוֹשֻׁעַ, שֶׁהָיָה מְשַׁמֵּשׁ אֶת מֹשֶׁה בַּיּוֹם וּבַלַּיְלָה וְכוּ', לְפִי שֶׁהָיָה מְשַׁרְתׁ מֹשֶׁה זָכָה לְנִבְיאוּתָהּ הַיּוֹי 'יִכְבֹּד'. דְּבָר אַחֵר "נִצֵּר תְּאַנָּה יֹאכֵל פְּרִיָּה", אֵינן הַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא מְקַפֵּחַ שְׂכָר בְּרִיָּה, בְּכָל מְקוֹם שֶׁאָדָם יִגַּע וְנוֹתֵן נַפְשׁוֹ עַל הַדְּבָר, אֵינן הַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא

מקפח שכרו, רצונך לידע — שלמה בנה בית-
המקדש, שנאמר (מלכים-א ו, יד): "ויבן שלמה את
הבית ויכלהו"; ובשביל שנתן דוד נפשו על
בית-המקדש שנבנה, שנאמר (תהלים קלב, א-ה):
"זכור ה' לדוד את כל ענותו וגו', אם אבא באהל
ביתי וגו' אם אתן שנת לעיני וגו', עד אמצא מקום
לה'" וגו', ולא קפח הקדוש-ברוך-הוא שכרו, אלא
הכתיבו על שמו — (תהלים ל, א): "מזמור שיר
חננת הבית לדוד"; 'לשלמה' אין כתיב כאן אלא
'לדוד', הוי "נצר תאנה יאכל פריה"; כי כשאדם
משמש את הקדוש-ברוך-הוא במסירות נפש, וכן
משמש תלמידי חכמים, אזי נתקיים אצלו "נצר
תאנה יאכל פריה". וכמו שמצינו אצל משה רבנו
שבקש ממנו יתברך שבנו יירשנו, אמר לו הקדוש-
ברוך-הוא "נצר תאנה יאכל פריה", וכמאמרם ז"ל
(במדבר רבה, פרשה כא, סימן יד): "וידבר משה אל
ה' לאמר יפקד ה' אלהי הרוחות" (במדבר כז, טו-טז),
כל מי שמבקש צרכי צבור כאלו בא בזרוע, "יפקד
ה'" — מה ראה לבקש הדבר הזה אחר סדר
נחלות? אלא כיון שירשו בנות צלפחד אביהן,
אמר משה: הרי השעה שאתבע בה צרכי, אם
הבנות יורשות, בדין הוא שירשו בני את כבודי.

אָמַר לוֹ הַקְדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא: "נִצֵּר תֵּאָנָה יֹאכֵל פְּרִיָּה", בְּנִיף יֵשְׁבוּ לָהֶם וְלֹא עֲסֻקוּ בַתּוֹרָה, יְהוֹשֻׁעַ הִרְבֵּה שָׂרְתָךְ וְהִרְבֵּה חֶלֶק לָךְ כְּבוֹד, וְהוּא הָיָה מִשְׁפִּים וּמְעַרִיב בְּבֵית הַיְעָד שְׁלָךְ, הוּא הָיָה מְסֻדָּר אֶת הַסְּפָסְלִים, וְהוּא פּוֹרֵס אֶת הַמַּחְצָלָאוֹת, הוֹאִיל וְהוּא שָׂרְתָךְ בְּכָל כַּחוֹ, כִּדְאִי הוּא שִׁשְׁמֵשׁ אֶת יִשְׂרָאֵל, שְׁאִינוּ מְאֹבֵד שְׁכָרוֹ, "קַח לָךְ אֶת יְהוֹשֻׁעַ בֶּן נוּן" (בַּמִּדְבָּר כֹּז, יח) לְקַיִם מַה שְּׁנֵאָמַר "נִצֵּר תֵּאָנָה יֹאכֵל פְּרִיָּה"; וְהוּא לְמוֹד עֲמַק עֲמַק מִי יִמְצְאוּנוּ: כָּל מִי שֶׁמְשַׁרְתׁ אֶת הַקְדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא בְּאִמּוּנָה בְּלִי שׁוּם קוּוֵי שְׁכָר, לְבִסּוּף יַעֲלֶה לְגִדְלָה, וְכֵן כָּל מִי שֶׁשְׁמֵשׁ תְּלַמִּידֵי חֲכָמִים בְּמִסִּירוֹת נֶפֶשׁ, וְעוֹשֶׂה אֶת צְרָכֵיהֶם וְאֶת צְרָכֵי בֵיתָם, לְבִסּוּף הוּא יוֹרֵשׁ אוֹתָם, לְקַיִם "נִצֵּר תֵּאָנָה יֹאכֵל פְּרִיָּה". וְכָתַב 'הַרוֹקַח' תֵּאָנָה כֹּזָה: תִּי"ו, אֵל"ף, נו"ן, ה"א — גִּימְטְרִיָּה אֲבָרְהָם, יִצְחָק, יַעֲקֹב, פִּי הֵם מְסֻרוֹ אֶת נֶפֶשׁם בְּעִבּוּרוֹ יִתְבָּרַךְ בְּפַעַל מִמֶּשׁ, וְגִלוּ וּפְרָסְמוּ אֶת אֲמִתּוֹת מְצִיאוֹתוֹ יִתְבָּרַךְ לְכָל הָעוֹלָם כְּלוּ בְּמִסִּירוֹת נֶפֶשׁ הַכִּי גְדוֹלָה, עַל-יְדֵי-זֶה זָכוּ שִׁשְׁמוֹתֵיהֶם שְׂגוּרִים בְּפִיּוֹת יִשְׂרָאֵל, וּמְזַכְרִים אוֹתָם בְּכָל תְּפִלָּה וְתַפְלָה: אֱלֹהֵי אֲבָרְהָם, אֱלֹהֵי יִצְחָק וְאֱלֹהֵי יַעֲקֹב, לְקַיִם "נִצֵּר תֵּאָנָה יֹאכֵל פְּרִיָּה",

תֵּאֲנֶה דִּיקָא שְׁהִיא גִימְטְרִיָּה שְׁמָם אַבְרָהָם,
 יִצְחָק, יַעֲקֹב. וְכָתַב בַּסֵּפֶר הַנּוֹרָא "בְּרִית מְנוּחָה",
 שְׁהַמְּלֶאךָ הַמְּמַנָּה עַל הַתְּאֲנָה נִקְרָא שְׁמוֹ שְׁמוּעָא"ל,
 וַיֵּשׁ תַּחֲתָיו אֲלָפִים וְרַבְבוֹת מְלֶאכִים, וַיֵּשׁ לְרַמֵּז, כִּי
 כְּמוֹ שֶׁהָאָדָם שׁוֹמֵעַ בְּקוֹל יִתְבָּרַךְ, וּמְשַׁמְשׁוֹ
 בְּמַסִּירוֹת נֶפֶשׁ, וּכְמוֹ-כֵן מִי שֶׁמְטָה אָזְנוֹ לְשִׁמְעַ
 בְּקוֹל הַתּוֹרָה הַקְּדוּשָׁה, וְכֵן מְטָה אָזְנוֹ לְשִׁמְעַ בְּקוֹל
 דְּבָרֵי חֲכָמִים וּמְשַׁמְשֵׁם בְּמַסִּירוֹת נֶפֶשׁ, שְׁנֵתְקִים
 אֶצְלוֹ "נִצֵּר תְּאֲנָה יֹאכֵל פְּרִיָּה"; וְעַל-כֵּן שֵׁם
 הַמְּלֶאךָ הַמְּמַנָּה עַל הַתְּאֲנָה נִקְרָא שְׁמוֹ שְׁמוּעָא"ל
 דִּיקָא, מְלִשׁוֹן שְׁמִיעָה; וְלָכֵן אֲשָׁרִי מִי שֶׁמְטָה אָזְנוֹ
 לְשִׁמְעַ בְּקוֹלוֹ יִתְבָּרַךְ, הַגָּנוּז וְהַנֶּעֱלָם וְהַנִּסְתָּר בְּתוֹךְ
 לְבוּשׁ הַבְּרִיאָה: דּוּמָם, צוּמָת, חֵי, מְדַבֵּר, וְכֵן שׁוֹמֵעַ
 אֶת קוֹל הַתּוֹרָה הַקְּדוּשָׁה וּבְקוֹל הַחֲכָמִים
 הָאֱמִתִּיִּים, שָׂאז יִתְקִים אֶצְלוֹ "נִצֵּר תְּאֲנָה יֹאכֵל
 פְּרִיָּה", וַיִּתְעַנֵּג בְּעִרְבוֹת זֵיו שְׁכִינַת עֲזוֹ יִתְבָּרַךְ,
 אֲשָׁרִי לוֹ.

רמון אומר:

"כחוט השני שפתתיך ומדברך נאווה,

כפלה הרמון רקתך מבעד לצמתך"

(שיר השירים ד, ג).

צריך שתדע, אהובי, בני, אשר מהרמון
 למדים רזין ורזין, סתרי נסתרות, ויש בו רמזים
 איך להתקרב להקדוש-ברוך-הוא, אפלו מי שכבר
 עבר על כל התורה כלה, והוא רחוק לגמרי ממנו
 יתברך, עם כל זאת אסור לו להתיאש בשום פנים
 ואפן, כי באמת אין שום יאוש בעולם כלל, ובודאי
 הוא יתברך נמצא, ומלבוזו אין שום נמצא, ודבר
 גדול ודבר קטן לא נעשה מעצמו אלא בהשגחת
 המאציל העליון, וכל זמן שהאדם חי, עדין יש לו
 תקוה לתקן את הכל. וזה שדרשו חכמינו
 הקדושים (ברכות נו.): "כפלה הרמון רקתך", מאי
 'רקתך'? אפלו ריקנין שבה מלאים מצוות כרמון;
 להורות ולגלות אשר אין שום יאוש בעולם כלל,
 ואפלו מי שריק לגמרי, אם יחפשו ויבקשו אצלו
 נקדות טובות, בודאי ימצאו, כי כל בר ישראל
 אפלו הרחוק בתכלית הרחוק, מלא מצוות כרמון;

כי כל בר ישראל שָׁרְשׁוּ בְּעוֹלָם הָאֲצִילוֹת, וְעַקְר
 הָעֵצָה לָשׁוּב בְּתִשׁוּבָה שְׁלֵמָה אֵלָיו יִתְבַּרֵךְ הוּא
 עַל-יְדֵי שְׁמִירַת הַדְּבֹר, שְׁאָדָם צָרִיף לְשֹׁמֵר מְאֹד עַל
 דְּבֹר פִּיּו, וְלֹא לְדַבֵּר כָּל הָעוֹלָה עַל רוּחוֹ, אֶלֶּא
 יְדַבֵּר תָּמִיד שִׁירוֹת וְתִשְׁבָּחוֹת לְהַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא,
 כְּמֵאֲמָרָם ו"ל (שִׁיר הַשִּׁירִים רַבָּה, פָּרָשָׁה ד', סִימָן ד') :
 "כְּחוּט הַשָּׁנִי שִׁפְתוֹתֶיךָ" — בְּשָׁעָה שֶׁאָמְרוּ אֶת
 הַשִּׁירָה (שְׁמוֹת טו, א) : "אֲזַיֵּשִׁיר מִשָּׁה", וְיִמְדַּבְּרֶךָ
 נְאוּהָ" — שֶׁמֶרְאִין בְּאֶצְבַּע וְאוֹמְרִים (שָׁם) : "זֶה
 אֵלַי וְאֲנִיָּהוּ", בְּאוֹתָהּ שָׁעָה הִתְחִיל מִשָּׁה מְשִׁבְחָן :
 "כְּפֶלַח הָרְמוֹן רִקְתֶּךָ" — הָרִיקָן שֶׁבְּכֶם רְצוּף
 מְצוֹת כְּרְמוֹן הַזֶּה, אֵין צָרִיף לֹאמַר "מִבְּעַד
 לְצַמְתֶּךָ" — עַל הַצְּנוּעִין וְהַמְּצַמְתִּין שֶׁבְּכֶם ; כִּי
 בְּאֲמַת הַכֹּל תְּלוּי כְּפִי הַדְּבֹר, אִם אָדָם מְרַגֵּיל אֶת
 עֵצְמוֹ לְדַבֵּר אֵלָיו יִתְבַּרֵךְ כַּאֲשֶׁר יְדַבֵּר אִישׁ אֶל רַעְהוּ
 וְהִבֵּן אֶל אָבִיו, וְשׁוֹפֵף לְבוֹ אֵלָיו יִתְבַּרֵךְ, וְדִיקָא
 עַל-יְדֵי-זֶה יָכוֹל לָשׁוּב בְּתִשׁוּבָה שְׁלֵמָה, כִּי הָעַקְר
 תְּלוּי כְּפִי הַדְּבֹר שֶׁמְדַבֵּר עִמּוֹ יִתְבַּרֵךְ. וְזֶה שֶׁאָמְרוּ
 (שְׁמוֹת רַבָּה, פָּרָשָׁה ב', סִימָן ה') : אֵין מְדַבֵּר אֶלֶּא
 דְּבֹר, שֶׁנֶּאֱמַר : "וְיִמְדַּבְּרֶךָ נְאוּהָ". וְדִיקָא עַל-יְדֵי
 הַדְּבֹר שְׁאָדָם זוֹכֶה לְשֹׁמֵר עַל דְּבֹר פִּיּו, וְאֵינוֹ
 מְדַבֵּר כָּל הָעוֹלָה עַל רוּחוֹ, אֶלֶּא תָּמִיד מְשִׁתַּוְּקָק

אֲחֵרָיו יִתְבַּרֵךְ, עַל-יְדֵי-זֶה הוּא יָכוֹל לְקַשֵּׁר אֶת
הָעוֹלָם הַזֶּה אֶל הָעוֹלָם הַבָּא, וְלִזְכוּת לְשִׁמְעַ רְזִין
דְּרִזִּין, סְתָרֵי נְסֻתוֹת סוּדוֹת הַבְּרִיאָה, הַמְגַלָּה
וּמִפְרֶסֶמֶת שְׂכִינַת עֵזוֹ יִתְבַּרֵךְ. כִּי מִכָּל הַדְּבָרִים
צוּעֵק קוֹל הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, וְקוֹרָא אֶת הָאָדָם
אֵלָיו יִתְבַּרֵךְ. וְכַמוּבָא (בַּזֶּהר בְּהַקְדָּמָה): מִי זֹאת עֲלֶה
מִן הַמְדַבֵּר "וְגו'" (שִׁיר הַשִּׁירִים ג, ו), 'מִי זֹאת' כָּלֵלָא
דְּתַרִּין קַדִּישִׁין דְּתַרִּין עֲלָמִין, בְּחִבּוּרָא חֲדָא וְקַשְׁוּרָא
חֲדָא, 'עֲלֶה' מִמָּשׁ לְמַהְוֵי קַדִּישׁ קַדִּישִׁין, דְּהָא קַדִּישׁ
קַדִּישִׁין 'מ"י', וְאֶת-חֲבַרָא בְּזֵא"ת, בְּגִין לְמַהְוֵי עוֹלָה
דְּאִיהִי קַדִּישׁ קַדִּישִׁין, 'מִן הַמְדַבֵּר' דְּהָא מִן הַמְדַבֵּר
יִרְתָּא לְמַהְוֵי כְּלָה וְלִמְיַעַל לְחַפָּה, תּוֹ 'מִן הַמְדַבֵּר'
אִיהִי עוֹלָה, כְּמָה דְּאֵת אָמַר (שָׁם ד, ג): "וּמְדַבֵּר
נְאוּה", בְּהֵוָה 'מְדַבֵּר'; הֵינּוּ הָאָדָם נִמְצָא בְּעוֹלָם
הַזֶּה, עוֹלָם הַתְּחִתּוֹן, וּמְסֻתוּב בְּזֵה הָעוֹלָם הַנִּקְרָא
'זֵא"ת', וְעַקֵּר הַתְּכִלִּית שְׁלָה נְבָרָא — שְׂיִתְעֵלָה אֶל

(ז) "מי זאת" כְּלָלִיּוֹת שֶׁל שְׁתֵּי הַקְּדוּשׁוֹת שֶׁל שְׁנֵי הָעוֹלָמוֹת בְּחִבּוּר
אֶחָד וּבְקַשְׁוֹר אֶחָד, "עֲלֶה" מִמָּשׁ שְׂיִהֵיָה קַדִּישׁ קַדִּישִׁים, "מִי"
מִתְחַבֵּר בְּ"זֵא"ת", כְּדִי שְׂיִהֵיָה עוֹלָה שְׂהִיא קַדִּישִׁי קַדִּישִׁים — "מִן
הַמְדַבֵּר", שְׁתָּרֵי מִן הַמְדַבֵּר יוֹרֶשֶׁת שְׂתִהֵיָה כְּלָה וְלִהְפָּנִס לְחַפָּה.
וְעוֹד "מִן הַמְדַבֵּר" הִיא עוֹלָה, כְּמוֹ שְׂאֵתָה אֹמֵר: "וּמְדַבֵּר
נְאוּה" בַּמְדַבֵּר הַהוּא.

העולם העליון, העולם הבא, שירגיש ערבות,
נעימות, ידידות, זיו שכינת עזו יתברך, שזה נקרא
'מ"י', עלמא דאיתי, ועל-כן רמז החכם מכל אדם
'מ"י זא"ת עלה' — איך מחברים את שני
העולמות בחבור אחד ובקשור אחד? 'מן המדבר';
הינו על-ידי הדבור, כשאדם שומר על דבורי פיו,
ואינו מדבר כל העולה על רוחו, אלא מדבר תמיד
דבורי אמונה והשגחה פרטית, ומתבודד אליו
יתברך בתשוקה עצומה, על-ידי הדבור נתחברים
שני העולמות, בסוד 'מ"י זא"ת עולה' — מן
המדבר דיקא, הינו על-ידי דבור שאדם מדבר
אליו יתברך, הוא יכול להתעלות בתכלית העלייה.
ובאמת מובא בזהר (בראשית מד:), שיש היכל
עליון, ששם נכנס מי שמשתוקק אחריו יתברך
ברצונות ובכסופין חזקים, ומוציא מפיו את
הרצונות והכסופים, שאז נכלל לגמרי באין סוף
ברוך הוא, וההיכל הזה הוא היכלא שתיתאה, הכא
הוא רותא דאקרי חו"ט השני, רזא דכתיב (שיר
השירים ד): "פחוט השני שפתתיך", האי היכלא
אקרי היכל הרצון, הכא רותא דאיהו רעוא, הכל
הני רותין תפאין רהטין אבתריה, לאתדבקא ביה

בְּנִשְׁיָקָא בְּרַחֲמֵימוֹתָא^ח. וְאָמַר רַבֵּנוּ ז"ל: עַל-יְדֵי שְׂאָדָם מוֹצִיא אֶת הַרְצוֹנוֹת מִפִּי, עַל-יְדֵי-זֶה הוּא יְכוּל לְהַגִּיעַ לַמְּדֻרְגָה הַכִּי עַל־יוֹנָה שָׂרָק יְכוּלִים לְזַכּוֹת אֵלֶיהָ בְּזֶה הָעוֹלָם; כִּי הָאָדָם צָרִיף תָּמִיד לְהַשְׁתוֹקֵק אַחֲרָיו יִתְבָּרַךְ, וְלֹא יִרְצֶה שׁוֹם רָצוֹן אַחֵר מִבְּלַעֲדֵי רָצוֹנוֹ יִתְבָּרַךְ, וַיִּשְׁמַר עַל דְּבוּרֵי פִּיו לֹא לְדַבֵּר כָּל הָעוֹלָה עַל רוּחוֹ, וְאִז אֶפְלוּ שְׂיֵהִיָּה הַכִּי גְרוּעַ וְהַכִּי רַחוּק, עִם כָּל זֹאת שׁוֹם דָּבָר שֶׁבְּעוֹלָם לֹא יוּכַל לְשַׁבֵּר אוֹתוֹ, אִם יֵהִיָּה חֲזָק וְאִמִּץ לְהוֹצִיא אֶת הַרְצוֹנוֹת וְהַכְּסוּפִין שֶׁלּוֹ מִפִּי דִּיקָא — אֵלָיו יִתְבָּרַךְ, אִז יוּכַל לְלַמֵּד אֶצֶל כָּל בְּרִיָּה, וְזֶה לֹא יִזִּיק לוֹ; כִּי בְּאֵמֶת אֵין בְּלַעֲדָיו יִתְבָּרַךְ כָּלֵל, וְדוּמָם, צוּמָח, חֵי, מְדַבֵּר — הֵם עֵצִים עֲצָמִיּוֹת חַיּוֹת אֱלֻקוֹתוֹ יִתְבָּרַךְ, וְכָל הַבְּרִיָּאָה כְּלָה הִיא לְבוּשׁ לְגַבֵּי הָאֵין סוּף בְּרוּךְ הוּא, וְאִם הָאָדָם מְכַנִּיס אֶת עֲצָמוֹ בְּזֶה, אִז זוֹכֶה לְלַמֵּד אֶצֶל כָּלֵם, וְשׁוֹם בְּרִיָּה שֶׁבְּעוֹלָם לֹא תוּכַל לְבַטְּלוֹ וּלְרַחֲקוֹ, מֵאַחַר שֶׁהוּא דְבוּק בְּחֵי הַחַיִּים בּוֹ יִתְבָּרַךְ. וְכִמוֹ שֶׁעָשָׂה רַבֵּי

(ח) הֵיכַל הַשְּׁשִׁי, כָּאֵן הוּא רוּחַ שְׁנִקְרָא חוּט הַשְּׁנִי, סוּד הַפְּתוּב: "כְּחוּט הַשְּׁנִי שֶׁפְּתַתִּיף", תְּהֵיכַל הַזֶּה נִקְרָא הֵיכַל הַרְצוֹן, כָּאֵן זֶה רוּחַ שְׁנִקְרָא רָצוֹן, שֶׁכָּל אֵלוֹ הַרוּחוֹת הַתַּחְתּוֹנוֹת רוֹדְפִים אַחֲרָיו לְהַתְּדַבֵּק בּוֹ בְּנִשְׁיָקָה בְּאֵהְבָה.

מאיר, כמאמרם ז"ל (חגיגה טו:): אשכחיה רבה בר שילא לא אליהו, אמר ליה: מאי קא עביד הקדוש-ברוך-הוא? אמר ליה: קאמר שמעתא מפומיהו דכולהו רבנן, ומפומיה דרבי מאיר לא קאמר. אמר ליה: אמאי? משום דקא גמר שמעתא מפומיה דאחר. אמר ליה: אמאי? רבי מאיר רמון מצא, תוכו אכל, קלפתו זרק. אמר ליה: השתא קאמר^ט — מאיר בני אומר, בזמן שאדם מצטער שכינה מה לשון אומרת? קלני מראשי קלני מזרועי. אם כן הקדוש-ברוך-הוא מצטער על דמן של רשעים, קל וחמר על דמן של צדיקים שנשפך; כי באמת רבי מאיר למד דרך חדשה בעבודת השם יתברך.

ט) מצאו רבא בר שילא לאליהו הנביא, אמר לו: מה עושה הקדוש-ברוך-הוא? אמר לו: אומר שמועות מפיהם של כל החכמים ומפיו של רבי מאיר אינו אומר. אמר לו: מדוע? ענה לו: משום שהוא למד שמועות מפיו של אחר (היה זה אחד מהחכמים רבו של רבי מאיר, שפרח והתקלקל). אמר לו: למה רבי מאיר למד ממנו? ענה לו: רבי מאיר "מצא רמון" — רמז לתורה של אחר, "תוכו אכל" — הינו הטוב שבה, "קלפתו זרק" — את הדברים הרעים שלו ידע לזרק ולהפרישם מהטוב. תוף כדי כן אמר לו: עכשו אומר הקדוש-ברוך-הוא אמרה משמו של רבי מאיר: מאיר, בני, אומר: בזמן שאדם מצטער וכו'.

אֵיךְ שֶׁהָאָדָם צָרִיךְ לְהִיּוֹת דְּבוּק בְּחַי הַחַיִּים בּו
 יִתְבָּרֵךְ, וְלֹא לְהִתְפַּעֵל מִשׁוּם בְּרִיָּה שְׁבַעוּלָם, אֲלֵא
 לְשֹׁבֵר אֶת כָּל הַמְּחִיצוֹת, הַהַעֲלָמוֹת וְהַהִסְתָּרוֹת,
 הַמַּעֲלִימוֹת, הַמְּסַתִּירוֹת וּמְכַסּוֹת אֶת אִמְתּוֹת
 מְצִיאֹתוֹ יִתְבָּרֵךְ, וַיִּשְׁתַּדֵּל לְחַפֵּשׂ וּלְבַקֵּשׁ וּלְמַצֵּא
 אֶת הָאֱלֹקוֹת שֵׁשׁ בְּתוֹךְ הַבְּרִיאָה, וַיִּתְחַזַּק בְּאַמוּנָה
 פְּשוּטָה בּו יִתְבָּרֵךְ, וְלֹא יִשְׁאַל אֶף פַּעַם קְשִׁיּוֹת
 וּסְפִקוֹת עָלָיו יִתְבָּרֵךְ, וְגַם בְּתוֹרַת הַקְּדוּשָׁה יִשְׁתַּדֵּל
 לְמַצֵּא אֶת הָאֱלֹקוֹת שְׁבַתוֹךְ הַמְּצוּוֹת, שֶׁהֵן רְצוֹנוֹ
 יִתְבָּרֵךְ, וּבְתוֹךְ כָּל הַלְכָה וְהַלְכָה, בְּסוּד (תְּהִלִּים ק,
 א): "הֲרִיעוּ לִפְנֵי הַיְיָ" הַכָּל הָאָרֶץ". וְזֶה שְׁמוּבָא
 (תְּקוּנַיִי-זֶהר בְּהַקְדָּמָה): כְּגוֹנָא דָּא אֵיתִמֵּר רַבִּי מֵאִיר,
 רְמוֹן מְצָא, תּוֹכּוֹ אָכַל, קִלְפָתּוֹ זָרַק, וּכְגוֹנָא דְאֵלִין
 קִלְפִין אֵינוֹן קִשְׁיָן דְחִפְיָן עַל הַלְכָה, דְאִיהִי מִחָא
 מְלָגָאוּ וְלִית בֵּר נָשׁ יְכִיל לְמִיכַל בְּנֵהֶמָּא דְאוּרִיתָא
 דְאִתְמַר בֵּה "עֵץ חַיִּים הִיא", עַד דְזָרִיק קִשְׁיָן
 מִהַלְכוֹת, וְאִית הַלְכָה דְכָל קִשְׁיָן דִּילָהּ, אֵינוֹן
 כְּאֵילָנָא דְקִלְפָּה דִּילִיהּ וְקִנְהָ דִּילִיהּ וְעֲצָיו וְעֲלִין,
 וְאִיבָא כְּלֵהוֹן שְׁוִין לְמִיכַל; וְעַל-כֵּן אֲשַׁרִּי מִי

י) כְּמוֹ-כֵן לְמִדְנֵו, רַבִּי מֵאִיר רְמוֹן מְצָא, תּוֹכּוֹ אָכַל, קִלְפָתּוֹ זָרַק,
 וּכְמוֹ אֵלוֹ הַקְּלִפּוֹת, אֵלוֹ הַקְּשִׁיּוֹת הַחוֹפְפוֹת עַל הַהִלְכָה. שֶׁהִיא

שְׁזוּכָה לְהַכְנִיֵס אֶת עֲצָמוֹ בְּתוֹךְ הַלְמוּד הַיָּקָר הַזֶּה
 שֶׁלּוֹמְדִים מִהֶרְמוֹן. וּמוֹכָא בַּסֵּפֶר הַנוֹרָא "בְּרִית
 מְנוּחָה", שֶׁעַל הֶרְמוֹן מְמַנָּה מִלְאָף מִטְטְרוֹ"ן, וַיֵּשׁ
 תַּחְתּוֹ אֲלֵפֵי אֲלֵפִים וְרַב רַבּוֹת מִלְאָכִים, וּבְאַמַּת
 מִי שְׁזוּכָה לְקַדְשֵׁת הַבְּרִית, הוּא זוּכָה לְהַשִּׁיג תְּבוּנַת
 תּוֹרָה לְעִמְקָהּ (לְקוּטֵי-מוֹהַר"ן, חֵלֶק א', סִימָן יא),
 וְזוּכָה לְהַבִּין דְּבַר מִתּוֹךְ דְּבַר, וּמְאִיר עָלָיו תָּמִיד
 גְּלוּי אֱלֻקוֹת בְּהַתְגַּלוֹת נוֹרָאָה וְנִפְלְאָה מְאֹד, וְאִינוּ
 יָרָא וּמִתְפַּחַד מִשׁוּם בְּרִיָּה שְׁבַעֲוֹלָם; אֲשֶׁרִי מִי
 שְׁזוּכָה לְהַגִּיעַ אֶל זֶה, וְאִז טוֹב לוֹ כָּל הַיָּמִים!

תָּמָר אוֹמֵר:

"צַדִּיק כַּתָּמָר יִפְרַח כְּאֶרֶז בַּלְבָּנוֹן יִשְׁגָּה"
 (תְּהִלִּים צב, יג).

צָרִיף שְׁתַּדַּע, אֶהוּבִי, בְּנִי, אֲשֶׁר מִהֶתָּמָר יְכוּלִים
 לְלַמַּד הַרְבֵּה בְּעִבּוּדַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, וּבִפְרָט לְזִכּוֹת
 לְבַטֵּל אֶת עֲצָמוֹ לְגַמְרֵי אֵל הָאֵין סוּף בְּרוּךְ הוּא,

הַמַּח הַפְּנִימִי, וְאִין בֶּן-אָדָם יְכוּל לְאָכַל בְּלֶחֶם הַתּוֹרָה שְׁנֵאֲמַר
 בָּהּ: "עֵץ חַיִּים הִיא", עַד שְׁזוֹרֵק אֶת הַקְּשִׁיּוֹת מִהַהֲלָכוֹת, וַיֵּשׁ
 הַלְכָה שְׁכָל הַקְּשִׁיּוֹת שְׁלָה הֵן כְּאֵילָן שְׁקֻלְפָתוֹ, קִנְהוֹ, עֲצִיו, עָלָיו
 וְעַנְפָיו כֻּלָּם שׁוִיִּם לְאָכַל.

כִּי תִמָּר נְדָמָה לְצַדִּיק הַדְּבֹק בְּאֵין סוּף בְּרוּךְ הוּא,
 וְאִף שְׁבַמְקוֹמוֹ אֵין רוּאִים גְּדֻלָּתוֹ כְּדֶרֶךְ אֵילָן הַתְּמָר,
 שְׂאֵין לוֹ צֵל כָּלֵל, אֲלָא הָעֵלִין וְהַפְּרוֹת הֵם צוֹמְחִים
 בְּגִבֵּה הַתְּמָר דִּיקָא, וְעַל-כֵּן כְּשֶׁאָדָם עוֹמֵד עַל יַד
 אֵילָן הַתְּמָר אֵינוֹ רוֹאֶה כְּלוּם, כְּמוֹ-כֵן הַצַּדִּיק
 הַדְּבֹק בְּחַי הַחַיִּים בְּאֵין סוּף בְּרוּךְ הוּא, וְאֵינוֹ
 מְסִיחַ דַּעַת כְּרַגַּע מִמֶּנּוּ יִתְבָּרַךְ, אֵין לְאֲנָשִׁים
 שְׁעוֹמְדִים סְבִיבוֹ שׁוֹם הַשָּׁגָה בּוֹ, אֲלָא שְׁמוֹ הַטּוֹב
 נִתְפָּרֵס מִרְחוֹק דִּיקָא, כְּעֵין אֵילָן הַתְּמָר, שְׁמִי
 שְׁעוֹמֵד עַל יַד הָאֵילָן, אֵינוֹ רוֹאֶה כְּלוּם — רַק עֵץ
 חָלָק, רַק לְמַעְלָה לְמַעְלָה יֵשׁ עָלַיִם וַיֵּשׁ פְּרוֹת, אִף
 מִרְחוֹק רוּאִים רַק אֶת הָעֵלִים וְאֶת הַפְּרוֹת, כְּמוֹ-כֵן
 הַצַּדִּיק הַדְּבֹק בְּאֵין סוּף בְּרוּךְ הוּא, אֵין לְאֲנָשִׁים
 שְׁסֻמוּכִים אֵלָיו שׁוֹם מִחֲשָׁבָה תְּפִיסָה כָּלֵל, וְאֲדַרְבָּה
 חוֹשְׁבִים שְׁזָהוּ עֵץ חָלָק בְּעֵלְמָא, אֲכַל אֱלוֹ
 שְׁמִסְתַּכְּלִים מִרְחוֹק, הֵם רוּאִים פְּרוֹת נְעִימִים, וּמְכַל
 שְׁכַן מִי שְׁטוּעֵם אֶת הַפְּרוֹת שְׁהֵם הַתְּמָרִים, מְרַגֵּישׁ
 כָּל מִינֵי מְתִיקוֹת. וְעַל-כֵּן כָּל מִי שְׁבָא אֶל צַדִּיק
 אֲמַת, הַדְּבֹק בְּחַי הַחַיִּים בּוֹ יִתְבָּרַךְ, עָלָיו לְעַמֵּד
 לְפָנָיו בְּאֵימָה וּבִירְאָה, בְּרִתָּת וּבְזִיעַ, וַיִּזְכֹּר תְּמִיד
 שֶׁהַצַּדִּיק הוּא מְרַכָּבָה לְשִׁכְיִנת עֲזוֹ יִתְבָּרַךְ.
 וּכְמֵאמָרָם ז"ל (בְּרֵאשִׁית רַבָּה, פְּרָשָׁה מִז, סִימָן ו'):

צדיקים מרכבתו של מקום; כי הצדיקים הם בטלים ומבטלים לגמרי אל עצם עצמיות חיות אלקותו יתברך; ועל-כן אשרי מי שזוכה להתקרב אליהם, ואף שעכשו שמים נעלם ונסתר ונתכסה מעיני העולם, ואף אחד אינו יודע מהם, עם כל זאת מי שרק מתקרב אל הצדיק האמת, לבסוף גם הוא יקבל אור וזיו וחיות ודבקות אלקית, כי כל תשוקת הצדיק ורצונו וכסופיו, הוא רק לגלות את אמתת מציאותו יתברך, ולכן מי שזוכה להיות מקרב אל הצדיק, לבסוף גם הוא יקבל את מתן שכרו, כי גם מתן שכר הצדיק הוא לזמן מרבה. וכעין שאמרו חכמינו הקדושים (בראשית רבה, פרשה מא, סימן א'): מה תמרה וארז צילן רחוק, כן מתן שכרן של צדיקים רחוק. מה תמרה וארז לבן מכון למעלן, כן הצדיקים לבן מכון להקדוש-ברוך-הוא, הריא הוא הריא הריא (תהלים כה, טו): "עיני תמיד אל ה', כי הוא יוציא מרשת רגלי". מה תמרה וארז יש להן תאוה, אף צדיקים יש להן תאוה, ומה היא תאותן? הקדוש-ברוך-הוא, שנאמר (תהלים מ, ב): "קוה קויתי ה'"; ועל-כן אשרי מי שזוכה להיות דבוק תמיד אצל הצדיק, ואפלו שהוא עדין רחוק לגמרי ממנו יתברך, עם

כָּל זֹאת עַל-יְדֵי הַצַּדִּיק יִזְכֶּה גַם הוּא לְהַתְעַלּוֹת
 בְּתַכְלִית הָעֲלִיָּה, כִּי כָּל עֲנִיְנוּ שֶׁל הַצַּדִּיק הוּא רַק
 לְהַחֲדִיר בְּנִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל תְּשׁוּקָה לְלַמַּד הַתּוֹרָה
 הַקְּדוּשָׁה, וּלְהַתְמִיד בְּמַקְרָא, בְּמִשְׁנָה, בְּגִמְרָא
 וּבְמִדְרָשׁ, וְהַצַּדִּיק שׁוֹמֵר אֶת נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל, וּמוֹצֵא
 בָּהֶם תְּמִיד נְקֻדּוֹת טוֹבוֹת (לְקוּטֵי-מוֹהַר"ן, חֵלֶק א',
 סִימָן רפב); וְזֶה מֵה שֶׁאָמְרוּ חֲכָמֵינוּ הַקְּדוּשִׁים
 (בְּרֵאשִׁית רַבָּה, פָּרָשָׁה מֵא, סִימָן א'): "צַדִּיק פֹּתֵמֵר
 יִפְרַח" — מֵה תְּמָרָה זֹו אֵין בָּהּ פְּסֻלַּת, אֶלָּא
 תְּמָרִיָּה לְאֹכִילָהּ, וְלוֹלְבִיָּהּ לְהֵלֵל, חֲרִיּוֹת לְסַכּוּף,
 סִיבִים לְחֻבְלִים, סִנְסָנִים לְכַבָּרָה, שְׁפַעַת קוּרוֹת
 לְהַקְרוֹת בָּהֶם אֶת הַבַּיִת, כֶּף הֵם יִשְׂרָאֵל אֵין בָּהֶם
 פְּסֻלַּת, אֶלָּא מֵהֶם בְּעֲלֵי מַקְרָא, מֵהֶם בְּעֲלֵי מִשְׁנָה,
 מֵהֶם בְּעֲלֵי תִלְמוּד, מֵהֶם בְּעֲלֵי הַגָּדָה. מֵה תְּמָרָה זֹו
 וְאֶרֶז כָּל מִי שֶׁהוּא עוֹלָה לְרֵאשֶׁן, וְאֵינוֹ מְשַׁמֵּר אֶת
 עֲצָמוֹ, הוּא נוֹפֵל וּמֵת, כֶּף כָּל מִי שֶׁהוּא בָּא לְהַזְדַּוּג
 לְיִשְׂרָאֵל, סוֹף שֶׁהוּא נוֹטֵל אֶת שְׁלוֹ מִתַּחַת יְדֵיהֶם.
 וְכֵן הוּא בְּעֲנִיָּן הַתְּקַרְבוֹת אֶל הַצַּדִּיק, שְׁבוּדָאֵי מִי
 שְׁזוֹכָה לְהֵיוֹת מְקַרֵּב אֶל הַצַּדִּיק, לְבִסוּף יִזְכֶּה לְמַלְא
 אֶת עֲצָמוֹ עִם הַתּוֹרָה הַקְּדוּשָׁה, וְיִזְכֶּה לְהֵיוֹת בְּכָל
 חֻלְקֵי הַתּוֹרָה הַקְּדוּשָׁה, וּמִי שֶׁרַק יִגַּע בּוֹ לְבִסוּף
 יִפֹּל נְפִילָה אַחַר נְפִילָה; כִּי הַצַּדִּיק הוּא נְכֹלֵל לְגִמְרֵי

בְּאֵין סוּף בְּרוּךְ הוּא, וְאֵין לוֹ שוּם רְצוֹן אַחַר
מִבְּלַעֲדֵי רְצוֹנוֹ יִתְבָּרַךְ, וְאֵת דְּבַר זֶה הוּא מְכַנִּים
בְּנִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל, וְעַל-כֵּן אֲשֶׁרֵי מִי שְׂזוּכָה לְהִיּוֹת
מִקְרָב אֶל הַצַּדִּיק הָאֱמֶת, שֶׁהוּא הוֹמָה אֶל הַתָּמָר
הַזֶּה. וְאָמְרוּ חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (סְפָה מֵה:) מַה תָּמָר
זֶה אֵין לוֹ אֶלָּא לֵב אֶחָד, אֵף יִשְׂרָאֵל אֵין לָהֶם אֶלָּא
לֵב אֶחָד לְאֲבִיהֶם שְׁבַשְׁמִים; וְאֵל כָּל זֶה זוֹכִים
דִּיקָא אִם מִקְרָבִים אֶל הַצַּדִּיק הָאֱמֶת, לֹא-כֵן אִם
הָאָדָם מִתְקָרֵב אֶל צְבוּעַ וְרַמָּאי, שְׂאֵז מְנַתֵּק אוֹתוֹ
לְגַמְרֵי מִן שָׂרְשׁוֹ, וְצָרִיכִים לְבַקֵּשׁ הַרְבֵּה מִמֶּנּוּ
יִתְבָּרַךְ, שְׂיִזְכָּה לְהִיּוֹת מִקְרָב אֶל הַצַּדִּיק הָאֱמֶתִי,
הַיְכוּל לְהַגְבִּיֵה וּלְהָרִים גַּם אוֹתוֹ, כִּי הַצַּדִּיק הָאֱמֶתִי,
אֵף שְׂנֵדְמָה בְּתַחֲלָה שְׂאֵינוֹ עוֹשֶׂה שׁוּם פְּרוּת, כִּי יֵשׁ
עָלָיו הַרְבֵּה מְעַלְיָמִים וּמְסַתִּירִים, מִתְנַגְּדִים רְשָׁעִים,
אֲבָל בַּסּוּף הוּא עוֹמֵד חֲזָק כְּאֶרֶז הַזֶּה, שְׂאֵף אֶחָד
לֹא יָכוֹל לְגַע בּוֹ; כִּי הַצַּדִּיק הָאֱמֶתִי אֵף שְׂסוּבֵל
מִרְשָׁעִים אֲרוּרִים הַמְדַבְּרִים עָלָיו כָּל דְּבַר אָסוּר,
וּמְרַחֲקִים אַנְשִׁים מִמֶּנּוּ, עִם כָּל זֹאת לְבַסּוּף תַּתְּגַלֶּה
גְּדֻלָּתוֹ בְּעוֹלָם, וּמִי שֶׁרָק יִהְיֶה מִקְרָב אֵלָיו, אֵז יִזְכָּה
גַּם-כֵּן לַעֲשׂוֹת פְּרוּת וּפְרִי פְּרוּת. וּכְבָר אָמְרוּ
חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (תַּעֲנִית כה.): דְּרַשׁ רַבִּי חִיָּא בַר
לוּלִינֵי, מֵאֵי דְכָתִיב: "צַדִּיק כַּתָּמָר יִפְרַח כְּאֶרֶז

בְּלִבְנוֹן יִשְׁגָּה; אִם נֹאמֵר תָּמַר לָמָּה נֹאמַר אֶרֶז,
 וְאִם נֹאמֵר אֶרֶז לָמָּה נֹאמֵר תָּמַר? אֵלּוּ נֹאמֵר תָּמַר
 וְלֹא נֹאמֵר אֶרֶז הֵייתִי אוֹמֵר: מַה תָּמַר אֵין גִּזְעוֹ
 מִחֲלִיף, אֶף צַדִּיק, חֵס וְשְׁלוֹם, אֵין גִּזְעוֹ מִחֲלִיף,
 לְכֹךְ נֹאמֵר אֶרֶז. אֵלּוּ נֹאמֵר אֶרֶז וְלֹא נֹאמֵר תָּמַר,
 הֵייתִי אוֹמֵר מָה אֶרֶז אֵין עוֹשֶׂה פְרוֹת, אֶף צַדִּיק,
 חֵס וְשְׁלוֹם, אֵין עוֹשֶׂה פְרוֹת, לְכֹךְ נֹאמֵר תָּמַר
 וְנֹאמֵר אֶרֶז; וְלִכֵּן צְרִיכִים תָּמִיד לְבַקֵּשׁ מִמֶּנּוּ יִתְבַּרֵךְ
 שְׂיִזְכֶּה לְהִיּוֹת מְקַרֵּב אֶל צַדִּיק אֲמֶת הַיְכוֹל לְקַרְבוֹ
 אֵלָיו יִתְבַּרֵךְ. וְעַל זֶה צְרִיכִים הַרְבֵּה תְּפִלוֹת
 וּבִקְשׁוֹת, כִּי הַסֵּמ"ךְ-מ"ם עֲרַבְב אֶת הָעוֹלָם, וְקִשָּׁה
 מְאֹד מְאֹד לְמַצֵּא אֶת הַצַּדִּיק הָאֲמֶת, כִּי הוּא מְגַלֶּה
 כָּל מִינֵי צְבוּעִים וְרָמָאִים, הָעֶקֶר לְהַעֲלִים וְלְהַסְתִּיר
 אֶת הַצַּדִּיק הָאֲמֶת. וְעַל-כֵּן צְרִיכִים לְבַקֵּשׁ וְלְהִתְחַנֵּן
 בְּכָל יוֹם מִמֶּנּוּ יִתְבַּרֵךְ, שְׂיִזְכֶּה לְהִיּוֹת מְקַרֵּב אֶל
 הַצַּדִּיק הָאֲמֶת יְחִיד שְׂבִדוֹר, וְשֵׁלֵא תִהְיֶה לוֹ שׁוֹם
 שְׂיִכּוֹת עִם שׁוֹם צְבוּעִים וְרָמָאִים, הַיְכוֹלִים לַעֲקֹר
 אוֹתוֹ מִשְׁנֵי הָעוֹלָמוֹת, רַחֲמָנָא לִישְׁזַבֵּן. וְאֹמֵר רַבֵּנוּ
 ז"ל (לְקוּטֵי-מוֹהַר"ן, חֵלֶק ב', סִימָן לט): "וְרֹאֵי לָנוּ
 לוֹמֵר זֹאת בְּבִכְיָה בְּדַמְעוֹת שְׁלִישׁ, לְבִכּוֹת
 וְלְהִתְגַּעְגַּע וְלְבַקֵּשׁ וְלְהִתְחַנֵּן לְפָנָיו יִתְבַּרֵךְ, מִתִּי
 נִזְכֶּה לָזֶה שְׂיִהְיֶה לָנוּ זֹה הַדַּעַת, שְׁנוֹכֵל לְדַעַת

וְלִהְפִיר הַבּוֹרָא יִתְבַּרֵּךְ מְכַל דְּבַר שֶׁל זֶה הָעוֹלָם
 בְּפִרְטֵי פְרִטִיּוֹת, וְכִפִּי הַמְדִירָגָה פְּחוּתָהּ שֶׁלָּנוּ עִתָּהּ,
 וְכָלָנוּ אֵין פְּגִינָנוּ יְפוֹת כָּלָל, אָנוּ צְרִיכִין שְׂיִרְחֵם
 עָלֵינוּ הַשֵּׁם יִתְבַּרֵּךְ, לְתַן לָנוּ מְנַהִיג רוּעָה נְאֻמָּן,
 שְׂיִוְכַל לְהָאִיר בָּנוּ יְדִיעָה זוּ, לְהַפִּיר אֶת הַקְדוּשׁ-
 בְּרוּךְ-הוּא מְכַל פְּרִטֵי הַבְּרִיאָה, כְּדִי שְׂנוּכַל לְעַבְדוֹ
 יִתְבַּרֵּךְ כְּרֵאוּי, וְלָבוֹא אֶל הַתְּכֵלִית הַנְּצַחִית, וּמִי יִתֵּן
 וְהָיָה לָנוּ מְנַהִיג כְּמִשָּׁה רַבָּנוּ". וּבַזֶּהר (לָךְ-לָךְ פ.ב.):
 רַבִּי יִצְחָק פְּתַח וְאָמַר: "צְדִיק פְּתָמָר יִפְרַח כְּאֶרֶז
 בְּלִבְנוֹן יִשְׁגָּה", "צְדִיק פְּתָמָר יִפְרַח", מִפְּנֵי מָה
 אֶקְיֵשׁ צְדִיק לְתָמָר? מָה תָּמָר פִּיּוֹן דְּגִזְרִין לִיָּה לָא
 סְלִיק עַד זְמַן סְגִיא, אוּף הָכִי הַצְדִיק פִּיּוֹן דְּאֶתְאַבִּיד
 מִעֲלָמָא לָא סְלִיק אַחַר תְּחוּתוּי עַד זְמַן סְגִיא,
 "כְּאֶרֶז בְּלִבְנוֹן יִשְׁגָּה", אוּף הָכִי נְמִי, "פְּתָמָר
 יִפְרַח", מָה תָּמָר לָא סְלִיק אֶלָּא דְּכַר וְנוֹקְבָא אוּף
 הָכִי צְדִיק לָא סְלִיק אֶלָּא דְּכַר וְנוֹקְבָא, דְּכַר צְדִיק
 וְנוֹקְבָא צְדִיקָת, כְּגוֹנָא דְּאַבְרָהָם וְשָׂרָה, "כְּאֶרֶז
 בְּלִבְנוֹן יִשְׁגָּה", מָה אֶרֶז בְּלִבְנוֹן עֲלָאָה עַל כָּלָא,
 וְכָלָא יִתְבִּי תְּחוּתוּי, אוּף הָכִי צְדִיק הוּא עֲלָאָה עַל
 כָּלָא, וְכָלָא יִתְבִּי תְּחוּתוּי, וְעֲלָמָא לָא קִימָא אֶלָּא

עַל צַדִּיק חֲדָי; אֲשֶׁר־מִי שְׁזוּכָה לְהִיּוֹת מִקְרָב אֶל צַדִּיק כְּזֶה שְׁנִקְרָא תָמָר. וְכָתְבוּ הַמְּקַבְּלִים, אֲשֶׁר תָּמָר הוּא בְּסוּד יְסוּד מַלְכוּת, כִּי הוּא הַמְּקַשֵּׁר בֵּינֵיהֶם, בֵּין הַיּוֹכֵר לְנוֹקְבָא, בֵּין הָעוֹלָם הַזֶּה לְעוֹלָם הַבָּא; אֲשֶׁר־מִי שְׁמִקְרָב אֵלָיו וְאִז טוֹב לוֹ כָּל הַיָּמִים.

תַּפּוּחַ אֹמֵר:

”כַּתְּפוּחַ בַּעֲצֵי הַיַּעַר כֵּן דוֹדֵי בֵּין הַבָּנִים, בְּצֵלוֹ חֲמִדְתִּי וַיִּשְׁבְּתִי וּפְרִיּוֹ מִתּוֹק לְחֵבִי”
(שִׁיר הַשִּׁירִים ב, ג)

צָרִיף שְׁתַּדַּע, אֶהוּבִי, בְּנִי, אֲשֶׁר מֵהַתְּפוּחַ יְכוּלִים לְלַמֵּד מֵעֵלַת נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל, וְכִמְאַמְרָם ז”ל

ב) מִפְּנֵי מַה הִקְיֵשׁ צַדִּיק לְתָמָר? מַה תָּמָר כִּינּוּן שְׁכוּרְתִים אוֹתוֹ, אֵינּוּ עוֹלָה עַד זְמַן רַב, כְּמוֹ-כֵן הַצַּדִּיק כִּינּוּן שְׁנֵאָבֵד מֵהָעוֹלָם, לֹא עוֹלָה אַחַר תַּחֲתִיו עַד זְמַן רַב, ”כְּאֵרֶז בְּלִבְנוֹן יִשְׁגָּה” אֵף כֵּן גַּם, ”כַּתְּמָר יִפְרָח”, מַה תָּמָר לֹא עוֹלָה אֶלָּא זָכָר וְנִקְבָּה, אֵף כֵּן הַצַּדִּיק לֹא עוֹלָה אֶלָּא זָכָר וְנִקְבָּה, זָכָר — צַדִּיק, וְנִקְבָּה — צַדִּיקָת, כְּמוֹ אֲבָרְהָם וְשָׂרָה. ”כְּאֵרֶז בְּלִבְנוֹן יִשְׁגָּה” — מָה אֵרֶז בְּלִבְנוֹן עֲלִיוֹן עַל הַכֵּל, וְהַכֵּל יוֹשְׁבִים תַּחֲתָיו, אֵף כֵּן הַצַּדִּיק הוּא עֲלִיוֹן עַל הַכֵּל, וְכֵל יוֹשְׁבִים תַּחֲתָיו. וְהָעוֹלָם אֵינּוּ עוֹמֵד אֵלָּא עַל צַדִּיק אַחַד.

(שַׁבַּת פ.ח.): אָמַר רַבִּי חֲמָא בְּרַבִּי חַנִּינָא, מַאי דְכָתִיב: "כְּתוּבָה בְּעֵצֵי הַיַּעַר" וְגו', לָמָּה נִמְשָׁלוּ יִשְׂרָאֵל לְתַפּוּחַ? לֹאמַר לָךְ, מַה תַּפּוּחַ זֶה פְּרִיו קוֹדֵם לְעֵלְיוֹ, אִף יִשְׂרָאֵל, הַקְּדִימוֹ נַעֲשֶׂה לְנִשְׁמָע. וּבַזְהַר (הַאֲזִינוּ רַפּוּ): רַבִּי יִצְחָק פְּתַח, "כְּתוּבָה בְּעֵצֵי הַיַּעַר" וְגו', זַכָּאָה חוֹלְקֵיהוֹן דִּישְׂרָאֵל מִכָּל עַמִּין עַכּוּ"ם, דִּהָא כָּל שְׂאָר עַמִּין אֲתִיְהִיבוּ לְרַבְרַבֵּן מִמָּנָן בְּשִׁלְטְנוּתָא עָלֵיהוּ, וַיִּשְׂרָאֵל קַדִּישִׁין זַכָּאָה חוֹלְקֵיהוֹן בְּעֵלְמָא דִּין וּבְעֵלְמָא דְאֲתִי, דְלֹא יֵהֵב לֹון קַדְשָׁא בְּרִיף הוּא לָא לְמַלְאָכָא וְלֹא לְשִׁלִּיטָא אַחֲרָא, אֲלֵא הוּא אֲחִיד לֹון לְחוֹלְקֵיהּ, הֵדָּא הוּא דְכָתִיב (דְּבָרִים ל.ב, ט): "כִּי חִלַּק ה' עַמּוֹ"; וְכָתִיב (תְּהִלִּים קל.ה, ד): "כִּי יַעֲקֹב בָּחַר לוֹ יְהוָה"; כִּי בְּאֵמַת נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל הֵן חִלַּק אֱלֹהִים מִמַּעַל מִמָּשׁ, וְהֵם בָּאִים מֵעוֹלָם הָאֲצִילוֹת, וְהֵם כְּלִים לְקַבֵּל בָּהֶם עֲצָם עֲצָמִיּוֹת חִיּוֹת אֱלֻקוֹתוֹ יִתְבָּרַךְ, וְעַל־כֵּן בְּכָל בַּר יִשְׂרָאֵל שׁוֹרָה הַקְּדוּשָׁ-בְּרוּךְ-הוּא בְּעַצְמוֹ, וְהוּא

ל) אֲשֶׁרֵי חִלְקָם שֶׁל יִשְׂרָאֵל מִכָּל עַמִּים עוֹבְדֵי עֲבוֹדָה זָרָה, שֶׁהָרִי שְׂאָר כָּל הָעַמִּים נִתְּנוּ לְמַמְנִים גְּדוֹלִים הַשּׁוֹלְטִים עֲלֵיהֶם, וַיִּשְׂרָאֵל הַקְּדוּשִׁים אֲשֶׁרֵי חִלְקָם בְּעוֹלָם הַזֶּה וּבְעוֹלָם הַבָּא, שֶׁלֹא נָתַן אוֹתָם הַקְּדוּשָׁ-בְּרוּךְ-הוּא לֹא לְמַלְאָךְ וְלֹא לְשִׁלִּיט אַחֵר, אֲלֵא הוּא אוֹחַז אוֹתָם לְחִלְקוֹ. זֶה שֵׁנֵאמַר וְכוּ'.

נִמְשַׁל כְּתַפּוּחַ. וְהוּא מֵתֵק, כְּמוֹ שְׂכֵתוֹב: "וּפְרִיּוֹ מֵתֵק לְחֶכְי", וְאָמְרוּ חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (שְׁמוֹת רַבָּה, פְּרָשָׁה יז, סִימָן ב'): "כְּתַפּוּחַ בְּעֲצֵי הַיַּעַר", לָמָּה נִמְשַׁל הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא לְתַפּוּחַ? לוֹמֵר לָךְ, מָה תַפּוּחַ זֶה נִרְאֶה לְעֵינַי בְּלֹא כְלוּם, וַיֵּשׁ בּוֹ טַעַם וְרִיחַ, כִּי הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא "חִכּוֹ מִמֵּתֵקִים וְכֹלּוֹ מִחֲמָדִים" (שִׁיר הַשִּׁירִים ה, טז), וְנִרְאֶה לְעוֹבְדֵי כּוֹכָבִים, וְלֹא רָצוּ לְקַבֵּל הַתּוֹרָה, וְהִיָּתָה הַתּוֹרָה בְּעֵינֵיהֶם כְּדָבָר שֶׁאֵין בּוֹ מִמֶּשׁ. וַיֵּשׁ בּוֹ טַעַם וְרִיחַ. טַעַם מִנִּיץ? שֶׁנֶּאֱמַר (תְּהִלִּים לד, ט): "טַעַמוֹ וּרְאוּ כִּי טוֹב הִ'". וַיֵּשׁ בּוֹ מֵאֲכָל דְּכֵתִיב (מִשְׁלֵי ח, יט): "טוֹב פְּרִי מִחֲרוֹץ וּמִפּוֹ". וַיֵּשׁ בָּהּ רִיחַ, שֶׁנֶּאֱמַר (שִׁיר הַשִּׁירִים ד, יא): "וְרִיחַ שְׁלֵמֶתֶךָ כְּרִיחַ לְבָנוֹן". אָמְרוּ יִשְׂרָאֵל אָנוּ יוֹדְעִין כַּחַה שֶׁל תּוֹרָה, לְפִיכָךְ אֵין אָנוּ זְזִין מִן הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא וְתוֹרָתוֹ, שֶׁנֶּאֱמַר (שָׁם ב, יא): "בְּצֵלוֹ חֲמַדְתִּי וַיִּשְׁבְּתִי וּפְרִיּוֹ מֵתוֹק לְחֶכְי"; וְכֵן אָמְרוּ (שִׁיר הַשִּׁירִים רַבָּה, פְּרָשָׁה ב', סִימָן י'): "כְּתַפּוּחַ בְּעֲצֵי הַיַּעַר", רַבִּי הוֹנָא וְרַבִּי אַחָא בְּשֵׁם רַבִּי יוֹסִי בֶן זְמֵרָא, מָה הַתַּפּוּחַ הַזֶּה הִכֵּל בּוֹרְחִין מִמֶּנּוּ בְשַׁעַת הַשָּׂרָב, וְלָמָּה כֵּן? לְפִי שֶׁאֵין לוֹ צֵל לַיִּשָּׁב בְּצֵלוֹ, כִּי בְּרַחוּ אֲמוֹת הָעוֹלָם מִשְׁבֶּת בְּצֵל הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא בְּיוֹם מִתֵּן תּוֹרָה. יְכוֹל אֵף יִשְׂרָאֵל כֵּן? תִּלְמוּד

לומר: "בְּצֵלוֹ חֲמַדְתִּי וַיִּשְׁבְּתִי", חֲמַדְתִּי אוֹתוֹ וַיִּשְׁבְּתִי, אֲנִי הוּא שְׁחַמַּדְתִּי אוֹתוֹ וְלֹא הָאֲמוֹת; רַבִּי אַחָא בְּרַבִּי זְעִירָא אָמַר תַּרְתִּי אָמַר חֲדָא הַתְּפוּחַ הַזֶּה מוֹצִיא נְצוֹ קוֹדֵם לְעָלְיוֹ, כֶּף יִשְׂרָאֵל שְׁבַמְצָרִים הִקְדִּימוּ אֲמָנָה לְשִׁמוּעָה, הֲדָא הוּא דְכִתִּיב (שְׁמוֹת ד, לא): "וַיֵּאֱמֶן הָעָם וַיִּשְׁמְעוּ כִּי פָקַד ה'"; וְעַל-כֵּן בְּשַׁעַה שְׁאָדָם אוֹכֵל תְּפוּחַ, עָלְיוֹ לְהַתְּעוֹרֵר מְאֹד מְאֹד בְּתִשׁוּקָה עֲצוּמָה אֵלָיו יִתְבַּרֵךְ, וַיִּזְכֹּר אֵיךְ שְׁכָלֵל נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל נִמְשָׁלִים כַּתְּפוּחַ הַזֶּה. וְאָמְרוּ בַזְהַר (לָךְ-לָךְ פה.): כַּתְּפוּחַ דָּא קַדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, דְּאִיהוּ חֲמִיד וּמְתַעֲטָר בְּגוֹנוֹי מְכָל שְׁאָר אֵילָנִין דְּלֹא אִית דְּדָמֵי לֵיהּ. רָשִׁים אִיהוּ מְכָלָא רָשִׁים הוּא דְּלִית אַחְרָא כְּוַתִּיהּ, בְּגִינֵי כֶּף "בְּצֵלוֹ חֲמַדְתִּי", "בְּצֵלוֹ" וְלֹא בְּצֵלָא אַחְרָא, "בְּצֵלוֹ" וְלֹא בְּצֵלָא דְּשְׁאָר מְמָנָן, "חֲמַדְתִּי" אֵימְתִי? מִן יוֹמָא דְּהָוָה אֲבָרְקָם בְּעֵלְמָא, דְּאִיהוּ חֲמִיד וְרַחִים לֵיהּ לְקַדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּאַהֲבָה, כְּמָה דְּאֵת אָמַר (יִשְׁעִיָּה מֵא, ח): "אֲבָרְקָם אֲהַבִּי". "וּפְרִיּוֹ מָתַק לְחֻכִּי" דָּא הוּא יִצְחָק דְּאִיהוּ אֵיבָא קַדִּישָׁא. דְּבָר אַחַר "בְּצֵלוֹ חֲמַדְתִּי וַיִּשְׁבְּתִי" דָּא יַעֲקֹב, "וּפְרִיּוֹ מָתַק לְחֻכִּי" דָּא יוֹסֵף הַצַּדִּיק,

דַּעֲבַד פִּירִין קַדִּישִׁין בְּעֵלְמָא^מ; הָרִי שֶׁתְּפוּחַ מְרַמֵּז
עַל הָאָבוֹת הַקְּדוֹשִׁים וְיוֹסֵף הַצַּדִּיק, שֶׁדָּבְקוּ עֲצָמָם
בְּאֵין סוּף בְּרוּף הוּא, וְיָשְׁבוּ בְּצֵלוֹ יִתְבַּרֵּךְ; וְלִכְן
בְּשַׁעַה שֶׁאֲתָה אוֹכֵל תְּפוּחַ, תַּחֲשַׁב מִמְּנוּ יִתְבַּרֵּךְ,
וְתִזְכֶּה שְׂיִמְחֵלוּ לָךְ כָּל עֲוֹנוֹתֶיךָ, וְתִתְרַפָּא מְכָל
הַמַּחֲלוֹת וְהַחֲלָאִים רָעִים שֶׁנִּמְצְאִים בְּךָ, כְּמוֹ
שֶׁכָּתוּב (תְּהִלִּים קג, ג): "הַסֵּלַח לְכָל עֲוֹנֹתֶי הָרַפָּא
לְכָל תַּחֲלוּאֵיכִי"; וְאָמְרוּ בַּזֶּהר (אַחֲרֵי עַד): מַה
תְּפוּחַ הוּא אֲסוֹתָא לְכֹלָא אוּף קַדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא
אֲסוֹתָא לְכֹלָא^י; וּמוּבָא בַּסֵּפֶר הַנּוֹרָא "בְּרִית
מְנוּחָה", אֲשֶׁר עַל תְּפוּחַ מְמַנָּה הַמְּלֶאךָ יְהוּא^ל,
וְתַחֲתָיו יֵשׁ אֲלֵפֵי רַבּוֹת מְלֶאכִים; אֲשֶׁרֵי מִי שֶׁאִינוּ
מְטַעֵה אֶת עֲצָמוֹ בַּזֶּה הָעוֹלָם כָּלֵל, אֵלָא בְּשַׁעַה

מ) "כַּתְּפוּחַ" — זֶה הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, שֶׁהוּא נְחֻמָּד וּמְתַעֲטֵר בְּגוֹנֵינִין
מְכָל שְׂאָר הָאֵילָנוֹת, שֶׁאֵין דּוֹמָה לוֹ, מְסַמֵּן הוּא מְכָלֵם, מְסַמֵּן
הוּא שֶׁאֵין אַחַר כְּמוֹתוֹ, וּבְגִלְלָה זֶה "בְּצֵלוֹ חִמְדִּיתִי", "בְּצֵלוֹ" וְלֹא
בְּצֵל אַחַר, "בְּצֵלוֹ" וְלֹא בְּצֵל שְׂאָר הַמְּמַנִּים, "חִמְדִּיתִי" אֵימְתִי?
מֵהַיּוֹם שֶׁהִיָּה אֲבָרְהָם בְּעוֹלָם, שֶׁהוּא חֲמַד וְאֵהֵב אֶת הַקְּדוֹשׁ-
בְּרוּךְ-הוּא בְּאַהֲבָה, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב: "אֲבָרְהָם אֵהֵבִי". "וּפְרִיּוֹ מִתֵּק
לְחֵכֵי" — זֶה הוּא יִצְחָק, שֶׁהוּא עֲנֵף הַקְּדוֹשׁ. דְּבַר אַחַר: "בְּצֵלוֹ
חִמְדִּיתִי וְיִשְׁבְּתִי" — זֶה יַעֲקֹב, "וּפְרִיּוֹ מִתֵּק לְחֵכֵי" — זֶה יוֹסֵף
הַצַּדִּיק שֶׁשַּׁעַה פְּרוֹת קְדוֹשִׁים בְּעוֹלָם.

ג) מַה תְּפוּחַ הוּא רְפוּאָה לְכָל, אֵף הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא רְפוּאָה לְכָל.

שְׂאוּכַל אֶת הַפְּרוֹת, הוּא מְכוּן אֶל רִזִּין וְסִתְרֵי
 נִסְתָּרוֹת, וְכֵן כְּשֶׁמִּסְתַּכֵּל עַל פְּרוֹת הָאֵילָן וְכֵן עַל
 שָׂאֵר הָאֵילָנוֹת, מְדַבֵּק אֶת עֲצָמוֹ אֶז אֵלָיו יִתְבַּרֵּךְ,
 וְיִוֹדַע וְעַד אֲשֶׁר אֵין בְּלִעְדָּיו יִתְבַּרֵּךְ כָּלֵל, וְהוּא
 יִתְבַּרֵּךְ מִחַיָּה וּמְקַיֵּם אוֹתָם, וְהַכֵּל לְבוֹשׁ לְגַבֵּי הָאֵין
 סוֹף בְּרוּךְ הוּא, כִּי בְּכָל תְּנוּעָה וַתְּנוּעָה שָׁם אֱלוֹפוֹ
 שֶׁל עוֹלָם, וְעַל-כֵּן הַפְּרוֹת וְהָאֵילָנוֹת וְעֲצֵי הַיַּעַר הֵם
 כְּלִים לְקַבֵּל אוֹרוֹ יִתְבַּרֵּךְ; אֲשֶׁרֵי מִי שֶׁמִּחַפֵּשׂ אַחֵר
 רוּחָנִיּוֹת אֶלְקוֹתוֹ יִתְבַּרֵּךְ בְּכָל פְּרִטֵי הַבְּרִיאָה, וְזוֹכֵה
 לְהִיּוֹת דְּבוּק בּוֹ יִתְבַּרֵּךְ, אֲשֶׁרֵי לוֹ!

שְׁבֵלַת חֲטִיִּים אוֹמֶרֶת:

”שִׁיר הַמַּעֲלוֹת מִמַּעַמְקִים קָרָאתִיךָ יְהוָה”
 (תְּהִלִּים קל, א)

צָרִיךְ שֶׁתִּדַּע, אֱהוּבִי, בְּנִי, אֲשֶׁר מִהַחֲטִיִּים
 הָאָדָם יְכוּל לְלַמֵּד דַּעַת וְשִׁכֵּל בְּעֵבוֹדַת הַשֵּׁם
 יִתְבַּרֵּךְ, כִּי כָּךְ אָמְרוּ חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (בְּרָכוֹת מ.):
 עֵץ שֶׁאֵכַל אָדָם הָרָאוּשׁוֹן — חֲטָה הִיְתָה, שְׂאֵין
 הַתִּינּוֹק יוֹדֵעַ לְקֵרוֹת אָבָא וְאִמָּא עַד שֶׁיִּטְעַם טַעַם
 דָּגָן, כִּי הַחֲטִיִּים יֵשׁ בָּהֶם חַיּוֹת בְּהַעֲלִים לְהַחֲיּוֹת נֶפֶשׁ
 הָאָדָם מִצַּד שְׂרָשׁוֹ, וְעַל-כֵּן אֶפְלוֹ תִינּוֹק אֶף-עַל-פִּי

שָׁאִין בּוֹ דַעַת, עִם כָּל זֹאת כְּשֶׁאוֹכֵל חֹטֵה, יוֹדַע לְקַרֵּא אָבָא וְאִמָּא, שֶׁהוּא גְלוּי הַמַּחִין. וְלָכֵן שְׁבֻלַת חֹטִים אוֹמְרֵת בְּעוֹדָהּ בְּתוֹךְ הַשְּׁבֻלַת דִּיקָא שִׁירָה לְהַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא: "מִמַּעַמְקִים קָרְאתִיךָ הוֹי"ה", הֵינּוּ מִעַמְקֵי הָעַמְקִים אֶף-עַל-פִּי שְׁעָדִין הַמַּחִין נַעֲלָמִים, עִם כָּל זֹאת כְּשֶׁאָדָם אוֹכֵל חֹטִים, מִתְגַּלֶּה אֶצְלוֹ פְּנִימִיּוֹת הַדַּעַת. וְלָכֵן הַזְהִירוּנוּ כָּל-כָּף חֲכָמֵינוּ הַקְדוּשִׁים עַל אֲכִילַת פֶּת שַׁחְרִית, עַד שֶׁאָמְרוּ (בְּבֹא מְצִיעָא קִז:) מַחֲלָה, שֶׁשְּׂמוֹנִים וְשִׁלְשָׁה חֲלָאִים תְּלוּיִין בְּמָרָה, וְכֵלְזָן — פֶּת שַׁחְרִית בְּמַלְח וְקִיתוֹן שֶׁל מִים מְבַטְלָתָן. תָּנוּ רַבָּנָן שְׁלֹשָׁה-עָשָׂר דְּבָרִים נֶאֱמְרוּ בְּפֶת שַׁחְרִית: מַצֵּלַת מִן הַחֲמָה, וּמִן הַצָּנָה, וּמִן הַזִּיקִין, וּמִן הַמַּזִּיקִין, וּמִחֲכִימַת פְּתֵי, וְזוֹכָה בְּדִין לְלַמַּד תּוֹרָה וְלִלְמַד, וְדַבְּרִיו נִשְׁמָעִין, וְתִלְמוּדוֹ מְתַקֵּם בְּיָדוֹ, וְאִין בְּשָׂרוֹ מַעֲלָה הֶבֶל, וְנִזְקַק לְאִשְׁתּוֹ, וְאִינוּ מִתְאַוֶּה לְאִשָּׁה אַחֲרֵת, וְהוֹרֵגַת כְּנָה שֶׁבְּבָנֵי מַעִים, וְיֵשׁ אוֹמְרִים אֶף מוֹצִיאָה אֶת הַקְּנָאָה וּמְכַנִּסָּה אֶת הָאֵהָבָה; וְהַכֹּל מִפְּנֵי שֶׁהַחֹטֵה הֵיא בְּסוּד דַּעַת הָעֲלִיּוֹן, וְאֶפְלוֹ שֶׁהֵיא עֲדִין בְּתוֹךְ הַשְּׁבֻלַת שֶׁהֵיא מוּץ וְתִבְזָן, גַּם שָׁם גָּנוּז בּוֹ הַדַּעַת. וְזֶה מְרַמֵּז שֶׁאֶפְלוֹ אָדָם יִהְיֶה בְּעַמְקֵי הָעַמְקִים, בְּשֶׁאוֹל תַּחֲתִית וּמִתְחַתֵּיו, יִהְיֶה בּוֹ כָּל מִינֵי מַחֲלוֹת

ומדות רעות, אם רק לאכל חטא, פת לחם,
 על-ידי-זה יתגלה אליו הדעת העליון, לידע
 ולהודיע ולהודע, אשר אין שום מציאות בלעדיו
 יתברך כלל, והוא יתברך מחיה ומחיה ומקיים את
 כל הבריאה כלה. ולכן אמרו חכמינו הקדושים
 (פסיקתא רבתי, פרק י'), שישאל נמשלו לחטים,
 ואמות העולם לשבלת חטים; אמת — יכולים
 למצא את הקדוש-ברוך-הוא בכל העולם כלו,
 שזהו דעת העליון, ואמרו חכמינו הקדושים (שיר
 השירים רבה, פרשה ז', סימן ז'): אי אפשר לעולם
 בלא חטים, מה חטא זה סדוקה כף ישראל סדוקה
 מילתן. וכן בו מרמזת תחית המתים, כמאמר ז"ל
 (כתבות קיא): עתידים צדיקים שיעמדו
 במלבושיהן, קל וחמר מחטא, מה חטא שנקברה
 ערמה יוצאה בכמה לבושין, צדיקים שנקברו
 בלבבושיהן על אחת כמה וכמה. ובזהר (בלק קפח):
 חטא ברתא דמתחטאה לקמי אבוה ועבד לה
 רעותא ומה חטא כללא דכ"ב אתון וכו'; שעל-ידי
 שאוכל חטא, הוא יכול לדבר אליו יתברך, כי
 חט"ה עולה מספר כ"ב אותיות שבאל"ף-בית, ו
 על-ידי שאדם אוכל חטא, הוא יכול לדבר אל
 הקדוש-ברוך-הוא, ולשיח ולספר את כל אשר עם

לְבָבוֹ אֵלָיו יִתְבָּרֵךְ, וְלֵהִיּוֹת מִתְחַטָּא כְּבֵת שְׁמֵת־חַנּוּנֵת
 לְאָבִיהָ, וְאָבִיהָ עוֹשֶׂה רְצוֹנָהּ. וְעַל-כֵּן מִהַחֲטָה
 לְמַדִּים דְּרַךְ בְּעִבּוּדֵת הַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ, אֵף כִּשֶׁהִיא
 נִמְצָאת בְּתוֹךְ הָאָדָמָה הִיא גְרָעִין אֶחָד, אֵף-עַל-פִּי-
 כֵן אַחֲר־כֵּף יוֹצֵאת מְלַבֶּשֶׁת בְּשִׁבְלֵת מְלֵאָה
 גְרָעִינִים, וְכִשְׁמֹרִידִים אֵת הַמֶּץ וְהַתְּבֵן מִמֶּנָּה, אִז
 נִתְגַּלִּית הַחֲטָה, וְלָכֵן הִיא שָׂרָה: "מִמַּעַמְקִים
 קָרָאתִיךְ הַיְי"ה"; כְּמוֹ-כֵן נִשְׁמֹת יִשְׂרָאֵל אֶפְלוּ
 שֶׁהֵן בְּעַמְקֵי הָעַמְקִים בְּשֵׁאוֹל תַּחְתִּית וּמִתְחַתִּיו,
 אֲסוּר לָהֶם לְהִתְיַאֵשׁ בְּשׁוּם פָּנִים וְאִפֶּן, אֲלֵא לְצַעֵק
 בְּכָל יוֹם אֵלָיו יִתְבָּרֵךְ "מִמַּעַמְקִים קָרָאתִיךְ הַיְי"ה",
 וְאִז דִּיקָא יַעֲלֶה מֵעֵלָה מֵעֵלָה; כִּי כִשְׁבֵר יִשְׂרָאֵל
 צוֹעֵק אֵלָיו יִתְבָּרֵךְ, וְאִינוּ מִתְיַאֵשׁ, וְאֶפְלוּ שֶׁהוּא
 מִנַּח בְּתוֹךְ אָדָמָה מִמָּשׁ, וְחַטָּא וְנִתְלַכְלַךְ כְּמוֹ
 שְׁנִתְלַכְלַךְ, וְאֶפְלוּ הוּא עֲדִין מְכֻסָּה בְּמוֹץ וְתְבֵן, עִם
 כָּל זֹאת אִם לֹא יִתְיַאֵשׁ וְיִצַּעֵק אֵלָיו יִתְבָּרֵךְ, אִזִּי
 לְבַסּוֹף יַעֲלֶה וְיִצְמַח וְיִוְצֵא פְרוּת, וְיִרְבֶּה בְּמִצּוֹת
 וּבְמַעֲשֵׂים טוֹבִים. וְכַמוּבָא בְּסִפְרֵים הַקְּדוּשִׁים (חֻבֵּת
 הַלְּבָבוֹת, שְׁעַר הַבְּטָחוֹן, חֵלֶק ג'): גְּרָגִיר אֶחָד מִן
 הַחֲטָה מִצְמִיחַ שְׁלֹשׁ מְאוֹת שְׁבָלִים, וּבְכָל שְׁבִלֵת
 שְׁלֹשִׁים גְּרָעִינִים, וְיִהְיֶה הַגְּרָגִיר הָאֶחָד סְבָה לְעֵשׂוֹת
 אֲלָפִים וְכוּ'. רוֹאִים מִזֶּה שְׁמַחֲטָה אַחַת יְכוּלוֹת

לְצֵאת אֶלְפֵי חַטִּים, כְּמוֹ-כֵן נִשְׁמָה אַחַת שֶׁנִּפְלָה
 לְעִמְקֵי הָעִמְקִים לְשֹׂאֵל תַּחֲתִית וּמִתַּחֲתָיו,
 וְנִתְלַכְלַכְתָּ בְּכָל מִיַּי חַטָּאִים וְעוֹנוֹת, אֶף-עַל-פִּי-כֵן
 חוֹזֵר בְּתִשׁוּבָה וְצוּעָקת בְּקוֹלֵי קוֹלוֹת אֵלָיו
 יִתְבָּרַךְ: "מִמַּעַמְקִים קָרָאתִיךָ הַיְיָ"ה", לְבִסוּף לֹא
 רַק שֶׁהוּא חוֹזֵר בְּתִשׁוּבָה, אֲלֹא יֵשׁ לוֹ כַּחוֹת לְהַחֲזִיר
 אֶלְפִים וְרַבָּבוֹת נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל בְּתִשׁוּבָה, וְכֵן אֶף
 שֶׁהִיא רְחוֹק לְגַמְרֵי מִהַקְדָּשָׁה, עִם כָּל זֹאת כְּשֶׁצוּעַק
 "מִמַּעַמְקִים קָרָאתִיךָ הַיְיָ"ה", עַל-יַד־זֶה יִתְמַלֵּא
 בְּאֶלְפִים וְרַבָּבוֹת מַצּוֹת וּמַעֲשִׂים טוֹבִים. וּבַמְדָּרֶשׁ
 (אֲגֻדַּת בְּרֵאשִׁית, פָּרָק ו') אָמְרוּ: אֲמֵן גְּדוֹל הָיָה דָּוִד,
 כְּשֶׁהָיָה מִבְּקֵשׁ דָּבָר מִן הַקְדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא הֶחֱפִים
 מְאֹד בְּתַפְלָה, כִּי הָיָה שׂוֹאֵל תַּחֲלָה אֶת הַקְּלוֹת,
 וְאַחֲרֵי-כֵן אֶת הַחֲמוּרוֹת, לְמָה הָיָה דָּוִד דוֹמָה?
 לְאָדָם שֶׁהָיָה מִבְּקֵשׁ לְלוֹת כּוֹר חַטִּים וְכוּ'; כִּי כָּף
 צָרִיף הָאָדָם לְהִרְגִיל אֶת עַצְמוֹ לְדַבֵּר וּלְבַקֵּשׁ מִמֶּנּוּ
 יִתְבָּרַךְ — קֵדָם דְּבָרִים קְטָנִים, וְעַד שִׁזְזָה לְהַשִּׁיג
 דְּבָרִים גְּדוֹלִים, וְאַסוּר לְהִתְיַאֵשׁ בְּשׁוֹם פָּנִים וְאַפֵּן,
 וְאַפְלוֹ שֶׁנִּמְצָא בַּמַּצָּבִים הַכִּי קָשִׁים, כִּי כָּל זְמַן
 שֶׁהָאָדָם חֵי, יָכוֹל לְפַעַל אֲצִלוֹ יִתְבָּרַךְ כָּל מָה שֶׁהוּא
 רוֹצֵה, בְּלִבָּד שִׁיְהִי עֶקְשָׁן גְּדוֹל וְלֹא יִתְיַאֵשׁ בְּשׁוֹם
 פָּנִים וְאַפֵּן. וּבִזְהַר הַקְדוֹשׁ (פִּינְחָס רַמַּד.) כָּתַב עַל

לָחֶם שֶׁנַּעֲשֶׂה מַחֲטָה, לֵית מְלֶאֶף אֶלֶּא הַקְדוּשׁ-
 בְּרוּךְ-הוּא בְּלִבָּד; וְעַל-כֵּן בְּשַׁעַה שֶׁאָדָם אוֹכֵל פֶּת
 חֲטָה, רָאוּי לוֹ לְהִתְעוֹרֵר מְאֹד מְאֹד בְּתִשׁוּקָה
 עֲצוּמָה אֵלָיו יִתְבַּרֵךְ, כִּי בָעֵת אֲכִילָהּ, אִזּוּ מְאִירָה
 הָאֶרֶץ הַרְצוֹן (לְקוּטֵי-מוֹהַר"ן, חֵלֶק ב', סִימָן ז'); וְאִם
 אָדָם מְדַבֵּק אֶת עֲצָמוֹ אִזּוּ אֵלָיו יִתְבַּרֵךְ, יָכוֹל לְזַכּוֹת
 לְהַגִּיעַ לְמַדְרָגוֹת עֲצוּמוֹת עַד מְאֹד, אֲשֶׁרֵי לוֹ!

שְׁבֵלַת שְׁעוּרִים אוֹמֶרֶת:

"תִּפְלָה לְעַנִּי כִּי יַעֲטֶף וְלִפְנֵי יְהוָה יִשְׁפֹךְ

שִׁיחוֹ"

(תהלים קב, א)

צָרִיף שְׁתַּדַּע, אֶהוּבִי, בְּנִי, אֲשֶׁר מֵהַשְׁעוּרִים
 הָאָדָם יָכוֹל לְלַמֵּד דְּרָכִים וְהִנְהִיגוֹת בְּעִבּוּדַת הַשֵּׁם
 יִתְבַּרֵךְ, כִּי הַשְׁעוּרִים הֵם מְאֹכֵל בְּהֶמָּה, כְּמֵאמָרָם
 ו"ל (סוּטָה יד.): כָּל הַמְּנַחֲוֹת בָּאוֹת מִן הַחֲטִיִּים, וְזוֹ
 בָּאָה מִן הַשְׁעוּרִין וְכוּ', רַבֵּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: כְּשֵׁם
 שֶׁמַּעֲשִׂיהָ מַעֲשֶׂה בְּהֶמָּה, כֵּן קִרְבָּנָהּ מְאֹכֵל בְּהֶמָּה.
 וְכֵן אָמְרוּ (בְּמִדְבָּר רַבָּה, פָּרָשָׁה ט', סִימָן כד): הִיא
 הָאֲכִילָתוֹ מֵעַד נֵי עוֹלָם, לְפִיכָךְ קִרְבָּנָהּ מְאֹכֵל בְּהֶמָּה.

וְהַשְׁעוּרָה הַזֹּמָה לְעֵנְיָהּ, כִּי טַבַּע הַשְׁעוּרִים, שְׂאִין
 לָהֶם מוֹץ כְּמוֹ חֹטָה, וְהִיא כְּדֹגְמַת הָעֵנִי שְׂאִין לוֹ
 לְבוּשׁ, אֶף-עַל-פִּי-כֵן הִיא צוּעֶקֶת וּמִתְחַנְנֶת
 לְהַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא: "תִּפְלָה לְעֵנִי כִּי יַעֲטֹף וְלִפְנֵי
 הַיְיָ" הַיְיָ שְׂפָף שִׁיחוֹ", לְהוֹרוֹת וּלְגַלוֹת לְכָל בְּרִיָּה
 אֲפֹלוֹ שְׁעֵבֶר כְּבָר בְּחֵייו כָּל מִינֵי עֲבֵרוֹת וְחֻטָּאִים
 וְהוּא בְּדֹגְמַת עֵנִי, וְעָשָׂה מַעֲשֵׂה בְּהֶמָּה, אֶף-עַל-פִּי-
 כֵן אֲסוּר לְהַתִּיֵּאֵשׁ בְּשׁוּם פְּנִים וְאֶפֶן, אֵלֶּא בּוֹא יְבוֹא
 אֵלָיו יִתְבָּרֵךְ, וְיִשְׂפָף שִׁיחַ וְתִפְלָה לְפָנָיו יִתְבָּרֵךְ,
 שְׂאֵז תִּפְלָתוֹ תַעֲלֶה לְמַעְלָה לְמַעְלָה, כִּי תִפְלַת הָעֵנִי
 מְאֹד חֲשׂוּבָה אֲצֵלוֹ יִתְבָּרֵךְ, כַּמּוּבָא בַזֹּהַר (בְּלֶק
 קצ"ה.): ג' אֵינוֹן דְּאֶקְרוּן תִּפְלָה (תְּהִלִּים צ, א):
 "תִּפְלָה לְמֹשֶׁה אִישׁ הָאֱלֹהִים", תִּפְלָה דָּא דְלִית
 כְּגִינְיָה בְּבַר נָשׁ אַחְרָא, (שָׁם פו, א): תִּפְלָה לְדָוִד,
 תִּפְלָה דָּא אִיהִי תִפְלָה דְלִית כְּגִינְיָה בְּמִלְכָּא אַחְרָא,
 תִּפְלָה לְעֵנִי תִפְלָה אִיהִי מֵאֲנוֹן ג' מֵאֵן חֲשִׁיבָא
 מִכְּלָהוּ הַיְיָ אִימָא תִפְלָה דְעֵנִי, תִּפְלָה דָּא קָדִים
 לְתִפְלָה דְמֹשֶׁה וְקָדִים לְתִפְלָה דְדָוִד וְקָדִים לְכָל
 שְׂאֵר צְלוֹתִין דְעֵלְמָא, מֵאִי טַעְמָא? בְּגִין דְעֵנִי אִיהוּ
 תְּבִיר לְבָא, וְכִתִּיב (שָׁם לד, יט): "קְרוֹב הַיְיָ" הַ
 לְנִשְׁבְּרֵי לֵב" וְגו', וּמִסְכְּנָא עֲבִיד תְּדִיר קְטָטָה
 בְּקִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וְקִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אֲצִית וְשָׁמַע

מְלוֹי, כִּיּוֹן דְּצֵלִי צְלוֹתִיהָ פֶּתַח כָּל כּוֹי רְקִיעֵיךְ וְכָל
 שְׂאָר צְלוֹתֵיךְ דְּקָא סְלָקִין לְעֵילָא, דְּחֵי לֹון הַהוּא
 מְסַכְנָא תְּבִיר לְבָא דְכְּתִיב: "תִּפְלָה לְעַנִּי כִּי יַעֲטֹף",
 כִּי יַתְעֲטֹף מִבְּעֵי לִי, מַאי כִּי יַעֲטֹף? אֵלָא אִיהוּ
 עֲבַד עֲטוּפָא לְכָל צְלוֹתֵיךְ דְּעֲלָמָא, וְלֹא עָאֲלִין עַד
 דְּצְלוֹתָא דִּילִיהָ עָאֲלַת, וְקַדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אָמַר
 יַתְעֲטֹפוּן כָּל צְלוֹתֵיךְ, וְצְלוֹתָא דָּא תִיעוּל לְגַבְאֵי לָא
 כְּעֵינָא הָכָא בֵּי דִינָא דִּידוּנוֹן בֵּינָנָא קַמָּאי לִיְהוּוּ
 תְּרַעוּמִין דִּילִיהָ, וְאַנָּא וְהוּא בְּלַחוּדְנָא וְקַדְשָׁא בְּרִיךְ
 הוּא אֲתִיחַד בְּלַחוּדוֹי בְּאִינוֹן תְּוֹרַעְמִין, בְּהַהוּא
 צְלוֹתָא, דְּכְּתִיב: "וְלִפְנֵי הַיְיָ" הַיְיָ שִׁפְפָּה שִׁיחוּ", לְפָנֵי
 הַיְיָ הַיְיָ וְדָאֵי, כָּל חֵילֵי שְׁמַיָּא שְׂאֲלִין אֲלִין לְאֲלִין
 קַדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּמָאי אֲתַעֲסֵק בְּמָאי אֲשַׁתַּדֵּל
 אָמַרִין אֲתִיחַדָּא בְּתִיאֻבְתָּא בְּמָאֲנִין דִּילִיהָ כְּלָהוּ לָא
 יָדְעוּ מָה אֲתַעֲבִיד מֵהַהוּא צְלוֹתָא דְּמְסַכְנָא וּמְכָל
 אִינוֹן תְּוֹרַעְמִין דִּילִיהָ דְּלִית תִּיאֻבְתָּא לְמְסַכְנָא,
 אֵלָא כִּד שְׁפִיךְ דְּמַעוּי בְּתוֹרַעְמוֹ קַמִּי מְלָכָא קַדִּישָׁא
 וְלִית תִּיאֻבְתָּא לְקַדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אֵלָא כִּד מְקַבֵּל
 לֹון וְאוֹשְׁדוֹ קַמִּיהָ וְדָא אִיהִי צְלוֹתָא דְּעֲבִיד עֲטוּפָא
 לְכָל צְלוֹתֵיךְ דְּעֲלָמָא^ס; הַרִי שְׁתִּפְלָה לְעַנִּי

ס) אבל שלש הם הנקראים תפלה. "תפלה למשה איש האלקים"

מֵעֲטֹפֶת אֶת תְּפִלַּת הַצְּדִיקִים, תְּפִלָּה לְמֹשֶׁה וּתְפִלָּה לְדָוִד, כִּי אֶצְלוּ יִתְבָּרַךְ מְאֹד מְאֹד חֲשׁוּבָה תְּפִלַּת

— תְּפִלָּה זוֹ שְׁאִין כְּמוֹהָ בְּאָדָם אַחֵר, "תְּפִלָּה לְדָוִד" — תְּפִלָּה זוֹ שְׁאִין כְּמוֹהָ בְּמֶלֶךְ אַחֵר, "תְּפִלָּה לְעֲנִי" — תְּפִלָּה הִיא מֵאֵלֹה הַשָּׁלֵשׁ. מִי חֲשׁוּבָה מִכֵּלֵן? הֲיֵי אֹמֵר: תְּפִלָּה לְעֲנִי, תְּפִלָּה זוֹ קוֹדֶמֶת לְתְּפִלָּה שֶׁל מֹשֶׁה, וְקוֹדֶמֶת מִכָּל שְׂאֵר תְּפִלוֹת הָעוֹלָם. מִהוּ הַטַּעַם? מִשּׁוּם שֶׁעֲנִי הוּא שְׁבוּר הַלֵּב, וְכָתוּב: "קְרוֹב ה' לְגִשְׁבָּרֵי לֵב", וְהָעֲנִי עוֹשֶׂה תָּמִיד רִיב עִם הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, וְהַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא מְקַשֵּׁב וְשׁוֹמֵעַ דְּבָרָיו, כִּיּוֹן [שֶׁהָעֲנִי] הִתְפַּלֵּל תְּפִלָּתוֹ, פּוֹתֵחַ כָּל חֲלוֹנוֹת הַרְקִיעַ, וְכָל שְׂאֵר הַתְּפִלוֹת הָעוֹלוֹת לְמַעְלָה הוֹחֶה אוֹתָן אוֹתוֹ הָעֲנִי, שְׁבוּר הַלֵּב, שְׁכָתוּב: "תְּפִלָּה לְעֲנִי כִי יַעֲטֹף", וְהִיא צְרִיף לֹא מֵרָחֵק לֹא מֵרָחֵק? אֵלֶּה [הַפְּרוֹשׁ הוּא] שְׁעוֹשֶׂה 'אֲחוּר', שְׁמֵאֲחֵר כָּל הַתְּפִלוֹת שֶׁבְּעוֹלָם, שְׁאִינָן נִכְנָסוֹת עַד שֶׁתְּפִלָּה שְׁלוֹ נִכְנָסָת, וְהַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא אֹמֵר: תִּתְאַחֲרָנָה כָּל הַתְּפִלוֹת וּתְפִלָּה זוֹ תַעֲלֶה אֵלַי, אֵינִי צְרִיף כָּאֵן בֵּית-דִּין שִׁדְוֵנוּ בִּינֵינוּ, לְפָנַי תִּהְיֶינָה תְּרַעוּמוֹת שְׁלוֹ, וְאֵנִי וְהוּא נִהְיֶה בְּלִבְדָּגוֹ, וְהַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא נִתְיַחַד בְּלִבְדָּוֹ, בְּאֵלֹה הַתְּרַעוּמוֹת בְּתְּפִלָּה הַהִיא, שְׁכָתוּב: "וּלְפָנַי ה' יִשְׁפָּךְ שִׁיחוֹ", 'לְפָנַי ה'' וְדָאֵי. כָּל צְבָאוֹת הַשָּׁמַיִם שׁוֹאֲלִים אֵלֹה לְאֵלֹה: בְּמָה עוֹסֵק הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, בְּמָה מְשַׁתְּדֵל? וְאֹמְרִים (לָהֶם): הוּא מְתִיחַד בְּתְּשׁוּקָה בְּכֹלִים שְׁלוֹ (דְּהֵינּוּ בְּנִשְׁבָּרֵי לֵב), כִּלָּם אֵינָם יוֹדְעִים מַה נַּעֲשֶׂה מִתְּפִלַּת הָעֲנִי, וּמִכָּל אֵלֹה הַתְּרַעוּמוֹת שְׁלוֹ, כִּי אֵינִי תְּשׁוּקָה לְעֲנִי אֵלֶּה כְּשֶׁשׁוֹפֵךְ דְּמָעוֹת בְּתְּרַעוּמוֹת לְפָנַי הַמֶּלֶךְ הַקְּדוֹשׁ, וְאֵינִי תְּשׁוּקָה לְהַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא אֵלֶּה כְּשֶׁהוּא מְקַבֵּל אוֹתָן וְנִשְׁפָּכוֹת לְפָנָיו, וְזוֹ הִיא תְּפִלָּה שְׁעוֹשֶׂה אֲחוּר וְעֹכֹב לְכָל הַתְּפִלוֹת שֶׁבְּעוֹלָם.

עָנִי עִם שְׂבִירַת לֵב. וְעַל-כֵּן לְמַדִּים מִהַשְׁעוּרִים דְּרָךְ
 וְהַתְחִיזוּת בְּעִבּוּדַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, אֲפֹלוּ מִי שֶׁהֵכִי
 רְחוּק מִמֶּנּוּ יִתְבָּרַךְ, עֲדִין יֵשׁ לוֹ תְקוּהָה, אִם לֹא
 יִתְיַאֵשׁ וַיָּבוֹא וַיִּתְפַּלֵּל בְּכָל יוֹם אֵלָיו יִתְבָּרַךְ, וַיִּצְעַק
 וַיִּתְחַנֵּן לְפָנָיו יִתְבָּרַךְ שְׂיִמְחַל לוֹ, וַיִּבְקֶשׁ עַל נִשְׁמָתוֹ
 הָעֲרָמָה בְּלִי שׁוּם לְבוּשׁ תּוֹרָה וּמְצוּוֹת וּמַעֲשִׂים
 טוֹבִים. וְאָמְרוּ חֲכָמֵינוּ הַקְדוּשִׁים (מְדַרְשׁ תְּהִלִּים קב):
 "תְּפִלָּה לְעָנִי כִי יַעֲטֹף", זֶהוּ שֶׁאָמַר הַכֶּתוּב "זָבַח
 רְשָׁעִים תּוֹעֵבַת ה' וַתִּפְלֹת יִשְׂרָאֵל רְצוֹנוֹ" (מְשָׁלִי טו,
 ח), אֵינן הַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא מְבַקֵּשׁ מִן הָרְשָׁעִים לֹא
 זָבַח וְלֹא עוֹלָה, וּמֵהוּ מְבַקֵּשׁ? תְּפִלַּת יִשְׂרָאֵל. וְכֵן
 הוּא אוֹמֵר (תְּהִלִּים נא, יח): "כִּי לֹא תַחֲפֹץ זָבַח
 וְאֶתְנָה עוֹלָה לֹא תִרְצֶה"; הֵרִי שֶׁמִּהַשְׁעוּרִים לְמַדִּים,
 שֶׁאֲפֹלוּ יִהְיֶה עָנִי וְרָשׁ מַמְעַשִׂים טוֹבִים, וּמִתּוֹרָה
 וּמִמְצוּוֹת, עִם כָּל זֹאת אִם יִתְחַזֵּק וַיִּבְקֶשׁ וַיִּתְחַנֵּן
 אֵלָיו יִתְבָּרַךְ, עַל-יְדֵי-זֶה יִקְבְּלוּ הַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא,
 כִּי אֲסוּר לְהִתְיַאֵשׁ בְּשׁוּם פָּנִים וְאָפֶן, אֲפֹלוּ שֶׁנִּמְצָא
 בַּמְצָבִים הֵכִי קָשִׁים. וּמוּבָא בַזֶּה֩ר הַקְדוּשׁ (פִּינְחָס
 רמד.) עַל לָחֶם שֶׁנַּעֲשָׂה מִשְׁעוֹרָה: לִית מְלֶאֶךְ אֶלָּא
 הַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא בְּלִבָּד; וְעַל-כֵּן רָאוּי לְלַמֵּד מִזֶּה,
 שֶׁכַּאֲשֶׁר אָדָם מְבַטֵּל אֶת עֲצָמוֹ לְגַמְרֵי אֵלָיו יִתְבָּרַךְ,

וְנַעֲשֶׂה בְּחִינַת בְּהֵמָה שְׂאִינּוּ יוֹדַע כָּלוּם, אִז אֵין שׁוּם מְלֶאךָ וְשׁוּם שְׂרָף מוֹשֵׁל עָלָיו, אֶלָּא הַקְּדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא בְּעֶצְמוֹ; אֲשֶׁרִי מִי שְׂזוּכָה לְהִתְחַזֵּק וְלֹא לְהִתְיַאֵשׁ אֶפְלוּ בַּמְצָבִים הַכִּי קָשִׁים, וְאִז אֵל רַב טוֹב הַגָּנוּז וְהַצָּפוּן יִזְכֶּה, אֲשֶׁרִי לוֹ!

שְׂאֵר הַשְּׂבָלִים אוֹמְרוֹת:

”לְבָשׁוּ כָרִים הַצֵּאֵן וְעֲמָקִים יַעֲטֹפוּ בָר
 יִתְרוּעְעוּ אֵף יִשִּׁירוּ”
 (תְּהִלִּים סה, יד)

צָרִיךְ שְׂתַדַּע, אֶהוּבִי, בְּנִי, אֲשֶׁר עָקַר מֵעֶלְת בָּר
 יִשְׂרָאֵל — כְּשְׂזוּכָה לְהַכְנִיס בְּעֶצְמוֹ תָּמִיד אֶת
 אֲמַתַּת מְצִיאֹתוֹ יִתְבָּרַךְ, וְיוֹדַע וְעַד אֲשֶׁר אֵין
 בְּלִעְדָיו יִתְבָּרַךְ כָּלֵל, וְדָבָר גָּדוֹל וְדָבָר קָטָן לֹא
 נַעֲשֶׂה מֵעֶצְמוֹ אֶלָּא בְּהַשְׁגָּחַת הַמַּאֲצִיל הָעֲלִיוֹן בְּרוּךְ
 הוּא, וְדוּמָם, צוּמַח, חִי, מְדַבֵּר, הֵם עֲצָם עֲצָמִיּוֹת
 חִיּוֹת אֱלֻקוֹתוֹ יִתְבָּרַךְ, וְהוּא יִתְבָּרַךְ צִמְצָם אֶת עֶצְמוֹ
 בְּתוֹךְ הַבְּרִיאָה. וְעָקַר עֲבוּדַת בַּר יִשְׂרָאֵל בְּזֶה הָעוֹלָם
 — לְחַפֵּשׂ וּלְבַקֵּשׁ תָּמִיד אֶת אֲמַתַּת מְצִיאֹתוֹ
 יִתְבָּרַךְ. וְהִנֵּה אָמְרוּ תְּכַמִּינּוּ הַקְּדוּשִׁים (רֵאשׁ הַשָּׁנָה

ב.) : אַרְבַּעַה רָאשֵׁי שָׁנִים הֵם : בְּאֶחָד בְּנִיטָן רֹאשׁ
הַשָּׁנָה לְמַלְכִים וְלִרְגָלִים, בְּאֶחָד בְּאֵלּוּל רֹאשׁ הַשָּׁנָה
לְמַעֲשֵׂר בְּהֶמָּה; רַבִּי אֶלְעָזָר וְרַבִּי שְׁמַעוֹן אוֹמְרִים
בְּאֶחָד בְּתִשְׂרִי רֹאשׁ הַשָּׁנָה לְשָׁנִים וְלִשְׁמִיטִין
וְלִיּוֹבְלוֹת וְלִגְטִיעָה וְלִירְקוֹת, בְּאֶחָד בְּשֶׁבֶט רֹאשׁ
הַשָּׁנָה לְאֵילָן, כְּדַבְּרֵי בֵּית שַׁמַּאי, בֵּית הַלֵּל אוֹמְרִים
בְּחֻמְשָׁה-עָשָׂר בּוֹ; הֵינּוּ שֵׁשׁ הַשָּׁנָה נִחְלָקֶת לְאַרְבַּעַה
חֻלְקִים שֶׁבֵּהֶם מִתְגַּלּוֹת חֲדָשׁוֹת נִפְלְאוֹת בְּעוֹלָם,
שֶׁכָּךְ הַטְּבִיעַ הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא בְּטַבַּע הָעוֹלָם,
וְלָמְדוּ אֶת זֶה חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (רֹאשׁ הַשָּׁנָה ח.).
מִהַפְּסוּק: "לְבָשׁוּ כְרִים הַצֹּאן וְעַמְקִים יַעֲטֹפוּ בָר
יִתְרוּעְעוּ אֶף יִשִּׁירוּ", רַבִּי מֵאִיר סָבַר: אֵימָתִי לְבָשׁוּ
כְרִים הַצֹּאן? בְּזִמְן שֶׁעַמְקִים יַעֲטֹפוּ בָר, וְאֵימָתִי
עַמְקִים יַעֲטֹפוּ בָר? בְּאֶדָר, מִתְעַבְּרוֹת בְּאֶדָר וְיוֹלְדוֹת
בְּאָב, רֹאשׁ הַשָּׁנָה שְׁלֵהֵן אֵלּוּל. רַבִּי אֶלְעָזָר וְרַבִּי
שְׁמַעוֹן אוֹמְרִים, אֵימָתִי לְבָשׁוּ כְרִים הַצֹּאן? בְּזִמְן
שֶׁיִתְרוּעְעוּ אֶף יִשִּׁירוּ. אֵימָתִי שֶׁבָּלִים אוֹמְרוֹת
שִׁירָה? בְּנִיטָן. הֲרִי מִפְּסוּק זֶה, שֶׁשָּׂאֵר הַשְּׁבָלִים
אוֹמְרוֹת אוֹתוֹ כְּשִׁירָה, לָמְדוּ מִתִּי הֵם הָאַרְבַּעַה
רָאשֵׁי שָׁנִים. וּמִזֶּה יְכוּלִים לְהִתְעוֹרֵר מְאֹד
בְּהִתְעוֹרְרוֹת עֲלִיוֹנָה, אֵיךְ שֶׁכָּל הַבְּרִיאָה כְּלָה לֹא
נִבְרָא בָּהּ דָּבָר אֶחָד לְבִטְלָה, אֶפְלוּ שָׂאֵר הַשְּׁבָלִים

שמתנועעות ואומרות שירה, מגלות ומרמזות רזין
 וסתרי נסתרות, מתי ראש השנה למלכים, למעשר,
 לשנים, לשמיטין, ליובלות, לאילן, לנטיעה
 ולירקות. ואם יתבונן האדם במעשה בראשית,
 תפנסו בו תשוקה עצומה לחזר אליו יתברך, כי הרי
 מאותו פסוק שאר השבלים אומרות שירה,
 למדים יסודות גדולים בכריאת הארץ, ואם היה
 לאדם דעת ושכל וישוב הדעת, היה לומד סתרי
 נסתרות ורזי דרזין רק מהנענועים שמתנועעות
 שאר השבלים פלאי פלאים מפלאי הכריאה. ודבר
 זה לא יכולהו הרעיון, איך שהוא יתברך מצמצם
 את עצמו מאין סוף עד אין תכלית, ומרמז לאדם
 רמזים אפלו משאר השבלים שמתנועעות ואומרות
 שירה. וכן אמרו חכמינו הקדושים (בראשית רבה,
 פרשה יג, סימן ו'): עובד כוכבים אחד שאל את רבי
 יהושע בן קרחה, אמר לו: אתם יש לכם מועדות,
 ואנו יש לנו מועדות, בשעה שאתם שמחים אין
 אנו שמחים, ובשעה שאנו שמחים אין אתם
 שמחים, ואימתי אנו ואתם שמחים? בירידת
 גשמים, מאי טעמא: "לבשו כרים הצאן ועמקים
 יעטפו בר יתרועעו אף ישירו", מה כתוב אחריו?
 "הריעו לה"; הרי שמפסוק זה למדים גם מתי יש

שְׂמֵחָה לְכֹל הַבְּרִיאָה כְּלָה — הֵן לְיִשְׂרָאֵל וְהֵן
 לְאַמּוֹת הָעוֹלָם — בְּשַׁעַת יְרִידַת גְּשָׁמִים, שָׁאוּ
 נִשְׁפַּע שִׁפְעַת לְעוֹלָם כָּלוּ, עַד שֶׁאָמְרוּ חֲכָמֵינוּ
 הַקְּדוֹשִׁים (תַּעֲנִית ז.): גְּדוֹל יוֹם הַגְּשָׁמִים מִתַּחֲתֵת
 הַמַּתִּים, וְאֵלּוּ תַּחֲתֵת הַמַּתִּים לְצַדִּיקִים, וְאֵלּוּ גְּשָׁמִים
 בֵּין לְצַדִּיקִים בֵּין לְרָשָׁעִים; וְאָמְרוּ (שָׁם): גְּדוֹל יוֹם
 הַגְּשָׁמִים כִּיּוֹם שֶׁנִּתְּנָה בּוֹ תּוֹרָה, שֶׁנֶּאֱמַר (דְּבָרִים לַב, ב):
 "יַעֲרֹף כַּמָּטָר לְקַחִי", וְאֵין לְקַח אֶלָּא תּוֹרָה,
 שֶׁנֶּאֱמַר (מִשְׁלֵי ד, ב): "כִּי לְקַח טוֹב נָתַתִּי לָכֶם
 תּוֹרַתִּי אֶל תַּעֲזוּבוּ", וְאָמְרוּ (תַּעֲנִית שָׁם): גְּדוֹל יוֹם
 הַגְּשָׁמִים כִּיּוֹם שֶׁנִּבְרְאוּ שָׁמַיִם וָאָרֶץ, וְאָמְרוּ (שָׁם):
 גְּדוֹל יוֹם הַגְּשָׁמִים שֶׁאֶפְלוּ יְשׁוּעָה פָּרָה וְרַבָּה בּוֹ;
 וְאָמְרוּ (שָׁם): אֵין הַגְּשָׁמִים יוֹרְדִים אֶלָּא אִם-כֵּן
 נִמְחַלוּ עוֹנוֹתֵיהֶן שֶׁל יִשְׂרָאֵל; הֲרִי שֶׁמֶשׁאֲר
 הַשְּׁבָלִים הָאוֹמְרוֹת שִׁירָה, יְכוּלִים לֵידַע כָּל-כָּךְ
 הַרְבֵּה סוּדוֹת וְרִזִּין, וְרִזִּי הַרִזִּין וְסִתְרִי נִסְתָּרוֹת, וְזוֹ
 מַעֲלַת מַדְרַגַּת גְּדוּלֵי מִבְּחָרֵי הַצַּדִּיקִים, שֶׁשָּׁמַיִם
 עֵינֵיהֶם וְאֲזִינֵיהֶם לָרְאוֹת וְלִשְׁמַע אֶת אֲמַתַּת
 מְצִיאוֹתוֹ יִתְבָּרַךְ וְקוּלוֹ יִתְבָּרַךְ, אֵיךְ שֶׁקוֹרָא אֶת
 הָאָדָם לְחֹזֵר אֵלָיו, וּמַגְלֶה לוֹ עֵתִידוֹת; אֲשֶׁרִי
 הַצַּדִּיקִים וְאֲשֶׁרִי הַדְּבָקִים בָּהֶם, כִּי אֵין לָנוּ מִשְׁגַּ
 כָּלל בַּגְּדֵלֶת נִפְלְאוֹת הַצַּדִּיקִים הַקְּדוֹשִׁים הַמַּטִּים

עֵינֵיהֶם, אֲזַנָּם וּלְבָבָם אֶל הָאֱלֹקוֹת שֶׁבְּפִרְטֵי
הַבְּרִיאָה, וְשׁוֹמְעִים כְּרוֹזִין עַל־אֵין, שֶׁהוּא יִתְבָּרַךְ
מִכְרִיז וּמְגַלֶּה בְּכָל עֵת וּבְכָל שָׁעָה וּבְכָל רֶגַע וּבְכָל
תְּנוּעָה, וְדו"ק.

יְרַקוֹת שֶׁבַּשְׂדֵּה אוֹמְרִים:

"תִּלְמִיָּהּ רַוְּהַ נַחַת גְּדוּדֶיהָ בְּרַב־יָבִים

תִּמְגַגְנָה צְמַחָהּ תְּבָרַךְ"

(תהלים סה, יא)

צָרִיף שְׁתַּדַּע, אֶהוּבִי, בְּנִי, שְׁכָל מַה שֶּׁבָּרָא
הַקָּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא לְכַבּוֹדוֹ בָּרָא, וְלַהֲנוֹת בָּהֶם
בְּרִיּוֹתָיו שֶׁבָּרָא, וְעַל-כֵּן הִטְבִּיעַ בְּטַבַּע הָאֲדָמָה
שֶׁתּוֹצִיא יְרַקוֹת שְׂאִינָן צְרִיכוֹת חֲרִישָׁה וְזִרְיָעָה.
וּכְמֵאמָרָם ז"ל (סְנֵהֲדִין נז): "כִּי־רַק עָשָׂב נָתַתִּי לְכֶם
אֶת כָּל" (בְּרֵאשִׁית ט, ג), אָמַר רַבִּי לֹוִי כִּי־רַק עָשָׂב
וְלֹא כִּי־רַק גֶּנֶה, וּפִרְשׁ רַש"י ז"ל: וְכָל הַגָּדֵל מֵאֱלִיו,
שְׂאִין בּוֹ טָרַח לַחֲרֹשׁ וְלִזְרֹעַ; וְתַכְף-וּמְיָד שָׂרַק
יּוֹרְדִים גְּשָׁמִים הֵם מִתְחִילִים לְצַמַּח, וּמִהֲנִים אֶת
הַבְּרִיּוֹת, וְהֵם מְחַיִּים אוֹתָם, וּבְפִרְטֵי אֶת הָעֲנָיִים.
וְלִכֵּן גַּם הֵן אָמְרוּ שִׁירָה לְפָנָיו יִתְבָּרַךְ, וּכְשֶׁהֵם

אומרים שירה, יודעות הבריות שהולך לירד גשם.
 וכמאמרם ז"ל (תענית ו.): יורה — שמורה את
 הבריות להטיח גבותיהן, ולהכניס את פרותיהן,
 ולעשות כל צרכיהן. דבר אחר, שמורה את הארץ
 ומשקה עד תהום, שנאמר: "תלמיה רנה נחת
 גדודיה ברביבים תמגגנה צמחה תברך". ואם
 האדם היה יודע רזי פלאי הבריא, איך שאפלו
 הירקות מגלים סתרי נסתרות, היה מאד מתלהב
 לבבו אחריו יתברך, ובפרט בשעה שאוכל ירקות,
 אשר לא ברואם הקדוש-ברוך-הוא אלא להנות את
 בריותיו, ובפרט את העניים; ולכן הירקות שרים
 דיקא שירה את הפסוק הזה, כי ממנו למדו חכמינו
 הקדושים, שהגשמים משקים את הארץ, כמאמרם
 ז"ל (כתבות י.): אומר רב חנא בגדתא, מטור
 משקה, מרנה, ומזבל, ומעדן, וממשיך, אומר רבא
 בר רבי ישמעאל, ואתימא רב יימר בר שלמיה,
 מאי קרא "תלמיה רנה נחת גדודיה ברביבים
 תמגגנה צמחה תברך"; ותכף-ומיד כשירד גשם,
 נתברך פרי האדמה עם ירקות השדה, וכן מורה על
 גדל נפלאות ההשגחה פרטי פרטית, שהקדוש-
 ברוך-הוא משגיח על העולם כלו, כי דבר גדול
 ודבר קטן לא נעשה מעצמו, אלא בהשגחת

הַמְאֲצִיל הָעֲלִיּוֹן, וְאֶפְלוּ דְבַר כָּל-כָּף קָטָן, כְּגוֹן:
 צְמִיחַת יְרֻקוֹת שְׂצוּמְחִים עַל-יַדֵּי הַגְּשָׁמִים, גַּם זֶה
 נַעֲשֶׂה רַק בְּהִשְׁגָּחְתּוֹ הַפְּרָטִי פְּרָטִית, וְאִם הָאָדָם
 חוֹטֵא, אֲזִי מוֹנֵעַ מִמֶּנּוּ אֶת הַגְּשָׁמִים וְאִין צוֹמַח
 כְּלוּם, אֶפְלוּ יְרֻקוֹת, אֲבָל תִּכְף-וּמִיד כְּשִׁחֻזְרִים
 בְּתִשׁוּבָה, הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא מְשִׁיב הַרוּחַ וּמוֹרִיד
 אֶת הַגְּשָׁם. וְכִמוֹ שֶׁאָמְרוּ חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים
 (יְרוּשָׁלַיִם, רֵאשׁ הַשָּׁנָה, פָּרָק א', הַלְכָה ג'), הָרִי שֶׁלֹּא
 הָיָה יִשְׂרָאֵל כְּשֶׁרִין בְּרֵאשׁ הַשָּׁנָה, וְנִגְזְרוּ לָהֶן גְּשָׁמִים
 מְעוֹטִים, וּבִסוּף עָשׂוּ תִשׁוּבָה, לְהוֹסִיף עֲלֵיהֶן אֵי
 אֶפְשָׁר, שֶׁכָּבֵר נִגְזְרָה גְזֵרָה, מֵהַ הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא
 עוֹשֶׂה לָהֶן? מוֹרִידֵן כְּדֵי הָאָרֶץ, וּמְשִׁיב עִמָּהֶן
 טְלָלִים וְרוּחֹת, כְּדֵי שֶׁתִּהְיֶה הָאָרֶץ מֵהֵן, מֵאֵי
 טַעֲמָא "תְּלַמִּיָּה רוּחַ נַחַת גְּדוּדִיָּה בְּרַבִּיבִים תְּמַגְגְּנָה
 צְמִיחָה תְּבָרַךְ", "צִיָּה גַם חֵם יִגְזְלוּ מִיָּמִי שֶׁלֹּג שְׂאוּל
 חֲטָאוּ", עוֹנֹנוֹת שֶׁעָשׂוּ יִשְׂרָאֵל בְּקִיץ גְזֻלוֹ מֵהֵן מִיָּמִי
 הַשֶּׁלֶג, כְּתִיב (דְּבָרִים י"א, יב): "תָּמִיד עֵינֵי ה' אֶלְהֵיךָ
 בָּה מִרְשִׁית הַשָּׁנָה", כִּהְנָא אָמַר: "מִרְשִׁית" כְּתִיב
 "וְעַד אַחֲרִית שָׁנָה", מִדּוּהָ לָהּ בְּרֵאשֶׁה וְיֵהֵב לָהּ
 אַחֲרִית טָבָא בְּסִיפָא; הָרִי שֶׁלָּךְ לְפָנֶיךָ, שֶׁאֶפְלוּ
 יְרֻקוֹת הַשָּׂדֶה שָׂרִים שִׁיר לְפָנָיו יִתְבָּרַךְ, וּמַגְלִים רִזִּין
 וְסִתְרֵי נִסְתָּרוֹת. וְלָמָּה שָׂרִים אֶת פְּסוּקַת זֶה: "תְּלַמִּיָּה

רוּחַ נַחַת גְּדוּדֵיהָ בְּרַבִּיבִים תִּמְגַּגְנָה צְמִחָה תִּבְרַךְ "

 דִּיקָא? אַךְ מוּבָא (תְּקוּנַי־זֶהָר, תְּקוּנָן סט): תְּלַמְיָהּ ת'

 תֵּל שְׁהַכֵּל פּוֹנִים בּוֹ, דְּתַמָּן אִיהוּ הַהוּא דְּכָל עֵינִין

 וּמַחֲשַׁבְתִּין סְלָקִין לְגַבִּיָּה, בְּגִין דָּא ת' תוֹרָה קְדוּמָה

 דְּכָל קְדוּמִין, "תוֹרַת חָכָם מְקוּר חַיִּים" (מְשָׁלֵי יג,

 יד), "תוֹרַת הַיְיָ הַתְּמִימָה" (תְּהֵלִים יט, ח). וְעוֹד

 תְּלַמְיָהּ — "תְּלַמְיָהּ רוּחַ נַחַת גְּדוּדֵיהָ" וְגו', בְּהַאי

 שְׁמָא אֲתַעְבִּיד יִמָּא תְּלָמִים תְּלָמִים. וְעוֹד תְּלַמְיָהּ

 דָּא אורֵיָתָא דְּתִלְיָן מִינָהּ כַּמָּה תְּלֵי תִלְיָן דְּהִלְכוֹת

 פְּסוּקוֹת דְּלִית לֹון חוֹשְׁבֹן^ע; אֲשֶׁרֵי עֵין רְאָתָה זֹאת,

 אִיךָ שְׁגָם יִרְקוֹת הַשְּׁדָה מְגֵלִים סְתָרֵי נְסִתְרוֹת,

 וְאֲשֶׁרֵי הָאֶזֶן שְׁשׁוּמַעַת כְּרוּזִין עֲלָאִין, אֲשֶׁר אֶפְלוֹ

 יִרְקוֹת הַשְּׁדָה מְגֵלִין, וְלֹא בְּחִנָּם שְׂרָאוּ אֶצֶל צְדִיקִים

 בְּשַׁעָה שְׁאֶכְלוּ יִרְקוֹת הַשְּׁדָה, שְׁהִיוּ פְּנִיָּהֶם מְלַהֲבוֹת

 מְאֹד בְּהַתְּלַהֲבוֹת גְּדוּלָה, הֵם הָיוּ מֵאֲדִימִים מְרַב

 דְּבִקוֹת בְּבוּרָא יִתְבְּרַךְ שְׁמוֹ, כִּי הִרְגִּישׁוּ בְּאֶכִילַת

(ע) "תְּלַמְיָהּ": ת' תֵּל שְׁהַכֵּל פּוֹנִים בּוֹ, שְׁשֵׁם הוּא הַהוּא שְׁכָל הָעֵינִים

 וְהַמַּחֲשָׁבוֹת עוֹלִים לְגַבִּיו, בְּגֵלָל זֶה ת' — תוֹרָה קְדוּמָה שֶׁל כָּל

 הַקְּדוּמִים, "תוֹרַת חָכָם מְקוּר חַיִּים", "תוֹרַת ה' תְּמִימָה", וְעוֹד

 "תְּלַמְיָהּ רוּחַ נַחַת גְּדוּדֵיהָ" וְגו', בְּשֵׁם הַזֶּה נַעֲשֶׂה הַיָּם תְּלָמִים

 תְּלָמִים, וְעוֹד "תְּלַמְיָהּ", זוֹ הַתוֹרָה שְׁתִּלוּיֹת מִמֶּנָּה כַּמָּה תְּלֵי

 תֵּלִים שֶׁל הַלְכוֹת פְּסוּקוֹת שְׁאִיז לֵהֶם חֲשִׁבוֹן.

יִרְקוּת הַשָּׂדֶה סְתָרֵי נִסְתָּרוֹת וְרֹזֵי דְרֹזִין ; אֲשֶׁרֵיהֶם
וְאֲשֶׁרֵי דְבִקִּיָּהֶם, וְאֲשֶׁרֵי שְׁעוּמָדִים בְּמַחֲצָתוֹן,
וְדו"ק.

דְּשָׂאִים אוֹמְרִים :

"יְהִי כְבוֹד יְהוָה לְעוֹלָם, יִשְׁמַח יְהוָה
בְּמַעֲשָׂיו"
(תהלים קד, לא)

צָרִיךְ שְׁתַּדַּע, אֲהוּבֵי, בְּנֵי, שֶׁהוּא יִתְבָּרַךְ מִחַיָּה
וּמְהוּה וּמְקַיִם אֶת כָּל הַבְּרִיאָה כְּלָה, וְהַכֵּל לְכֹל
אֱלֻקוֹת גָּמוּר הוּא, וְדָבָר גָּדוֹל וְדָבָר קָטָן לֹא נַעֲשֶׂה
מֵעֲצָמוֹ, וְעַל-כֵּן אָמְרוּ חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (בְּרֵאשִׁית
רַבָּה, פָּרָשָׁה י', סִימָן ז'): אֵין לָךְ עֹשֶׁב וְעֹשֶׁב שְׂאִין
לוֹ מִזֵּל בְּרַקִּיעַ, שְׂמִכָּה אוֹתוֹ וְאוֹמֵר לוֹ גְּדֹל, וְעַל
כָּל מִזֵּל יֵשׁ מִלְּאָף, סְפִירוֹת וְעוֹלָמוֹת; וְעַל-כֵּן אֶפְלוּ
עֲשָׂבֵי הַשָּׂדֶה אוֹמְרִים שִׁירָה לְהַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא.
וְהַטַּעַם שְׂאוֹמְרִים דִּיקָא פְּסוּק זֶה, הוּא עַל-פִּי מַה
שְׂאָמְרוּ חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (חֲלִין ס.): דְּרַשׁ רַבִּי
חֲנִינְא בַר פֶּפְא: "יְהִי כְבוֹד ה' לְעוֹלָם, יִשְׁמַח ה'
בְּמַעֲשָׂיו"; פְּסוּק זֶה שֶׁר הָעוֹלָם אָמְרוּ; בְּשָׂעָה

שֶׁאָמַר הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא (בְּרֵאשִׁית א'): "לְמִינֵהוּ"
 — בְּאֵילָנוֹת, נִשְׂאוּ דְשָׁאִים קָל וְחֹמֶר בְּעֶצְמָן, אִם
 רְצוֹנוֹ שֶׁל הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא בְּעֶרְבוּבִיא, לָמָּה אָמַר
 לְמִינֵהוּ בְּאֵילָנוֹת? וְעוֹד קָל וְחֹמֶר, וּמָה אֵילָנוֹת
 שָׂאִין דִּרְכָן לְצֵאת בְּעֶרְבוּבִיא, אָמַר הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-
 הוּא לְמִינֵהוּ, אָנוּ עַל אַחַת כַּמָּה וְכַמָּה, מִיָּד כָּל
 אֶחָד וְאֶחָד יֵצֵא לְמִינוֹ, פֶּתַח שַׁר הָעוֹלָם וְאָמַר:
 "יְהִי כְבוֹד ה' לְעוֹלָם, יִשְׂמַח ה' בְּמַעֲשָׂיו"; וְאִם
 הָיָה הָאָדָם זוֹכֵה לְהַטּוֹת אֶת אָזְנוֹ אֶל עֲשֻׁבֵי הַשָּׂדֶה
 וְאֶל הַדְּשָׁאִים, הָיָה זוֹכֵה לְשִׁמְעַ פְּלֵאֵי פְלֵאוֹת וְרֵזֵי
 סִתְרֵי הַבְּרִיאָה. וְזִכֵּי הָרְאוֹת יְכוּלִים לְרְאוֹת אֵיךְ
 שֶׁהַעֲשֻׁבִים מְתַנוּעְעִים וְאוֹמְרִים שִׁירָה לְהַקְּדוֹשׁ-
 בְּרוּךְ-הוּא; כִּי בְּאֵמַת הַכֹּל לְכֹל אֱלֻקוֹת גָּמוּר הוּא,
 וְכִשְׁאָדָם זוֹכֵה וּמְבַטֵּל אֶת עֲצָמוֹ לְגַמְרֵי אֶל עֶצֶם
 עֲצָמִיּוֹת חַיּוֹת אֱלֻקוֹת, עַל-יְדֵי-זֶה זוֹכֵה שְׁגִם הָעוֹלָם
 הַזֶּה נַעֲשֶׂה גֶן-עֵדֶן, וּמְתַעַנֵּג בְּעֶרְבוּת זִיו שְׂכִינַת עֶזֶר
 יִתְבָּרַךְ, וְגַם עֲשֻׁבֵי הַשָּׂדֶה הֵם עֲשֻׁבֵי גֶן-עֵדֶן, אֵיךְ
 מְחַמַּת חֲטָא אָדָם הָרֵאשׁוֹן נִתְקַלֵּל הָאָדָם, וְאֵינוֹ
 זוֹכֵה לְשִׁמְעַ וְלְרְאוֹת וְלִטְעַם אֶת הָאֱלֻקוֹת שְׂבֻהָם.
 וְכַמֵּאֲמָרם ז"ל (בְּרֵאשִׁית רַבָּה, פָּרָשָׁה כ', סִימָן י'):
 "וְאֶכְלֶתָ אֶת עֲשֻׁבֵי הַשָּׂדֶה", רַבִּי יְהוּדָה וְרַבִּי נַחֲמָיָה,
 רַבִּי יְהוּדָה אָמַר: אֵלּוּ זְכִיתָ, הֵיטָה מַעֲלִית לָךְ מִכָּל

אֵילָנֵי גֵן עֵדֶן, עֲכָשׁוּ שְׁלֹא זָכִיתָ יְקוֹץ וְדַרְדַּר
תְּצַמִּיחַ לָךְ, אָמַר רַבִּי נְחֻמִּיָּה אֱלוֹ זָכִיתָ, הֲיִיתָ נוֹטֵל
עֲשָׂבִים מִתּוֹךְ גֵּן-עֵדֶן, וְטוּעַם בָּהֶם כָּל מַעֲדָנִים
שֶׁבָּעוֹלָם, עֲכָשׁוּ שְׁלֹא זָכִיתָ יוֹאֲכֵלְתָּ אֶת עֵשֶׂב
הַשָּׂדֶה; כִּי הָעֵקֶר תְּלוּי בְּזֶה שֶׁהָאָדָם מְבַטֵּל אֶת
עֲצָמוֹ לְגַמְרֵי אֵל הָאֵין סוֹף בְּרוּךְ הוּא, וּמְצִיר
בְּדַעְתּוֹ אֵיךְ שֶׁהַכֹּל לְכֹל אֱלֻקוֹת גָּמוּר הוּא, וְכֹל מֵהַ
שֶׁלִּפְנֵי מְרֵאָה עֵינָיו הוּא אֱלֻקוֹת גָּמוּרָה, שָׂאז טוּעַם
טַעַם עוֹלָם הֵבֵא בְּעוֹלָם הַזֶּה, וּמִיַּחַד בֵּין גֵּן לְעֵדֶן;
כִּי אָמְרוּ חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (בְּרָכוֹת לד:): גֵּן לְחוּד
וְעֵדֶן לְחוּד; כִּי הָעוֹלָם הַזֶּה נִקְרָא גֵן, שָׁבוּ מִלְּבַשׁ
הַגֵּן סְדָרִים שֶׁל הַתּוֹרָה, וְעוֹלָם הֵבֵא נִקְרָא עֵדֶן —
עֲדוּנָא דְנַחֲלָא, וּכְשֶׁמִּחְבֵּר וּמְקַשֵּׁר יַחַד הָעוֹלָם הֵבֵא
בְּעוֹלָם הַזֶּה, מִזֶּה נִתְּהַוָּה הַגֵּן-עֵדֶן. וְלִכֵּן כִּשְׂאָדָם
לוֹמֵד אֶת גֵּן סְדָרִים דְּאוֹרֵיתָא, שֶׁבָּהֶם כָּלֵל תְּרִי"ג
הַמְצוּוֹת, אֲזַי מִתְגַּלֶּה לוֹ עוֹלָם אַחֵר לְגַמְרֵי, עוֹלָם
רוּחָנִי, וְזוֹכֵה לְרֵאוֹת וְלִשְׁמַע וְלִהְרַגִּישׁ אֱלֻקוֹת, גְּלוּי
נוֹרָא וְנִפְלָא מְאֹד. וְשׁוֹמֵעַ כְּרוּזִין עֲלָאִין בְּכָל עֵת
וְרַגַע, וּמוֹצֵא רְמָזִים מִפְּרִטֵי הַבְּרִיאָה (לְקוּטֵי-מוֹהַר"ן,
חֵלֶק א', סִימָן נד), שֶׁהוּא יִתְבָּרֵךְ מְצַמְצֵם אֶת עֲצָמוֹ
מֵאֵין סוֹף עַד אֵין תְּכֵלִית, כְּדֵי לְרַמֵּז לְאָדָם רְמָזִים
אֵיךְ לַעֲבֹד אוֹתוֹ יִתְבָּרֵךְ; אֲשֶׁרֵי מִי שֶׁשָּׂם לְבוֹ וְדַעְתּוֹ

וּתְבוֹנָתוֹ אֶל פְּלֵאי הַבְּרִיאָה, וְזוֹכָה לְמַצֵּא אֶת
 הָאֱלֹקוֹת שְׁבֵתוֹךְ הַבְּרִיאָה, וּמָטָה אֶזֶן קְשֵׁבֶת אֵיךְ
 שְׁכַל הָאֵילָנוֹת וְהָעֲשָׂבִים, הַפְּרוֹת וְהִירְקוֹת וְהַשָּׂדֶה
 שָׂרִים שִׁירָה לְפָנָיו יְתַבְּרֶךְ, אֲשֶׁר הִתְעַנּוּג הִזָּה לֹא
 יִכִּילֶהוּ הָרַעֲיוֹן, וְזֶה בְּעֶצְמוֹ שֶׁעָשׂוּעַ עוֹלָם הַבָּא,
 שֶׁעָשׂוּעַ גַּן-עֵדֶן; אֲשֶׁר־מִי שֶׁמִּזְכֵּךְ אֶת עֶצְמוֹ לְגַמְרִי,
 וְזוֹכָה לְהַעֲשׂוֹת כְּלֵי לְהַמְשִׁיךְ בְּעֶצְמוֹ וּבְכָל הָעוֹלָם
 כְּלוֹ אֶת אֲמֵת מְצִיאֹתוֹ יְתַבְּרֶךְ, שְׂאֵז לְרַב טוֹב
 הַצָּפוֹן יִזְכֶּה; אֲשֶׁר־לוֹ בְּזֶה וְאֲשֶׁר־לוֹ בַּבָּא, וּכְרוֹזִין
 נִכְרָזִין לְפָנָיו: אֲשֶׁר־הֵבֵן הַמְּכַבֵּד אֶת אָבִיו
 שְׁבַשְׂמִים, אֲשֶׁר־הָעֵינַיִם וְאֲשֶׁר־הָאָזְנַיִם שְׂרוּאוֹת
 וְשׁוֹמְעוֹת אֱלֹקוֹתוֹ יְתַבְּרֶךְ, אֲשֶׁר כָּל הַבְּרִיאָה כְּלָה
 לֹא נִבְרָאָה אֶלָּא בְּשִׁבְלֹו, וְהֵבֵן לְמַעֲשֵׂה, אֶהוּבִי,
 בְּנִי, מֶה לְפָנֶיךָ, וְדו"ק וְהֵבֵן הֵיטֵב.

תָּם וְנִשְׁלָם, שְׁבַח לְאֵל בּוֹרֵא עוֹלָם!

תְּפִלָּה עַל הָאֵילָנוֹת וּבִפְרֹט עַל הָאֶתְרוֹג^ב

לְרַבְּנוּ אִישׁ הָאֱלֹקִי רַבִּי יוֹסֵף חַיִּים זי"ע
[בְּעַל הַבֵּן אִישׁ חַיִּי]

וַיֹּאמֶר אֱלֹקִים תְּדַשֵּׂא הָאָרֶץ דְּשֵׂא עֵשֶׂב מִזְרִיעַ זֶרַע
עֵץ פְּרִי עֲשֵׂה פְּרִי לְמִינּוֹ, אֲשֶׁר זָרְעוּ בּוֹ עַל
הָאָרֶץ, וַיְהִי כֵן:

וַתּוֹצֵא הָאָרֶץ דְּשֵׂא עֵשֶׂב מִזְרִיעַ זֶרַע לְמִינֵהוּ וְעֵץ
עֲשֵׂה פְּרִי אֲשֶׁר זָרְעוּ בּוֹ לְמִינֵהוּ, וַיֵּרָא
אֱלֹקִים כִּי טוֹב:

אָנָּה יְהוָה הוֹשִׁיעָה נָּא, הַיּוֹם הַזֶּה לְאֵילָן הוּא רֹאשׁ
הַשָּׁנָה:

אָנָּה יְהוָה הַצְּלִיחָה נָּא, הַיּוֹם הַזֶּה לְאֵילָן הוּא רֹאשׁ
הַשָּׁנָה:

אָנָּה יְהוָה הַרְוִיחָה נָּא, הַיּוֹם הַזֶּה לְאֵילָן הוּא רֹאשׁ
הַשָּׁנָה:

אָנָּה יְהוָה הִיטִיבָה נָּא, הַיּוֹם הַזֶּה לְאֵילָן הוּא רֹאשׁ

(ב) מִסְפָּרוֹ "לְשׁוֹן חֲכָמִים" (חֶלֶק א', סִימָן לו) וְזוֹ לְשׁוֹנוֹ שֵׁם: בְּט"ו
בְּשֶׁבֶט רֹאשׁ הַשָּׁנָה לְאֵילָנוֹת, עַל-בֶּן טוֹב וְנִכּוֹן לֹאמַר בְּיוֹם ט"ו
בְּשֶׁבֶט בְּשַׁחֲרִית פְּסוּקִים אֵלוֹ וּבִקְשָׁה זוֹ. וַיְדוּעַ הוּא שֵׁשׁ קַבְלָה
בְּיַד חֲכָמֵי אֲשֶׁכְּנוּ ז"ל, שֶׁצָּרִיךְ לְבַקֵּשׁ בְּיוֹם ט"ו בְּשֶׁבֶט בְּפִרְטוּיֹת
עַל הָאֶתְרוֹג, שִׂיזְדַּמּוּ לְיִשְׂרָאֵל אֶתְרוֹג טוֹב וַיִּפָּה בַחֲג:

הַשָּׁנָה:

אָנָּה יְהוָה בָּרַךְ אֶת הַיּוֹם הַזֶּה לְאֵילָן הוּא רֹאשׁ הַשָּׁנָה:
אֵל נָא פְּצֵה שָׁנָה זוֹ מִשְׁמִיר וְשִׁית, וּבָרַךְ עַיִן שְׁמוֹן

וְזִית:

אֵל נָא בְּמָטֵר רוּחַ חֲרִבוֹנַי יְשִׁימוֹן, וּבָרַךְ גִּפְּן וּתְאֵנָה
וְרִמּוֹן:

אֵל נָא רוּחַם עֲצָרֵת עוֹלְלֵי טְפוּחִים, וּבָרַךְ אֶגְרוֹז וְתָמָר
וְתַפּוּחִים:

אֵל נָא צְדָקָה מִנְעֻמָּךְ בַּל יִפְסֹק, וּבָרַךְ חֲרוֹב וְקְרוֹס־טָמֵל
וְאַפְרִסִּק:

אֵל נָא חֵלֶץ קַחְלָה אֲשֶׁר אֵלֶיךָ תִּעְרָג, וּבָרַךְ הַתּוֹת
וְהָאֶגְרוֹז וְהָאֶתְרוֹג:

וַיְהִי רָצוֹן מִלְּפָנֶיךָ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ וְאֱלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ,
שֶׁתְּבָרַךְ כָּל אֵילָנוֹת הָאֶתְרוֹג לְהוֹצִיא
פְרוֹתֵיהֶם בְּעֵתָם, וַיּוֹצִיאוּ אֶתְרוֹגִים טוֹבִים יָפִים
וּמְהַדְרִים וְנִקְיִים מִכָּל מוּם. וְלֹא יַעֲלֶה בָהֶם שׁוֹם
חֲזוּזִית, וַיְהִיו שְׁלֵמִים וְלֹא יִהְיֶה בָהֶם שׁוֹם חֶסְרוֹן,
וְאֶפְלוּ עֲקִיצַת קוֹץ, וַיְהִיו מְצוּיִים לָנוּ וּלְכָל יִשְׂרָאֵל
אֲחֵינוּ בְּכָל מְקוֹם שָׁחַם, לְקַיֵּם בָּהֶם מִצְוֹת גְּטִילָה עִם
הַלּוּלָב בְּחַג הַסֻּכּוֹת, שְׂיִבּוֹא עָלֵינוּ לְחַיִּים טוֹבִים
וְלְשָׁלוֹם, כַּאֲשֶׁר צְוִיתָנוּ בְּתוֹרָתְךָ עַל־יַדִּי מוֹשֶׁה
עֲבָדְךָ: וּלְקַחְתֶּם לָכֶם בַּיּוֹם הַרְאֵשׁוֹן פְּרֵי עֵץ הָדָר

כַּפַּת תְּמָרִים וְעֵנַף עֵץ עֵבֶת וְעַרְבֵי נָחַל. וַיְהִי רָצוֹן
 מִלְּפָנֶיךָ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ וְאֱלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ, שְׁתַּעֲזְרֵנוּ
 וְתַסִּיעֵנוּ לְקַיֵּם מִצְוָה זוֹ שֶׁל נְטִילַת לֹולֵב וְהָדָם וְעַרְבָּה
 וְאֶתְרוֹג, בְּתַקְנָה בְּזִמְנָהּ בְּחַג הַסֻּכּוֹת, שְׂיָבוֹא עָלֵינוּ
 לְחַיִּים טוֹבִים וְלְשָׁלוֹם בְּשִׂמְחָה וּבְטוֹב לֵבָב, וְתִזְמֶינָנו
 לָנוּ אֶתְרוֹג יָפֵה וּמְהַדָּר וְנָקִי וְשָׁלֵם וְכָשֵׁר כַּהֲלַכְתּוֹ:
 וַיְהִי רָצוֹן מִלְּפָנֶיךָ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ וְאֱלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ,
 שְׁתַּבְּרַךְ כָּל מִיְּנֵי הָאֵילָנוֹת, וַיּוֹצִיאוּ פְרוֹתֵיהֶם
 בְּרַבּוּי, שְׂמָנִים וְטוֹבִים, וְתַבְּרַךְ אֶת הַגָּפְנִים
 שְׂיּוֹצִיאוּ עֲנָבִים הַרְבֵּה, שְׂמָנִים וְטוֹבִים, כְּדֵי שְׂיִהְיֶה
 הַיַּיִן הַיּוֹצֵא מֵהֶם מְצוּי לְרוֹב לְכָל עַמּוּךְ יִשְׂרָאֵל, לְקַיֵּם
 בּוֹ מִצְוֹת קְדוֹשׁ וּמִצְוֹת הַבְּדִלָּה בְּשִׁבְתוֹת וַיָּמִים
 טוֹבִים, וַיִּתְקַיֵּם בָּנוּ וּבְכָל יִשְׂרָאֵל אַחֵינוּ מִקְרָא
 שְׂפָתוֹב: לֵךְ אֶכֶל בְּשִׂמְחָה לַחֲמֶךָ, וְשִׂתֵּה בְּלֵב טוֹב
 יַיִנְךָ, כִּי כָּבֵד רָצָה הָאֱלֹהִים אֶת מַעֲשֵׂיךָ:

בָּאֲתִי לְגַנִּי אֲחֹתִי כָּלָה אָרִיתִי מוֹרֵי עֵם בְּשָׁמַי,
 אֲכַלְתִּי יַעֲרֵי עֵם דְּבָשִׁי, שְׁתִּיתִי יַיִן עֵם
 חֲלָבִי, אֲכָלוּ רַעִים שְׁתוּ וְשִׁכְרוּ הַיּוֹדִים, יִהְיוּ לְרָצוֹן
 אֲמַרִי כִּי וְהַגִּיּוֹן לְבִי לְפָנֶיךָ יְהוָה צוּרֵי וְגֵאֲלֵי: